

چل حیکایه تید

مهلا مه محمودی بایه زیدی

دهزگای چاپ و بلاوکردنه وهی

زنجیره ی روشنیبری

*

خاوه نی نیمتیان: شهوگه ت شیخ یه زدین

سهرنووسه ر: به دران شه حمده هه ییب

***

ناوونیشان: دهزگای چاپ و بلاوکردنه وهی آراس، گه رکی خانزاد، هه ولتیر

س. پ. ژماره: ۱

www.araspublisher.com

چل حيكايه تيد

مهلا مهحموودى بايه زيدى

۱۸۶۷-۱۷۹۹

رهشيد فندى

قه گوهاستينه سهر رينقيسا نوى و فهرهه نگوک بو چيکرييه

ناوى كتيب: چل حيكايه تيد مهلا مهحموودى بايه زيدى

رهشيد فندى قه گوهاستينه سهر رينقيسا نوى و فهرهه نگوک بو چيکرييه

بلا وکراوهى ناراس - ژماره: ۲۸۹

دهرهينانى هونهرى: حاجى دلاوهر

دهرهينانى بهرگ: ناراس نه کرهه

پيت ليدان: هازه سمکو

ههله گرى: رهشيد فندى

سهر بهر شتبي کارى چاپخانه: ئاوره حمانى حاجى مهحموود

چاپى به کهه: ههولير - ۲۰۰۴

له کتيبخانهى بهر پوهه رايه تبي گشتبي روشنبيري و هونهر له ههولير ژماره

(۳۲۲) ي سالى ۲۰۰۴ ي دراوهرتن

پیشهگی

گه لهک جارا مه گوھ لی دبوو، کو زانیی کوردی ناقدار مه لا مه حمودئ بایه زیدی، پهرتوکه کا دهسئیس بناقی (جامعی ریساله یان و حیکایه تان) یا هه ی ولسهر ده می خو لئاغه راستا چهرخی نوزدی، دایه دهست رۆژه لاتناس (ا. ژابا) کول وی سهرده می قونسولئی دهوله تا روهسیا قه یسه ری بوو ل نهرزه رۆمی، وی (ژابا) ی دقیا زانیاریا دهربارهی ملله تی کورد کۆم بکهت، لهوما وی، (بایه زیدی) ب باشتین زانا دیت بو قی مه ره می، بایه زیدی هنده دهسئیسید باش دانه دهستی (ژابا) ی، ئیک ژوان پهرتووکا ناقری بوو، مه گوھ لئاقی پهرتووکئ ببو و دهنده ژیدهرادا لسهر هاتیه نقیسین، لی مه بدروستی نه دیتبوو، هه تا د. فههاد پیربال لوان چهند سالئید (فه ره نسا) مای، شیا چهندین دهسئیسید کوردی ژ پهرتووک خانئیدوی وه لاتی و هنده وه لاتیید نه وروپی بدهست بیخیت و هنده کان ژوان بگه هینته چاپئ و ئیک ژوان نه ف پهرتووک بوو، کول سالا (۲۰۰۰) ئی ل هه ولئیری چاپ کر..

تشتی باش یی (د. فههاد) کری، (دهق) وه کی خو، ئانه کو ب رینقیسا که فن به لاکرینه و (پباوانه) ژ من داخوازکر، فان (دهقان) ب رینقیسا نوی بیخمه نا ف دهستیید خوهنده فانا، لهوما نه می ژی بقی کاری رابووین و هه ر چل حیکایه ت مه سه ر ژنوی نقیسین و فه ره هه نگۆک بو هه ر ئیکئ ژوان چیکر، دا خوهنده فایی کورد بسانا هی بخونیت و په یقیید گران بو وی نه بنه ئاسته نگ..

تشتی من دقان حیکایه تا دا دیتی نه وه، کو بکرمانجیه کا جوان هاتینه نقیسین و وه ک په خشانه کا کوردی ل پله یه کا به رزن، هه رچه نده هنده چه وتیید نقیسینئ تیداهه نه، دوور نینه لسهر دهستی (ژابا) ی روه دابن، لی مرۆف زوو وان چه وتیا دناسیت و بسهره له دبیت..

ژلایی ناقه رۆکا فان حیکایه تا فه، فه ره بیژم، راسته نه فه نه چیروکئید

بنیات هونه ری نه ول ئاستی هونه ری چیروکئید هه قچه رخ نین، لی نه م دکارین فانه ژ نه ده بی (سه رهاتی) بژمیرین، (سه رهاتی) نه و تشتن یید دنا ف جشاکیدا روه داین و بووینه جهی فه گئیرانی، ژبه رگرنگیان وان و چریسه تیا وان.

مخابن، ده می نه م فان سه رهاتییا دخوونین، دبیین، بارا پتر ژوان، روه دانیید هه قریکی و کوشتنی و تالانکردنی نه دناقه را کوردادا، میرید وان، یان هنده مه زنیید وان که رب و کین ژ هه قده و راکرینه و چووینه سه ر مالئید ئیکو دوو و کوشتن و برین دگه ل یه ک کرینه..

هیشیدارین، په ند ژوی چهندی بیته وه رگرتن و کورد ژنها و یقه، نه بنه فاکنه ر بو کوشتنا ئیکو دوو و نه بنه جهی دلخوشیی بو نه حه زا و کوشتنا هه قده و نه که نه جهی میرخاسی و میر سه ری، لی بلا نه و چهند بیته جهی فهیتی و شه رمزاریی..

هه روه سا هیشیدارین کاری بدهست ئیخستنا دهسئیسان و ساخرنا وان یی به رده وام بیت، نه مازه ژلایی وان براده ران فه نه وید ل ده رقه ی کوردستانی دخوونن و به رده وام ل پهرتووک خانئید وان بگه رن، دا میژوو یا ملله تی مه و نه ده بی مه یی که فن ساخ ببیتن و فه ژیته فه، سو پاس.

ره شید فندی

هه ولئیر - دو ماهیا سالا ۲۰۰۳

هیکایه‌نا یه‌کی

نه‌قل دکهن کو جارده‌کی مه‌لایه‌ک و دوو نه‌فهر مرۆقئید جاهل و نه‌خوه‌ندی هه‌رسێ بووینه ئولداشیدیه کو دوو و ب رێدا دچوون، ئەو هه‌ر سێ مرۆق هاتنه ده‌قئێ چه‌مه‌کی و خوه‌شلانندن، کو ژ ئاقئێ ده‌ربازبین، مه‌لا ل پیشیێ بوو، و ئەو هه‌ردوو مرۆقئید جاهل ژێ ل دوی مه‌لای بوون، وه‌کو ئەفان دایه ئاقئێ، مه‌لای دیت، کوچار پیستیید بچووک پۆنی به‌ر ئاقئێ که‌تیه، تین، مه‌لا ل به‌رایکئێ بوو، گه‌ها پیسته‌کی ئەو پیست ب ددانئید خوه‌گرت، و ده‌ستئێ راستئێ درێژ کره پیسته‌کی دی گرت، و ده‌ستئێ چه‌پئێ ژێ درێژ کره پیسته‌کی سیێ گرت، ئیدی ددان و هه‌ردوو ده‌ستئید مه‌لای هاتنه‌گرتن و مه‌لای ژ بو‌خوه، به‌ری هه‌والان هه‌ر سێ پیست گرتن، مایی پیسته‌ک، ئەو پیست ژێ ئەوان هه‌ردوو ئولداشان گرتن، مه‌لای سێ پیست گرتنه، دیسانئێ ب وان قه‌ناعه‌ت ناکه، گازی هه‌والین دکه، کو وه‌للاهی به‌هرا من دوی پیستییدا ژێ هه‌یه، له‌ورانئێ قسمئێ خوه‌ندی و مه‌لا دنیف ئەکرادان ب طه‌مه‌ع و خه‌ستی مه‌شه‌ورن، سێ پیست گرتییه، هیژ پازی نینه، طه‌مه‌عا پیستئێ دی ژێ دکه‌ت.

جاهل: نه‌خواندی، نه‌خوتنده‌وار.

ئولداش: هه‌فال، هه‌قپئێ، هاوړئ.

چه‌م: ئاف، پوو بار.

خوه‌شلانندن: جلک ژ به‌ر خوه‌کرن، جلیان داکه‌نی.

تین: تین، دین، ده‌ین.

به‌رایکئێ: به‌راهیکئێ، ل پیشیێ، له‌ پیشه‌وه.

خه‌ستی: قه‌لسی، به‌خیلی.

هیکایه‌نا دووی

دنیفا ئەکرادان ل وه‌جه‌ت ته‌مسیل، وه‌ها مه‌شه‌وره کو گۆیا نه‌قل دکهن، کو وه‌قتئێ پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) وه‌کو چوویه میعراجئێ، حه‌ززه‌تی (جبرائیل) دگه‌ل بویی و سه‌یرا عه‌جایب و غه‌رایبئید سه‌مه‌واتان دکرن، پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) مه‌له‌که‌کی مه‌زن دیت کو ده‌وله‌کی زئیده جه‌سیم د ئەستودایه و چوماغه‌کی مه‌زن ده‌ستی دایه، وه‌ها مونته‌زر وه‌ستایه، پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) پرسیار کرن کو ئەقنه‌چه و تو‌مه‌ئموړئ چ شولی، ئەوی مه‌له‌کی جه‌واب دایئ، گو، یا (رسول‌الله) ئەز مه‌ئموړم کو ئەگه‌ر مرۆقه‌ک ژ تائیفا خوه‌ندیان ئیحسان و سه‌ده‌قه‌یه‌کی وه‌یا خو‌ته‌عام و زاده‌کی بده‌نه فه‌قیه‌کی، ئەز دئ چوماغه‌کی لئێ ده‌ولئێ بده‌م، کو ئەف ئیحسان و سه‌ده‌قه‌یاوی خوه‌ندی، ب مه‌علمی مه‌لایکئید سه‌مه‌واتان بین، ئیجاری پیغه‌مبه‌ر (علیه‌السلام) ژوی مه‌له‌کی سوال کرن، کو هندی کو تو‌هاتی مه‌ئموړ کرن ته‌قه‌ت چه‌ند جارن لئێ ده‌ولئێ دایه، مه‌له‌کی جه‌واب دایه، کو حه‌تا نه‌ها ئەز مونته‌زرم، لاکین من قه‌ت ل ده‌ولئێ نه‌دایه، پاشی نه‌ها ژێ ئیدی خودئێ بزانی، یانی خوه‌ندیید هه‌مو ملله‌تان، ئەکسه‌ری کیم ئیحسان و کیم ئیکرام دین، له‌ورانئێ ئەو دخوه‌زن خه‌لق ئیکرام و ئیحسانئێ ل وان بکه‌ن، لاکین بخوه‌ تشته‌کی ناده‌نه ژاران..

مه‌له‌ک: مه‌لا ئیکه‌ت، فریسته.

زئیده‌جه‌سیم: زئیده مه‌زن، زۆر مه‌زن، زۆر گه‌وره.

چوماغ: داری ده‌ولئێ، داری ده‌هولئ.

خوه‌ندی: خوه‌نده‌فان، خوتنده‌وار

هیکایه تا سی

هیکایهت دکهن، مه لایهک د کوردستانای دا هه بوو، ناڤی (مه لا بازید)،
ئه کسه ری وه عز و شیرهت ددایه ئه کردان، و ل مزگه فتی نه سیحهت دکرن،
و د وه عزیدا دگوت:

ئه ی جه ماعه تی موسلمین، هه رچی که سی ژوه دوو دهست جل و لباس
هه بن، یه کی دریا خودی دا بده ته ژاران، و هه رچی که سی ژوه دوو نان
هه بن، یه کی دریا خودی بده نه فه قیران، مه گه ر ژنا مه لا بازید ژی هاتبوویه
گوهداری، ئه ف شیره تید میری خوه مه لا بازیدی دبهیستان، وه کو فه گه ریا
و چوویه مالاخوه، دوو دهست جلی مه لا بازید هه بوون، یه ک به رشوو بوو،
یه ک دشوشتن، و ئی دنی به ردکرن، ژنا مه لا بازیدی ئینان، ئه و دهستی
جلید مه لای کو به رشوو بوون، دایه ژاران و نیقه کا نانن حازر هه ی، دایه
فه قیران، ئیجاری وه کو ئیقاری مه لا بازید هاتیه مالا خوه، بشه ف گوته
ژنا خوه، کو جلید من د ژوون بووینه، بهر شووید من بیینه، دا ئه ز جلید
خوه فه گهورم، ژنی گوته مه لای، کو من ئیروکه، جلید ته یی زیده حه مول
ژاران به لافکر، و نیقه کا نانن مالن حازر ژی من دایه فه قیران، ئیجاری
مه لا بازید سل بوو، گوته ژناخوه، ته ژی بو جل و نان دایه خه لکی، ژنی
گوته مه لای ئیروکه ته ل مزگه فتی شیرهت دکرن و دگوت، کو هه رچی
که سی تشته کی ژوی زیده هه یه لازمه دریا خودی بده نه ژاران، ئه فنه ژمه
زیده بوون، من دایه فه قیران، مه لای وه کو ئه ف خه به ره ژنی سه ح کری،
خوه سل کروگوت، کو کچی من شیرهت ل خه لقی دکرن لنه فسا خوه نه دکرن،
من وه سانی وه عز کرن، کو خه لقی جلید خوه یی زیده و نانی بده نه من،
نه وه بوو کوتو رابی جلید به رشوو یا من و نانن زاروکان بده یه خه لقی، مرادا
من داینا ناسان بوو، ته ئینایه ئه ف شیرهتا ژ بو ی خه لقی، دهره ققی من
ئیجرا کریهه.

وه عز: وعظ، گوتاری ئایینی، وتاری ئایینی.

دریا خودی دا: له رتی خودادا.

شیرهت: نه سیحهت، ناموژگاری.

به رشوو: جلکیته شوشتی و هه لگرتی، جلی شوراو و هه لگیراو.

جل دژوون بووینه: قریژی بووینه، جل پیس بووه.

سل بوو: عاجز بوو، توژه بوو، زیز بوو.

ئه ف خه به ره سه ح کر: ئه ف خه به ره بهیست، بیستی.

داینا ناسان بوو: دانا خه لکی بوو، دانی خه لک بوو.

هیکایه تا چاری

میرزویی ره شی هه بوو، ژ طایفه یید ئیز دیند وانن بوو، لاکین قه وی دز و
حه رامزاده، ئه وی بخوه نه قل دکر، که ئه ز د گه ل یه کی سه لماسی بناڤی
(مه مه د)، بووینه برا و دوست، دایم ئه ز دچووم ژ ئه طرفان دزی دکرن و
حه یوان و مال بشه ف تینا سه لماسی مالا دهسته براکی خوه یی (مه مه د) و
دوو شه ف و سی شه ف مالا (مه مه د) ی دمام، ئیجاری (مه مه د) ی ئه و مال
و حه یوانید دزی دبره (خوی و ئورمی) وان دران، دفرۆتن و بهائید وان
دناین، به هره یه کی دراڤی ددایه من و به هره یه ک ژی ژبو ی خوه هه لدگرتن،
وه ها بقی طهرزی شه ش حه فت ساله کان مه دهسته برابی دگه ل یه کو
دوکر، و قه وی دوست و ئاشنا بووین، پاشی جاره کی ئه زچوومه کناری
(ته بریز)، بشه ف نیتوکی باژیری، ژ قافله یی بشوقه مایی، حاجیه ک
توجار، دگه ل سی باری هیستران قوماش ژ کاروانی هنده کی دوور دچیت،
من خوه لسه ری ری وه کو مریان دریزکر، وه کو هیستر نیتوکی من بووین،
هیژ شه ف و طاری بوو، ژ من فه جنقین و توجاری کو لسه ر باره کی سوار
بوو، ژ هیستری که ته عه ردی، ئیدی من ئه مان و زه مان نه دایی، گه هامه
سه ر توجاری و بیلا موهله ت ب ره ان گرت، سه ر ژی کر، دجه دا هشت،
هه رسی هیستر دگه ل باران ئاڤری کری، هیدی من خوه هاقیته نه ا له کی،
و ب رۆژی دنوالادا خوه فه شارتی، وه کو بوویه شه ف طاری، من هیستر
دگه ل باران نیتوکی سو به یی، ئینایه ده ری مالا دوستی خوه (مه مه د) و ئه ز

چوومه سهر کولکی، من هیدی گازی (مه‌مه‌دی) کر، (مه‌مه‌د) هاتیه
 ده‌رقه، مه بار ئینانه خواری و برنه مالی و هیستر کیشانه طه‌ویله‌یخ،
 وه‌کو (مه‌مه‌دی) ته‌ف هیسترانه و باریت قوماشان دیتن، قه‌وی شا بوو،
 عیززه‌ت و ئیکراما من کرن، برۆژی ته‌ز ژی دخانیه‌کی خلوه‌ت رازام و
 هیسایی بووم، وه‌کو بوویه شه‌ف (مه‌مه‌دی) گوته من کو میرزو ئیجاری تو
 هه‌ره‌شولا خوه، لاکین حه‌تتا دوو هه‌یقان ب ئیره‌دا مه‌یی، له‌و رانی ته‌ف
 مال مالکه‌ زاقه، حه‌تتا ته‌ز دفرۆشم، پاش دوو مه‌هان وه‌ره‌ فیره‌ به‌هرا
 خوه‌بیه، من گوته کو بلانی وه‌سابه، ته‌ز چوومه ماللا خوه، وه‌کو مودده‌یی
 دوو مه‌هان ته‌مام بووی، ته‌ز دیسان ته‌ بشه‌ف هاتمه‌به‌ر ده‌ری (مه‌مه‌دی)،
 من دیت ته‌وی ژبووی خوه خانی نو و مه‌زن بینا کرینه، من خوه بخوه‌گوت،
 کو وه‌للاهی (مه‌مه‌دی) ژوان مالی دزیی گه‌له‌ک دراف په‌یدا کرینه، ته‌فه
 خانه‌مانی ئینشا کرینه، ته‌فه‌ چهند سال بوو، کو ته‌زه‌اتم و دچووم خانینی
 وی هه‌روه‌ها بوو، خولاصه، ته‌ز چوومه سهربانی به‌رکۆلکی من گازی کر،
 کو مه‌مه‌د مه‌مه‌د وه‌ره‌ ده‌ری فه‌که، ئیدی مه‌مه‌دی جه‌وابا من نه‌دا، ده‌ست
 ب چیران کر، تفه‌نگ دده‌ستدا هاته‌ به‌رده‌ری و ئاگر ل من کر، کری یه
 هه‌وار کو دز هاتیه‌ ماللا من، ئیدی ته‌ز ره‌قیم و جیران به‌ره‌ف بوون، کو
 دزه‌اتیه، ته‌ز ژی ره‌قیم و ژ دوورقه من خوه‌فه‌شاری، پاشی ب رۆژی من
 ژ دوورقه‌ مروقه‌ک فریکر و مه‌مه‌د گازی نک خوه‌ کر، مه‌مه‌د هاته‌ نک
 من، مه‌ه‌قدوو دیت، و من گوته مه‌مه‌دی ته‌فه‌ چ بوو، کو بشه‌ف ته‌بسه‌ری
 من ئینا، و ته‌ ژبووی چ وه‌ها کر، مه‌مه‌دی جه‌واب دایه، کو پاشی ته‌ خوه‌یی
 مالی و هیستران په‌یدا بوویه و زه‌حمه‌ت دایه من، خوه‌ حه‌موو ستاندن و
 برن، ئیدی تشته‌ک دده‌ست مندا نه‌مایه، و پاش نه‌ا دوستیا من وته‌ ئیدی
 نینه، ب بال منقه‌ مه‌یی، ته‌گه‌ر ئیدی جاره‌کی دن تو بیی سه‌لماسی، ته‌زدی
 بیترم ته‌فه‌ دزه‌ وته‌ بده‌مه‌ گرتن، هه‌رچه‌نده من لاواهی مه‌مه‌دی کر، کو
 ئینصاف بکه‌ ژهنده مالی تشته‌کی بده‌من، مه‌مه‌دی چیری من کر، ته‌ز
 قۆراندن، پاش من ژ جیرانیدی ب خه‌ف پرسیارا حالی مه‌مه‌دی کر، گوته

من وه‌للاهی ته‌و نزانن، ژکی ده‌ری یه مه‌مه‌د قه‌وی خوه‌یی مال و حال
 بوویه، و ژبووی خوه‌خانه‌مان ژنۆفه‌ بینا کرینه و ئاشه‌ک ژبووی خوه‌ کرپییه،
 و نه‌ا قه‌وی خوه‌ش‌حال بوویه، مه‌گه‌ر مه‌مه‌دی ته‌و مال و ئیستر برینه
 (ته‌فلیسی) و فروتینه و زاف دراف ئینایه و ب حیله‌ ته‌ف شوله‌ دگه‌ل من
 کرپییه، کو ته‌وی مالی بتنی بخوه‌ت و نه‌ده‌ته من، ئیدی ته‌ز ناچار بووی
 بشوقه‌ هاتمه‌ ماللا خوه، لاکین ده‌ری مه‌مه‌د مایه‌ ددلی مندا، حه‌تتا کو
 سه‌ه‌را رۆمی و ئیرانی قه‌ومی و بوویه دژمنایی، ئیجاری من شه‌فه‌کی چل
 سوارید (ره‌شی) به‌ه‌ف خستن، ته‌ز بوومه‌ به‌له‌د و من ئینایه‌ کناری
 (سه‌لماس) ئی نیفا شه‌قی دوورئا‌قاهی، ته‌م ژ هه‌سپان په‌یا بووین و ده‌ه
 مروث ل نک هه‌سپان مای، من سی مروث ئینانه‌ ده‌ورا ماللا مه‌مه‌دی، ته‌ز
 ماللاوی به‌له‌د بووم، ژ کۆلکی په‌یا بووم و من ده‌ری فه‌کر، ته‌م چووینه‌ نیفا
 مالی و من مه‌مه‌د و ژن و زارۆک گرتن، مه‌مه‌د دبیژه‌ ته‌مان میرزو من
 کرپییه‌ تومه‌که، ته‌مان هه‌رچی کو مال هه‌یی بیه من نه‌کۆژه، من گوهداری
 نه‌کرو سهری مه‌مه‌دی ژی کر و هه‌رچی مال و ته‌شیا هه‌بوون تالان کر و
 ئینای، بشوقه‌ هاتن و من ژبووی حه‌یفا مه‌مه‌دی، ته‌و مال و تالان ل وان
 سواران پارقه‌ کرن، دا حه‌یفا من ژبووی مه‌مه‌دی نه‌مینه.

ره‌شی: ناخی عه‌شیره‌ته‌کا ئیزدیانه، ل کوردستانا ترکی.

سه‌لماس: باژیره‌کی کوردستانا ئیرانییه، دکه‌قیته‌ به‌رامبه‌ری (وان) ل لایی دی بین
 سنووری.

خوی و ئورمییه: دوو باژیریته‌ کوردستانا ئیرانیته‌ نه، ته‌و ژی ل باکور و باشوری
 (سه‌لماس) ئی نه.

دراش: پاره، دراو.

بقی طه‌رزی: بقی شکلی، به‌م شیویه.

نیزوک: نیزیک، نزدیک.

ژ قافله‌یی بشوقه: ژ قافله‌یی ویتفه، ته‌م لای قافله.

فه‌جنقین: ترسیان، ترسان.

ره: ره، ریش.

سهر ژی کر: سهرم بری.

کۆلک: خانیهکی ناخی بی سهرویه، کولکه، کوخ.

هیسایی بووم: فه ههسام، ئیستراحهتم کرد.

مالهکه زافه: مالهکی زۆره.

چیری: جشین، جوین (بئیره فههنگا الهدیه الحمیدیه فی اللغة الکردیه) ب 58.

لاواهی: هیشی و پجا، پارانهوه.

چیری من کر: جشین دان. جوینی دا.

ئهز قۆراند: ل من کره قیری، قیراندی.

زاف: گهلهک، زۆر.

بهلهد بووم: شارهزا بووم.

دهری: دههگه، دههکه.

پارقه کر: بهلاش کر، بلاوکرد.

هیکایهتا پینجی

ریوایهت دکهن، کو د وهقتی (کوربوسف پاشا) ل والیتیا ئهزره پۆمی، ژ میرید خنوسی قه دیم (محهمه د بهگ) هه بوو، ئه و ب ده رتانی و ب ماله ئینایه نیقا ئهزره پۆمی، و ژ طائیفا (لهزه کیان) ژ دا اغستانی، (فیراری وهلی پاشا) هه بوویه، ئه و کر نه میری خنوسی، و چوو ساکن بوو، لاکین دیسانی ژ محهمه د بهگ د ترسا، کو وهلی پاشا عهزل بکه و محهمه د بهگ ببه میری خنوسی، رۆژهکی وهلی پاشا دبیره مروقتید خوه، کو هه رچی کهسی ژوه، بخه ف بجه ئهزره پۆمی و محهمه د بهگ بدزی بکوژه و بیتن، ئه ز دئ هه زار قرش و هه سپه کی چی بده می، دیسانی ژ (لهزه کیان) مروقته کی خوه بی جورته، ناخی به هرام هه بوویه، کو بده ست و پی و قه د و قامه ت، ئه وی به هرامی ده ره هدی کر بیه، کو ئه ز دئ بچم و محهمه د بهگ بخه ف بکوژم و ببه، ئیجاری به هرام تداره کا خوه دینی، هاتیه نیقا ئهزره پۆمی و هه سپی خوه ل خانه کی گرتی و بخوه چوو مه نزلا محهمه د بهگ دیتبه و جه سساندی یه و رۆژهکی دوویان ل ئهزره پۆمی مایی، ریا مالا محهمه د بهگ و جهی پازانا وی و جهی چونا خوه یا نیقا مالی، ئه فنه قه نچ هوری بوویه، ئه و محهمه د بهگ ژی دقوتاغه کا مه زندا ساکن د

بوویه، کو ئالا میران جودا و حه ره مخانه جودا بوویه، و محهمه د بهگ بخوه ژی، نه ه ده ه غولام و ئه تباع بوویه و، و محهمه د بهگ ژی د حه ره میتدا ژن و خوه کا باکیه هه بوویه، د حه ره میتدا ئیدی ب غه یر ژفان، که س تونه بوونه، و چه کید محهمه د بهگ ئی حه ربی ژی ل دیوان خانه بی دا ب داردا بوونه و، ئوده یا حه ره می چهک و سیلاح توننه بوونه و، دوو ئوده هه بوونه دنیف یه کو دوو دا، ل ئودا هوندور محهمه د بهگ دگه ل خانما خوه پادزین و ل ئوده یا بده رقه خوه باکیه ب تنی پادزا، ئیشاری به هرام چهک و سیلاحید خوه گری دده و تفه کا خوه ژی جووت گولله تژی، ته خمینا جهی چونا مالی کر بیه، نیقا شهقی تیتته سه ربانی، کو بی دهنگ و حس تو نینه، حه مو پازانه، ئیجاری به هرام تفه نگا خوه به رابه ری به ژنا خوه دگره و خوه ل کولکا عه یش خانه بی هیدی بژیردا به رده دده و لسه ر پایان دکه شه نیقا عه یش خانه بی، لاکین وه کو پیژنا که تن و دهنگ تیتن، مه گه ر خوه محهمه د بهگی ب پیژنی هشیار دبه، دکه شه شو به به ری، فه ن دکه کو به لکو کتکه، گوهداری دکه، سه ها نه فه سا مروقتان دکه، ژ خه و رادی و تیتته ئوده یا محهمه د بهگ و ده ری ئوده بی ژ هوندوردا دا دده و محهمه د بهگ هشیار دکه کو نه حوال ئه شه، دز هات، به هرام ژی راست تیتته ده ری ئوده بی، تفه نگ حازر دده ستیدا، گه ر چ محهمه د بهگ و ژن را دبن لاکین چهک و سیلاح و ئاله ته کا حه ربی ل نک وان توننه و به هرام ژی تفه نگ د ده ستدا لبه ر ده ری ئوده بی وه ستایه محهمه د بهگ دبیره چاره نینه، ئه ز دئ ده ری ئوده بی شه کم بلانی دز بیتته هوندور، کانی ئه م چه وانئ دکه بن، هه ر چه ند ژن و خوه لاواهی دکه ن، کو ئه مان ده ری فه نه که، ته چهک تو نینه، پاشی ته تله ف دکه ن، محهمه د بهگ دبیره کو نابی، شه رمه که مه زنه ئه ز بدزی بحه سم و ده ری فه نه کم، ئیجاری محهمه د بهگ دبیره ژن و خوه خوه کو هوون ژ دوورقه بوه سگن، ئه ز ده ری شه کم، کانی چه وانئ دبه، محهمه د بهگ ده ری ژ نشکیقه شه دکه لاکین خوه بده ریقه دلزه قینه و دده پشتا ده ری، وه کو به هرام دبینه ده ری فه بوو، بیلا موهله ت ده قی تفه نگی دده نیقا

دهری و ناگر دکه، گولله فاللا دچه، بههرام ئیجاری دده قه‌مه‌ی ژده‌ری ئودی تیتته هوندور، وه‌کو بههرام تیتته هوندور و محمه‌د به‌گ ل پشتا ده‌ری بوویه، پشتا بههرام ببال محمه‌د به‌گی فه دکه‌فه، ئیدی محمه‌د به‌گ ژ ترسا خوه ژ شوفه، به‌هردوو دهستان ژ سهر ملید بههرام موحه‌م همییز دکه‌و، هه‌ردوو ده‌ستید خوه لسهر سنگی بههرام کلیت دکه، کو ئیدی هه‌ردوو ده‌ستید بههرام رانابن و مه‌عتل دبن، لاکین قه‌مه دده‌ست دانه، دنیفا ده‌ری ئوده‌یی دبه جرهنیخا محمه‌د به‌گی و بههرام، لاکین دنیف ده‌ری دانه، ژن و خوها محمه‌د به‌گی ژی د خوه‌زن کو هه‌واری بدهر قه‌به‌بن، لاکین ری توننه، بههرام قه‌مه دده‌ستدانه، لاکین زه‌بت بوویه ناخه‌بتی، جزوی قه‌مه‌ی ب ئیره‌دا ویدا ده‌ه‌ژینه و جارنان سه‌رکی قه‌مه‌ی ل روو و ئه‌ستوی محمه‌د به‌گی دکه‌فن، لاکین جزوی خون دکه، محمه‌د به‌گ حس دکه، کو ئه‌ف مرؤفه قه‌وی و زیده ب قوه‌ته کوریزه، ئه‌گه‌ر ئه‌ز به‌رده‌م ئه‌فه من دکوژی، ژ ترسان ده‌ستید خوه موحه‌م دکه، میقداری پینج شه‌ش ده‌قیقان بقی طه‌ری که‌شمه‌که‌شا وان دبه، محمه‌د به‌گ دفکره کو ئیدی ئه‌و مرؤفه ب کی کناری دچیت، محمه‌د به‌گی دگه‌ل خوه رادکشینه و دبه، محمه‌د به‌گ تاقه‌تا زه‌بتا وی نینه و سه‌ری بههرام ژی کوم ژی چووی و طازی بوویه، ئیجاری بههرام خوه ژ ده‌ست محمه‌د به‌گی رادکشیت ب سه‌متی ده‌رغه هه‌ردوو تینه به‌ر شمیکا ده‌ری و سه‌ری بههرام نیزوکی به‌ری شمیک تیر دبه، محمه‌د به‌گ قه‌وه‌ت دکه و ب ضه‌رب سه‌ری بههرام ژ پشفه ئه‌نیا وی ل وی به‌ری ده‌ری دده‌ت و سه‌ری ژ پشفه زاف دکه‌لشه و خوون بسهر و چاقید بههرام دا تیتن، ئه‌گه‌ر چ ژن و خوها محمه‌د به‌گی ژی د ئودیدا دکه‌نه هه‌وار و گازی، لاکین نیفا شه‌فی بوربیه، که‌س هشیار نینن، محمه‌د به‌گ دفکره کو خوونی سه‌روچاقید بههرامی بچافت و ئه‌و ژی ئیدی وه‌کو به‌ری نه‌مای، سست بووی و قه‌مه ژ دهستان که‌ت، ئیدی محمه‌د به‌گ بههرامی به‌ر دده و به‌کی دن و به‌کی دن، خولاصه ئیدی بههرام مه‌جالا لپاتی نه‌بووی، خوونی ژی چاف گرتینه

و برینید سه‌ری ژی زاقن و گه‌له‌ک خوون ژی چوویه، ئیدی ژن خه‌به‌ری دبه ژ بووی غولامان، ئه‌و ژی تین لاکین محمه‌د به‌گی ژی حال نه‌مایه ژ چند جهه‌کان به‌روه چکی قه‌مه هنده‌ک بریندار بوویه، ئیجاری ئه‌وی بههرامی دده‌نه خه‌به‌ر دان، کو توچ که‌سه‌کی و تو دزی و چی، راست ب بیژه، ئیجاری بههرام ئه‌حوالا خوه و هاتن هوری کرنا وه‌لی پاشا ژ بووی وان دیژه، ئیدی غولام ئه‌مانی ناده‌نه وی، بههرام لبه‌ر خه‌نجه‌ران ته‌مام دکهن و له‌شی وی به‌ه‌رتیننه به‌ر ده‌ری، و صویه‌یی ئه‌ف ئه‌حواله مه‌علمی خه‌لقی دبی و له‌شی بههرام دبه‌ن ده‌فن دکهن، ئه‌فه نه‌قلا ژوان بشوقه‌مای، بوویه داستان..

له‌زه‌کیان: ناچی هوزه‌کییه، ناوی عه‌شیره‌تیکه.

خنوس: ناچی باژیرکی کوردستانا باکووره.

بخه‌ف: بدزی، ب نه‌ینی.

تداره‌ک: پیوستی سه‌فر، پیدقیبیت وه‌غهری یان پیدقیبیت هه‌ر کاره‌کی دی.

جهی رازانی: جهی نفسنی، شوینی نووسن.

قه‌نج هوری بوویه: به‌چاکی لیتی ورد بوو، ب هوری لی نیری.

قوتاغ: ئوده، خانی.

هوندور: ژناقدا، له‌ناودا، له‌ناوه‌ه.

تفه‌ک: تفه‌نگ.

عه‌یش خانه: ئودا ئه‌رزاقی، ژووری ئه‌رزاق، ژووری ئازوقه.

کتک: پشیک، پشبله.

دادده: قه‌پات دکه‌ت، قه‌پات ده‌کات.

لاواهی دکهن: هیقی دکهن، ره‌جا ده‌کهن.

ناگر دکه: ته‌ققه دکه، گولله ده‌هاویت.

کلیت دکه: کلبل دده‌ت، قفل دکه‌ت، قفلی ده‌کات.

جره‌نیخ: که‌شمه‌که‌شی، بگره و به‌رده.

کوم: کولاث، کلاو.

طازی: رووت، رويس، رووس.

شمیک: ده‌رازی‌نک، ده‌روازه.

لپات: لشین، یزاف، جووله، یزاوتن.

بهروه چک: ناسنی قه مە، ناسنی قه مە.

بشوقه مای: ژوان هیتزه مایه، له وان بهم لاره ماوه.

هیکایه تا هاشی

دوه قتی حکومه تا ئیبراهیم پاشا ل بایه زیدی. ژاغا یید وئ ده ری مروقه کئ ده ولت دوشکونی هه بوو، پیر و هفتی سالی بی حال، ناشی وی ئیسماعیل ئاغا دگوتن، هه جارنان دچه نک ئیبراهیم پاشا و ئه حوالا خوه ئیفا ده ده. پاشا زاف و هندک دده ته وی، روژه کئ دیسانی ئیسماعیل ئاغا دچته نک ئیبراهیم پاشا و خه رچی یه کی دخه زه، پاشا دبیته وی، کو ئیروکه پاره حازر نبین، گو ه ناده ئیسماعیل ئاغا، ئه وژی ژفی خه به ری سل ده و تیته مالا خوه کته ک ده بانجه هه بوویه، تژی ده و هنده کئ باروت و گولله دانینه کورکا خوه، و خه نجه را خوه دهر پشته خوه رادکه، مه گه مر اما وی کوشتنا ئیبراهیم پاشا بوویه، کو چرانئ ئیجاری خه رچی نه دایه من، ئه وی ئیسماعیل ئاغا ژنه که پیر و کوره که دهه دوانزه سالی هه بوو، ئیسماعیل ئاغا تداره کا خوه دروست ده، ئیجاری دبیته ژنا خوه، کو رابه کورئ خوه بیه و هه ره مالا شیخ ئیبراهیم، ئیجاری ژنی گوتییه، کو ژ بوی چ ئه م بچینه مالا شیخی، ئیسماعیل دبیته، ئه و ئوجاغه، هون بچنه وی ده ری، ئیروکه شوله که من هه یه، به لکو درست بیه، ژن و کور دچنه مالا شیخی، وی روژئ ژی روژا ئه یی بوویه، کو پاشا و خه لق هه مو ژبوی نمیترا ئه یی تینه مزگه فتنی، وه قتی سه لایین، ئیسماعیل ئاغا ده بانجه یی دین بنیشی ده ته بهر پشته خوه و خه نجه ری ژی ده ته بهر پشته خوه و دچنه مزگه فتنی و لسه ر ریا ئیبراهیم پاشا نیزوکی روتنه، پاشا و خه لق ژی تینه مزگه فتنی و نمیترا ئه یی ده کن و خلاص دین، خه لق بر بر بده ده که فن، ئیسماعیل ئاغا ده رناکه شه، وه کی پاشا تیتن، کو ژنک ئیسماعیل ئاغا ببوریت و بده رکه قییت، ئیسماعیل ئاغا ده بانجه یی دده ته ته نشتا ئیبراهیم پاشا و ئاگر ده کن، کول شالا پشته پاشا ده که قییت و دهوره، ژ

سه ر په راسوویان ل روچ چهرمی دچه و ده ربا ز ده، ده گه ل پاشا ی چل پینجه ه غولامان هه بوون، ئیجاری ئیسماعیل ئاغا ده که ره کو پاشا ب گولله یی نه که ت، دده خه نجه ری کو ری شه ده که، ئیبراهیم پاشا کو ب خه نجه ری بکوژه، ئو غولام خوه دا قی نیقا پاشا و ئیسماعیل ئاغا، یه کی دووان ژ وان ژی بریندار ده که، و ئه وان چل پینجه ه غولامان دنیقا مزگه فتنی دا پوان پوان ده که، چونکو ئه و ئیسماعیل پیرو هفتی سالی بوو، ئیجاری پی ل سه جاده یه کی د تاله و ده که شه، ئیجاری غولام گه هانه سه ر وی، ئیدی مه جالا رابوونئ نه دایین، داینه بهر خه نجه ران، دنیقا مزگه فتنی دا کوشتن و بده رقه ده ر تانین، ئو له شی وی بناگری سووتن، و ئیبراهیم پاشا ژی بریندار بوو، میقداری دوو مه هان مو عاله جه کرن و ساخ بوو، ئو ژن و کورئ وی ژی ژ باژیری سه رکوت کرن و دوو سی پسمامید وی هه بوون، ب غه یی هه ق گرتن و کوشتن و مال و خانییید وان خراب کرن، طایفه یید ئه کردان وه بی عه قلن، دو ماهیا شولا مولا حه زه ناکه ن، هه ر چ بیته عه قلن وان، ئیللا ده کن، میر بن و ژن و زاروک، و دغه ما واندا نبین.

زاف و هندک: زور و کیم، زور و که م.

کته ک: ئیک، یه ک، یه که ک

تداره ک: کاروبار، سه روبه ر

روژا ئه یی: روژی هه یی.

بوپی: کوم کوم، کومه ل کومه ل.

سه رکوت کرن: ده رکن، ده ریخستن، ده رکردن.

بنیش: شویتک، پشتین.

هیکایه تا هاشی

قه دیم دنیقا طایفه یید ئیزدیید کوردستانی و قسمی مه لا و فه قه هان دوژمانه ی هه بوو، جاره کئ مه لا محه مه دی قولپی، خورجه کی بچووک کتیبان ل ملان و شیر و مه تال ل پشتی، بتنی تی کویتنه بایه زیدی ژ بوی

خوهندنې، تیتته دهشتا نابغه یې کفاری کوره یې، مه گهر ههشت سوارید
 ئیزدیان ری بر ژبوی خرابیې دنیفا کورئ دا دمان، وهکو سواران نهو مهلا
 محمه د دیت، هاتنه ریا وی و حوش کر و گرتن و شهلاندن و برنه نیفا
 کورئ کو بکوژن، خولاسه مهلا محمه د برن و د کوریدا دهست و پی
 گریدان، پاشی پیره کتئ ئیزدیان دده ته شیری و تیتته سهر مهلا محمه د و
 دبیته وی، کو وهره ژ دینی محمه دیان بدهرکه فقه و بیه ئیزدی، یانی نه نه ز
 دی ته بکوژم، مهلا محمه د دبیته (استغفر الله)، نهف شوله نابی، من
 دکوژی بکوژ، نه مرئ خودبیته، نه ز بکوشتنی رازیمه، ئیجاری پیری ئیزدی
 دبیته مهلا محمه دی، نه گهر دینی ته حقه و راسته، بلانی محمه دی
 وه بیتن و ته ژ کوشتنی خلاص بکه تن، مهلا محمه د دبیته، محمه دی من
 نرانی کو نه ز دفی حالی مه، ئیجاری پیری ئیزدی دبیته، ژ بوی ته
 دهستوره، گازی محمه دی خوه بکه، بلانی بیت و ته ژ دهست مه بدهرینه
 و خلاص بکه، خولاسه نهو پیری ئیزدی گویا ل وهجهی ئیستیهزا
 (استهزا) زوری ل مهلا محمه دی دکه تن، نه لبه تته تو دی سئ جارن
 بدهنگ گازی محمه دی خوه بکه، پاشی نه ز دی ته بکوژم، ئیجاری سئ
 جارن نهو مهلا بدهنگ ژ ترسا پیری گازی دکه، که یا محمه د، یا
 محمه د، یا محمه د مه گهر ب قهسان محمه د ناقی مروقه کتئ حه یدهری
 دگه ل دهه سواران ل وان ئیزوکا ب ریا خوه دا دچوون، نهوان سواران دهنگی
 گازی بهیست بکناری کورئ رکیتب دکهن و راست تینه هشارئ، کو
 ههشت سوارید ئیزدی دوی کوریدا په یا بوونه و مروقه ک گریدانه، ئیزدی
 ژی پی د حه سن، به لی چند سوار نه فنه ژ نشکیفته په یدا بوون، دهست ب
 رهقی دکهن، نهو سوارید حه یدهران دگه هن چار نه فنه ئیزدیان د جهدا د
 کوژن و چار ژی دهرقن خلاص دکهن و دهست و پی بیید مهلا محمه دی
 شه دکهن و پرسیار دکهن، کو نه فقه چ نه حواله، ئیجاری مهلا محمه د
 ماجه رایې وهکو بووی ژبوی وان سواران نه قل دکه ت، پاشی نهو سوار
 هه سپه کی ژی ژ هه سپید نه خترمه دده نه مه لای و برئ دکهن تیتته بایه زیدی

و نهف حکایه ته دنیفا خه لقی دا مه علوم بوو.

حوش کر: دهور و بهرید وی گرتن، دهوره یان دا.

ئیسیتیهزا: ترانه پی کرن، یاری پی کرن،

هشار: نهو جهی زه لام خولئ فقه دشیرن و که مینئ ددانن.

حیکایه نا ههشتی

نیزوکی که لا (خوشابی) دوو گوندید (مخینان) ههین، ناقی یه کی
 (قه سر) و ناقی یه کی (پاکان)، د گوندی پاکانیدا کیلویه کی قه وی زیده
 رند بناقی (بارنیک) هه بوویه و دیسانئ دوی گوندی پاکانئ، کوره کتئ
 مخین جیرانئ (بارنیک) هه بوویه، لاکین نهو کور فقه قیرو ل حال بوویه بناقی
 (پولو)، نهوی و بارنیکتئ حه ز ژیه کو دوو دکرن، و هه قدوو حه باندینه، هه
 چند (پولو) قری دکهنک بابی کچی و بارنیکتئ ژبوی خوه دخوزه، بابی
 کچی نادهت، کو (پولو) رووسه، نه ز کچاخوه ناده مه وی. مودده یه کی بقی
 حالی بوری، ژ گوندی قه سرئ کوره کتئ خوه یی مال و حال هه بوویه بناقی
 (شه ماس)، نهو کور مروشان قری دکهن و بارنیکتئ ژبوی خوه دخوزه و بابی
 بارنیکتئ ژی کچی دده (شه ماس)، و شیرینی فقه دخوه و نیشان دکهن،
 ئیجاری (پولو) دکهنه قه صدا کوشتنا (شه ماس) ی، ئیجاری (پولو) دائیم
 دجه سسینه کولجهه کی راستی شه ماس بیتن و بکوژیتن، لاکین دلئ کچی
 بارنیک ژی، دل د (پولو) دایه، روژه کتئ (پولو) پرسیار دکهن کو
 (شه ماس) ژبوی شوله کتئ چوویه هیشه تی، ئیجاری (پولو) تیتته سهر ریا
 (شه ماس) و دسکنه و دبینه کو (شه ماس) ب سوارئ ژویدا تیتن، لاکین
 نهو سواره و، (پولو) په یایه، ئیجاری (پولو) گازی دکهن کو کورپو
 (شه ماس) تو کی کو بهر دلکا من بارنیکتئ بخوزه ی، کاروباری خوه بکه
 یان نه ز دی ل روی دنی خوهش بمینم، یادئ تو خوهش بمینی، دچه به رایکا
 (شه ماس) ی دبیته، کوچ بکه م حه یف کو تو سوار و نه ز په یامه، نه م دی

ٹیبروکه ل ٹیبره کفشبایه کو دو بکهن، کانج (بارنیک) دگه هیتته کی، وه کو (شهماس) خه بهرا (پولو) دبھی، نهو ژی خوه ژ هه سپیدا دافی خواری و ههردوو ددهنه خه نجهران و بالایه کو دوو دکهن و پیسیرتد هه قددو دگرن و یه کو دوو ددهنه بهر خه نجهران و ههردوو بی حال دکهن و ته مام دبن، ٹیجاری جهواب دچته ههردوو گوندان ژی کو نه حوال و هها بوویه، ژ ههردوو کناران هاتن و لاشید وان برن و هه لگرتن، وه کو جهواب گهها کچی ٹیدی نهو ژی دبیتزه کو پاشی (پولو) من ژین ناچی، خه نجهری طازی دکهو بسهر دکهفه خوه دکوژه، ٹیجاری لاشی بارنیک کی ژی برن ل نک قه برا (پولو) ی چال کرن، هه سئ ژی بی مراد چوون..

خوشاب: بازاره کی کوردانه ل کوردستانا باکور.

مخین: فهله، مه سیحی.

کیلو: ژنا فهله، نافر هتا مه سیحی.

رووسه: رووته، هه ژاره.

دجه سسینه: زیره قانیب دکهت، جاسوسی لی دکهت.

بهردلک: دلهر، خوشتی، خوشه ویست.

دبھی: دبھیست، گوھ لی دبیت.

هیکایه تا نه هی

ژ به گزاده بیید هه کاربان، شیخی بهگ هه بوو، مامی خان مه حمود میری قهزا مه کسئی بوو، لاکین زیده ژیهاتی و جامیر و خوه بی پوشد و ره شاددت، دوی وه قتییدا، ناف و دهنگ هه بوو، هه موو کهس ژئی دترسان و هنده کان ده خه سی د کرن، و نهو بخوه ژئی ل مه کسئی میربوو، میری هه کاربان ٹیبراهیم خان بهگئی ژئی کر بیه ده خه سی، وه لی د خه بتی، کو به لکو بدهست بیینه و بکوژه، مومکین نه دبوو، خوهه کا ٹیبراهیم خان بهگئی میری هه کاربان هه بوو، ژنا میر شهرفی میری قهزا شاخی بوو، و نهو میر شهرفه فوت ببوو و خوهه ٹیبراهیم خان بهگئی، عادیله خانم دگوتن،

لشونا میری خوه میر شهرفه د (که لا) شاخی دا حاکم بوو، و نهوی عادیله خانم زاف مال و دراف و موجه وه هه بوو، ٹیجاری ژنه پهنی فه ٹیبراهیم خان بهگئی، قری کری یه نک خوهه عادیله خانم کو تو دکاری بطه رزه کی شیخی بهگئی بینی (که لا) شاخی نک خوه و بدهی کوشتن، تو ژنی نهو فوکرا کوشتنی ژ ته ناکه تن، ٹیجاری عادیله خانم مروقه کی ژ نه هلی حه رمی قری دکه نک شیخی بهگئی، کو بلانی بیته که لا شاخی، نهز و نهو یه کو دوو ب بین و خه بهر بدهین، مه رامنا من هه یه، کو نهز شیخی بهگئی ماره بکه م و هنده مال و ته جه مولا من هه یه و من نه ولاد نین، نهفه (که لا) و نهفه مال و نه ملاک، بلانی بگه هنه شیخی بهگئی، وه کو نهف خه بهره ژبوی شیخی بهگئی دچیت، نهو ژی فی خه بهری راست حسیب دکهت و هه وه سا جوانی و طه مه عا خانم و مالی دده ته سه ری، جهوابی قری دکه، کو به لی نهز دی دکهل سه دو سه مروقان فلان روژی بیته (که لی) بلانی خانم د تداره کتیدا بی، وه کو جهوابا هاتنا شیخی بهگئی دگه هه عادیله خانم، نهو ژی دبیتزه مروقتید خوه بلانی شیخی بهگ دکهل دهه نه تباعیتد خوه بی موقه رپه ب لسه ری (که لی) بینه میوان و مروقتید مایی ل ژیری هیشته تی بدهنه خه لقی میوان و عادیله خانم قری دکه ژ مخینان دهه مروقتید گه ربهز و ب قووهت خوه بی تفهنگ و خه نجهر، وی روژا کو دبی شیخی بهگ بیتن، نهوان مخینان گویا ژبوی خزمه تی تینه که لی، ٹیجاری وه کو شیخی بهگ تیتن و دچته سه ری (که لی) په یا دبیت، حه رم که هیاسی دبیتزه شیخی بهگئی، کو میرم خانم دوعا دکه و دبیتزه کو بلانی میر دگهل دهه ناغاله ران بینه میوانی که لی و مروقتید مایی ژی بینه میوانی هیشته تی، شیخی بهگ ژی دبیتزه بلانی وه سا بیه، نهوان سه د و دوو سه د مروقان ل هیشته تی به لاف دکهن و میر دگهل دهه ناغاله ران، ل نالی میران لسه ری که لی ل دیوانخانه بی دینه میوان، شه ربهت و قه هوه و بخور و گولاب ژبوی شیخی بهگئی تین، کو خانم سلاف دکه، سه رسه ران و سه رچاقان هاتیه، بلانی راحت بیه، پاشی بشهف نهز میر دخوه زمه

حەرەمە، بلا بێتن ئەم دگەل بەکو دوو خەبەر ددەین، ئیجارى خانم تینە ئەوان دەهە مخینان تینە و دبیژە کو ئەز دى شیخی بەگى بکوژم و داينمه ئۆدەیهکا حەرەمە، کەنگى گازی وە دکەم هوون بچنە ئۆدەیا وى شیخی بەگى، بدەنە بەر خەنجەرەن و بکوژن، ئیجارى ئیشارى طەعام و زاد ژبۆى شیخی بەگى ڤرى دکەن و ئیکرام و ئیعرزى دکەن، وەکوسى سەعات ژ شەقى دپۆرە، ناقمال تیتن فانوس دەستیدا دبیتزە شیخی بەگى کو خانم تەدەخووزە حەرەمە کو دگەل تە خەبەر دەت، ئیجارى مروڤید شیخی بەگى کو دگەل بوونە ل دیوانخانەیی دەمین، لەورانى حەرەم خانەیه کەسى بیانی ناچتن و شیخی بەگى ژى باوەرکرییه کە عادیلە خانم دى وى شو بکەتن، رادبە و دچتە حەرەمخانەیی ئۆدەیی، وەکو شیخی بەگى دچتە ئۆدەیی دپوونت دبینە کو خانم لوی دەرى نینە، پرسیار دکە کو خانم کانى، دبیتزە شیخی بەگى کو خانم دى نەها بێتن، ئیجارى خانم ئەمرى وان دەهە نەفەر مخینان دکەتن پیکفەدەست ب خەنجەر دچنە ئۆدەیی و بالا شیخی بەگى دکەن، دگەل شیخی بەگى تنى خەنجەر هەبوو، ئیدی چەک و سیلاح توننە بوون، ئیدی ئەگەر چ شیخی بەگى ددەتە خەنجەرى، لاکین بى فایده مروڤەک دگەل دەهە مروڤان دى چ بکەتن، شیخی بەگى دووسى مروڤان ژوان بریندار دکەتن و ئەو مروڤ ئەوى ددەنە بەر خەنجەرەن و تەمام دکەن، ئیجارى خانم ئەمرى وان مروڤان دکەتن دچنە دیوانخانەیی و ئاغايبید مروڤید شیخی بەگى دگرن و دشەلین و حەبس دکەن و جەوابى ڤرى دکەتە خەلقى هیشەتە، کو من شیخی بەگى دا کوشتن، بلانى هەر کەسەک میوانید خوە بگرن و بشەلین و بەر بدەن، ئیجارى خەلقى هیشەتە هەر کەسەک میوانید خوە وەها بى دەعوا و شەر گرتن و شەلانندن و بەر داين، صوبەیی ئیجارى لەشى شیخی بەگى ژ بەدەنا کەلى ناڤیتنە خواری و برن دەفن کرن و ئەو دەهە ئاغايبید مەحبوس کرى ژى ڤرى کرن ژبۆى میرى هەکاربان، برابى خوە ئیبراهیم بەگى، وەکو خەبەرە کوشتننا شیخی بەگى گەهایە مەکسى، ماللا وى و کورپید مامید وى خان مەحمود و خان عەبدال

و خان ئەحمەد ئیدی ئەوانە ژى کرنە شین و ماتەم، ئیدی چ چاره، لاکین دائیم کەتنە قەصدا عادیلە خانمى و ئەوان مخینان، موددەت دنیتشدا بۆرى، کورى شیخی بەگى هەبوو (منە اللە بەگ)، لاکین قەوى زیدەجەسور و رەشید بوو، دوازده سالى بوو، جەبى بابى خوە و میرینیا مەکسى زەبت کر و ئەف دەعوا ژى کەفن بوو، پاشى چار سالان بخەف تەدارەک کر، کورى شیخی بەگ (منە اللە بەگ) سى سەد مروڤید بزارە ب شەشخانە هلگرتى و چەند تەرەجە دگەل خوەبرن، نیڤا شەقى دانینە بەر بەدەنا (کەلى) و چوونە نیڤا کەلا شاخى و عادیلە خانم گرتن و مروڤید وى گرتن و هیشەت ژى زەبت کرن، پاشى ئەو مخین و چەندەک ژ شاخیان کوشتن و مال و ئەشیا و هەرچى کو عادیلە خانمى هەبوون حەموو زەبت کرن و لاکین عادیلە خانم نەکوشتن ژ کەلى ب دەرانین و شانندنەک برابى وى ل هەکاربان و ضایعاتا مروڤید خوە ژ خەلقى هیشەتە ستانندن و موددەیهکی ژى قەزا شاخى زەبت کر و تەسەروڤ کرن، پاشى هەندەک موددەیی (منە اللە بەگ) ئەجەلى ئەمان نەداين، ب ئەمرى خودى فەوت بوو، ئیجارى ئاغايبید هەرتوشیان (کەلا) شاخى ژ مروڤید مەکسیان دزین و ئەو ب دەرانین.

هەکارى: دەڤەرەکە ل کوردستانا باکور.

مەکس: باژیرەکە ل کوردستانا باکور.

خوە: خوشک.

شاخى: باژیرەکە ل کوردستانا باکور.

فەوت ببوو: نەما بوو، مریوو.

هیشەت: ئەو گوندە یان باژیرە یى ل دەورو بەرا کەلى یان نیزیکی کەلى، گوند ژى هەیه ناڤى وى هیشەتە.

مخین: فەله، مەسیحی.

گەرەز: نازا، نەترس.

حەرەم کەهیاسى: ئەو کەسى کاروبارى خانمى یان لایى حەریمان بریتقەدبەت.

گولاب: گولاف، ئاڤا گولا.

ناقمال: ٺو ڪه سڀ خزمه تا ناقمالا ڊڪهت.

شه شخانه: جوره ڪي تقه ننگا بوو.

تهره جه: دهره جه، پاييسڪ.

تڀيبي: وهسا ديار دببت ڪول چا پڪرنا ٿي ڪومه لا چيرڙڪا، بهر په رهڪ ٿي ڪه فتيبي، ٺو بهر په ٿي دوماهيا چيرڙڪا دهه ڊگريت ڊگهه به راهيا چيرڙڪا يازدي، ٺانڪو ههردوو چيرڙڪ سه قهت بوينه، لي چونڪي ٺه ڪومه لا چيرڙڪا، ڪه لتوري ڪورديبه و ٺم پيدفي سه رٿوي نقيسينا هه په يقه ڪي يه ٿوي ڪه لتوري، لهوما ٺم دي وهڪي خو به لاث ڪهين.

پارچا به راهي ٿ هيڪا به تا دهه

ٿ گوندي ٺالاشگري گوندي ڪي ره عيبان هه به ناقي وي گوندي (لهشڪو) به، ٿوي گوندي طه غايه ڪي فه لان قهوي زيرهڪ و خوهي شه جاعهت په پيدا بووي دجه ٺيسستا نولي و مودده به ڪي ٿيره و ويدا خزمهت ڊڪهت، قهوي ٿيها تي، ٺاخري موسلمان دبه، ناقي خهليل بهگ داتنين، رٿ ب رٿي ٺو خهليل بهگ پيشقه چوو لنڪ ٺه رڪاني دهوله تان مه قبول بووي، دخوهزن ڪو ٺهوي خهليل بهگي بڪه نه حاڪمي جهه ڪي، ٺيجاري ٺو خهليل بهگ بخوه، چونڪي ٺه صل ٿالاشگري به، ٺيسستيدعا ڊڪهت ڪو ميريتيا ٺالاشگري بدنه من، ٺيجاري ٿ دهوله تي ميريتيا ٺالاشگري با فرمان ددهنه خهليل بهگي ٺو ٿي ڊگهه ٺه تباعه ڪان تي ٺن و راست دجهت با به زيدي نڪ مه حمود پاشاي، ڪال و فرماني نيشي ددهتن، ٺه وٿي (سمعا و اطعنا) دببته، ميريتيا ٺالاشگري ددهته خهليل بهگي ڪوري (لهشڪو)، ٺه و ٿي دچيته ٺالاشگري دببته مير و قهوي ب رهت و زهت حڪومهت ڊڪه و خوهي ناڻ و شان دببت، خوهي ٺيحسان و ڪهره، لاکين ٺاغاييد (بازيدي) ٺهوي په سند ناکه و دببزن ڪو ٺه و ڪيه ڪوري فه له به ڪيه، شولا دهوله تي وهايه ميريتيا قه زايه ڪي ددهته ڪوري (لهشڪو)، ٿ و جو هيدي بازيدي ٺاغايه ڪي قهوي خوهي ٺيعتبار هه بوويه، حه سهن بهگي ماتڪي،

خوهي ٺه تباع و غولام و قوناغ، رٿه ڪي ٺو حه سهن بهگ دديوانا خوهدا دببته، ڪو فه رضا دهوله تي ڪوري (لهشڪو) ڪريبه مير، ڪهنگي دببتن ڪو ٺه دهستي.

پارچا دوماهين ٿ هيڪا به تا يازدي

... ٿلباسيد خواه ٿ خاتونيد ٺاغا و ٺه عيان قهوي شهرمي دبي و بي ڪهيف بووي مروزي ڊڪهتن وهڪو ٺيقياري پاشا تبته حه ره مسه رايي دببته ڪو خانم ب مروزه، پرس ڊڪهتن ڪو ته چيه ٿيوي چ بي ڪهيفي، ٺيجاري خانم دببته، چ بي ڪهيف نه بم، ٺيروڪه عيد بووي، ٿنيد ٺاغا و ٺه عيان حه موو ب زي و چهڪ و خهمل و لباسيد فاخيره بووين، و ٺو ب وي لباسي و خهملني دهاتنه دهستي مني راستي، من ٿوان شهرم ڊڪر، ٺه خانم بم و لباس و حالتي من ٺه فته بيت، ٺه فته شوله ڪه نه لائيقه، پاشا دببته خانمي ڪومه زنايي ٿيوي ته به سه، خهمل ٿيوي وان، مه زنايي ٿيوي ته، هنده ٿنيد ٺاغا و ٺه تباع و غولاميد ته ههين، ٺه فته دهه ٿيوي ته فخر به سه، و ٺه فته غولام و ٺه تباع مه ٿو ڊوڙمنان حه فظ ڊڪهن، مه زنايي ب ره عيهت و غولام و ٺه تباعان دبي، مه زنايي ب دراڻ و چهڪ و زي و خهمل دقيتن، ٺيجاري خه بهري قه بول ناکه، ڪو ٺيللا من ٿي چهڪ و زي و خهمل دقيتن، ٺيجاري پاشا دببته ڪو لازمه گونديد چهند ٺاغان ٿي بستينم و چهند ٺه تباعان بدهرڪم، ڪو مواجيدوان زيده بمينه و بدمه ته ڪو ٿيوي ته بينه زي و لباس و خهمل، ٺيجاري پاشي چهند رٿه ڪان، پاشا بخهف ته نبهيه ٺاغا و ٺه عيانان ڊڪهتن، ڪو ٺه حواله ڪي خانمي وهه ههيه، هوون حه موو ٺيشه ف بهري صوبه يي سواربن و بدهرڪه فنه دهورا هيشه تي دهسته دهسته بسه ڪنن، ٺيجاري ٺو ٺاغا و ٺه عيان ڊگهه سواريد خواه ميقداري سه هزار سواران دبن، و دبنه شهش تيپ و ههريهڪ نيروڪي هيشه تي دسه ڪنن و مونته زري ٺه مري دبن، وهڪو صوبه روون دبه، خانم ٿ په نجهه را ٺه يوانتي نه ظهر ڊڪه ڪو ٺه طرفيد با ٿيري سواران دامه دهوري گرتينه، فيلدالح تي ٺن

پاشای ژ خهوی رادکهن، کوچ رازای، دوژمنان دهورا کهلی گرتینه، پاشا دبیته خانمی کو زیرو لباسید دوژمنان، بدهرینه و قریکه پیشیا دوژمنان، بلانی نهوان دهف بکهتن، ئیجاری خانم دبیته، دوژمن ب وان دهف ناین، نهمان زیرو لباس ژبوی من لازم نین، توفی به لایب ژ سهرمه دهف بکه، ئیجاری پاشا دبیته کو مه ترسه، نهفته هموو غولام و لهشکهرید مه نه، کو ژنید وان ته دگوت، کو ب زیرو و جلن، نه گهر دخوهزی نهز وان بقوړینم و نهوان ماشیدوان هموو بدهمه ته ژبوی خوه بکه زیرو جل، پاشی خانم دبیته، تویه، من جل و زیر نه قیانت، نه گهر دخوهزی نهفته جلید من ژی بیه بده غولام و لهشکریان، ب راستی کو مه زنایی ب غولام و لهشکری دبیتن و گهر نه زافت بازرگان ژی ههین، کو گه لهک زیرو جل ههین، لاکین چ فایده نهو مه زن نین، ئیجاری پاشا تیتته دهرفه و جهوابی قری دکه ژبوی سواران کو بلانی به لاث بن، و ههر کهس بچنه مالید خوه، ئیدی سوار جهواب ددهن، کو هم به لاث نابین، نه م دی ژبوی خانمی بچنه تالانه کی و ژبوی وی بینین، ژبوی خوه بدهته ب زیرو جل، ئیجاری نهو سوارید نه عیان و ناغان قهره داغی تالانه کی تین، میقداری صه د هزار قرشی کو بدهنه خانمی ژبوی خوه بدهته ب جل و بکه ته زیرو، خانم قه بول ناکه تن، کو بلانی ژبوی لهشکری بتن، نهز بی جل و زیر دم، لاکین مه زنایی بی لهشکری نابتن..

ره عیبه: فهله، مه سیحی.

طه غا: کوړه فهله، کوړه مه سیحی.

مروزی دکه تن: عاجز دبیت، دامای دبیت.

مواجب: باج، خویک، ضریبه.

ماش: مه عاش، موچه.

هیکایه تا دوازدی

نه قل دکهن کو دوه لاتن بوهتاندا، قهزایه ک ههیه (نامیران) دبیتن، ناغایید وان قه دیم هه بونه، دووبرا، و ههر دوو ژی بیکار بووینه، ناغی بی مه زن

حه سهن ناغای هه سامیان و ناغی بی بچوک چه لهنگ ناغا بوویه، ئیجاری نهوی هه سهن ناغای قریکری یه کچا ناغایی طایفا میران ژبوی خوه خواستی یه و ناغایی میران کچا خوه دایه وی، لاکین دتداره کا شرینی بووی، برایی هه سهن ناغایی، بچووک چه لهنگ ناغا، چوویه مالا ناغایی میران کوخه بهر بدهن و خالانی بیرن، مه گهر چاغی چه لهنگ ناغا ب کچی دکه فه، وه کو نهوی کچی دبینه، بی ئیختیار نهوی کچا کو ژبوی برا بی خوه هه سهن ناغا دخواستن دحه بینه، ناغی کچی ژی (له علی خان) بوویه، ئیجاری نه گهر چ چه لهنگ ناغا چوو بوویه کو (له علی خان) ژبوی برایی خوه بی مه زن هه سهن ناغا بخوه زتن و نهوان ژی نه ری گوتنه، لاکین وه کو چه لهنگ ناغا (له علی خان) دبینه و بی ئیختیار لی عاشق دبه، ئیجاری تیتن حیل یه کی دکه تن، پیره ژنه کی دبینه و قه دهر کی درافی ژ بوی وی وه عده دکه تن، نهو پیره ژن دبیته، کو ته شوله پی نین، نهز دی وه بکه م، کو هه سهن ناغا بخوه بقی کچی رازی نه بتن و دهست ژی بکیشیتن و کچی بدهته، ئیجاری نهو پیره ژنا مه لعون تیتته نک هه سهن ناغای و دبیته هه سهن ناغای کو مخابنا ته یه، مه گهر کچ ژ دنیا بی خلاص بوون کو تو (له علی خان) دخوهزی، هه سهن ناغا دبیته کو ژبوی چ؟ ئیجاری نهو پیره ژنا مه لعونه دهست پی دکه تن ژجهی درودا دبیته کو (له علی خان) قه وی زیده کریتته و چاقیدوی ژی شه فکورن و ژوی زیده قه وی بیتنه پیس ژده فی تیتن، خولا صه ههر چ عیوب ههین ژجهی درودا ب (له علی خان) نیسبهت دکه تن، وه کو هه سهن ناغا نه فان خه بهران دبهیتن زیده مه لول بووی، گازی برایی خوه چه لهنگ ناغای دکه تن و دبیته، کو برا تو چووی و ته کچه کا کریت و کوړه ژبوی من خوهستی یه، وه لاهی نه زوی کچی ناستینم و قه بول ناکه م و نه ز ژفی شولی پوشمانم، پاشی برایی وی چه لهنگ ناغا دبیته، کو برا نه گهر قه نج و نه گهر کریت، مه نهف کچه ژبوی ته خه بهردان کریمه، توژی مرؤفه کی ماقولی و بابی کچی ژی ناغایی ئیله کییه، نهف پوشمانی شهرمه و فهیتته و به لکو ژی دنیقامه و عه شیرید

میران، ئەف خەبەرە پاشی دبیته موجبی دوزمنی و نه یاری، ئەفە شوله که عه ییه، مه ژ بۆی ته خه بهردان کره یه، ئیدی چاره نابی، هسه ن ئاغا عینادی دکه تن، ئیللا کو نابی ئەزوی کچن ناستینم، هنده مروف دبیترنه هسه ن ئاغا ی کو شهرمه ئەف شولا نه لایقه چاره نابی ئیجاری هسه ن ئاغا دبیتره، کو من ب رضا دهستور دایه، بلانی (له علی خان) ئی، چه له نگ ئاغا ژبۆی خوه بینیتن، پاشی لسه رفی خه بهری قه رار دده ن و جه وابن فریدکه ن ژبۆی ئاغا ئ میران، کو هسه ن ئاغا مه عزوره، ئەم دئ شیرینیا (له علی خان) ئی ژبۆی چه له نگ ئاغا ی فه خون، شهره تی ژبۆی چه له نگ ئاغا ی فه دخون، وه کی دبیته داوه ت و تداره ک دبی، هسه ن ئاغا دگه ل داوه تیان دچیتن کو بووکی بین، بووکی سوار دکه ن و تینه دهشته ک هه یه، دهشتا دویانی دبیترن، وه کو خیلی تینه وئ دهشتی، ب ئەمری خودی با رویه کی ژ پۆی له علی خانئ دره قینه، پۆی له علی خانئ فه کری دمینه، هسه ن ئاغا پۆی له علی خانئ دینه، کو هه ر وه کو هه یقا به درا دچاره دبییدا، ئیدی مه حبوبید وه کو وئ به لکو کیم هه بن، ئیجاری دزانه کو ئەو شولا کول وی قه ومی حیله بوویه، ئیدی هه مان ژوی ده ری داوه تیان دته رکینه و هه سپی خوه داژو دچیته دیاری غوربه تی، ئەو چووینه کو چووینه، پاشی ل هسه ن ئاغا و له علی خانئ زاف ستران گریداینه، مه گه ر دلئ له علی خانئ ژی دهسه ن ئاغا یدا هه بوویه، ئیجاری له علی خان ژی تینه مال ژه هری دخوه و دمه ر و هسه ن ئاغا ژی که ته غوربه تی، که س نه زانی کو کوو قه چووینه و ته له ف بوو، ئەفە داستانا ژوان مایی، لاکین هسه ن ئاغا ی هه سامیان و قصه یا له علی خانئ دئه کرا دید هه کاری و بوهتان قه وی زیده مه شه هوره، و به لکو سه ده به ندی زیده تر لاوژ و پائیژوک بوان گوته نه، ونه ا ئە کشرید سترانی د وان ئە فته نه.

خه بهر بده ن: باختن، قسه بکه ن
خالتی بپرن: نه ختی فه پرن
درا ف: پاره
ژجه ی درو دا: ژ دره و، به درو

دهشتا دویانی: دهشتا سلێفانه یا، ئەو دهشتا لناقبه را سیمیلی و گه لیب زاخو، وه سا دیار دبیت، کچ ژلایی دی یی ئافی، ژناف (میران) ئینایه، و دابه نه (بوتان)...

تیبینی: بی گومانه ئەفە چیرۆکا له علی خانا گوته یییه، کو هه تا نه ازی ب ستران تینه گوته ن، هه بشیدارین فولکلور سستید مه مفای ژفی چیرۆکی وه رگرن.

هیکایه تا سێزدی

دوه قتی ته یور پاشایی ملی، کو ئیسکان باشی بوویه و مالد وان هاقینان ژ به ری دها تنه زوزانید بیکگولی، ژ طایفا سلێفانید دیاره کری لاوه کی قه وی ژیهاتی و ب حوسن و جامیر، لاکین بی حال و مال، ناخی (سیامه ند) دبیترن، ئەو لاو تیتن و دبته غولامی ته یور پاشایی ملی و مودده یه کی د خزمه تا ته یور پاشادا دمینه، کچه کا ته یور پاشا ژی هه بوویه شازده هه فده سالی ناخی وئ (شه مسی) قه وی زیده خودی حوسن و رند و سپه حی مالی جوانییه، مه علووم وه سا دقه ومه، ئەف سیامه ندی سلیقی و شه مسی کچا ته یور پاشایی ملی چه ز ژیه کو دوو دکه ن و هه ف دوو دحه بین، ئیدی رۆژ ب رۆژ ئە قینا وان زیده بوو، سیامه ند دزانه کو ته یور پاشا ب ئختیاری کچا خوه ناده ته سیامه ندی له و رانی ئەو کورمانجه و غولامی وییه، و ئەو بخوه ئیسکان باشی و پاشایه، و ئاگری ئە قین ژی ده فع نابی، رۆژه کی سیامه ند دبیتره شه مسی، کو ئەم هه تا که نگی وه ها زاری قی به لایا عشقی بکیشن، ئەز دزانم ئەف شولامه ب راحه تی نا ئیته سه ری، وه ره ئەز دئ ته بره قینم، یان ئەوه کو ئەم خلاس دبن، یان ئەوه کو ب پی مه دکه فن و مه دکوژن، ئەم ژ به لیبیا قینی خلاس دبن، خولاسه سیامه ند و شه مسی هه ردوو دگه ل یه کو دوو خه بهر دده ن و ل تداره کا ره فی دبن، وه کو کوچید ته یور پاشا ژ بیکگولی زوزانان بار دکه ن و به ری خوه دده نه به ری، سیامه ند و شه مسی هه ردوو سوار دبن و خوه دده نه پاشیا کوچان و ژوی ده ری ئەو هه ردوو بشوقه ب سه متی موش دا دره فن و ریا خه لاتئ دگرن و دچن، کوچید ته یور پاشا ژی سه ر ئیشاری تینه واران،

شەف دبه، ئىجارى دىيىن كوشەمسى و سيامەندى سلىقى ھەردوو تونىن، ئىجارى ل ئىلى دىيىتە ھەوار، كو سيامەند و كچا تەيمور پاشا شەمسى ھەردوو وندانە، قەدەرى پانصەد سوارىدبىزارە بشوقە ل دەوسا كوچان قەدگەرن و بشەف داژوون و صۆبەيى ئەو سوار تىنە طەرەفەيد بىكگولى و ئىرە وويدا پرسىيار دكەن، پاشى مرۆقەكئ ئختىيار بشوقە مابوويه، ئەو ئختىيار دىيىتە كو بەلى من دىت وەكو كوچ ئاخر بون، سيامەندى سلىقى و شەمسى ھەردوو رم دەستاندا بسەمتى رپا خەلاتى بەلز داژوون و دچوون، وەكو ئەو سوارىد ھەوارى سالوغا شەمسى و سيامەندى ھلدگرن، ئەو سوارى پاست ب پى وان دكەفن و داژوون و دچن. ئەم بىنە ئەحوالىد سيامەندى سلىقى و شەمسى، ئەو ھەردوو ئى بەلز و ب غار داژوون شەف و رۆژەكئ دچن و رپا بىست سەعتان رى دېرن و تىنە نك چىايى خەلاتى كو سپان دىيىن، گۆيا ئەقنە ئىدى ئەمىن دبن و ل كئارى چىاي ژ ھەسپان پەيا دبن و ل وى ناقتى ب (امر الله) چەند گايىد كوڤى بسەر واندا تىن، ئىجارى سيامەند تەنەنگەكئ دا فېتە و ل گايەكئ كوڤى دەتەن و برىندار دكەن، لاکين گايى كۆڤى ب وى چەربى ناكەقتن و درەقە، ئىجارى سيامەند ئى تەنەنگى ھلدگرن، پەيا پەي گايى كۆڤى يى برىندار دچن، ئەو گا دچتە جەھكى قەوى ئاسى و نزار، كو دبندا ئەو چۆمە و زاف بلند و كوورە، ل وى جەھئ ئاسى برىنا گايى كۆڤى صار دبه، ئىجارى دكەقە، سيامەند ئى دگەھە سەر گاي و كىرى بدەرتىنە كو گاي سەر ژىكە، گا ژ ھولا جانى خوە شاخەكى ل سيامەند دەتەن و سيامەند ژوى نزارى گىرى دىيىن و ل ژىرى ل بنى نزارى دارەكا درىيى حشك و سەرى تىژ ھەبوويه، راست ژ ژوورقە بسنگ دقاروپى سيامەند دكەقە سەر وى دارى تىژ، سەرى دارى راستى كەفچكا دلى تىن و ژ پشتى بدەر دكەقە، فىلحال روح تەسلىم دكەن، لاکين ھىژ شەمسى خەبەرىيى نىنە، مىقدارەكئ شەمسى لىك ھەسپان د سەكئەو دىيىنە كو سيامەند د رەنگى بووى، ئىدى شەمسى ئى ل دەوسا سيامەندى تىن و لە شى گاي دىيىن و بژىقە ل بنى

نزارى نەزەر دكە، دىيىنە كو سيامەند لسەر دارىيە، بەرى قەن دبه كو بەلكو ھىژاننى خوەشە، دوو سى دەنگان سيامەند سيامەند دكەتە گازی، وەكو تەحقىق دكەتن كو سيامەند تەمام بوويه، شەمسى ئى دگى و ئى دىيىتە، خوە ژ نزارى داقتىرە سەر لەشى سيامەندى، شەمسى ئى ل وى ناقتى دەرهجا ھىلاكتىدا، ئەو سوارىد كو ب پى وان كەتنە، ئەو ئى دگەھنە وى دەرى و ھەسپىد وان دىيىن و پاشى تىنە سەر لەشىدوان ھىژ حەيات د شەمسىدا ھەبوويه، دەنە خەبەردان، پاشى دوو سى سەعتان شەمسى ئى تەمام دبه، ئىجارى ئەوان ھەردووكان ئى ل وى دەرى دەفن كرىنە و نھا ئى زيارەتتە وان مەعلوومن، پاشى خۇھا سيامەندى سلىقى ھەبوويه، زاف ئستران ل وان گریدايە و ئەلئان ئەو ئستران و قىصەيا وان دنىقا ئەكرادان دا مەشھوورە و ھىكايەت خوانىد دەمەجلىساندا نەقل دكەن، لاکين ئسترانىد وان ئى دگەل دىيىن قەوى زىدە حەزىنە و گرىي مرۆقان تىن، گەلەك ب زارى و ژارى فەوت بووينە..

ئىسكان باشى: پلەيەكا فەرمى بوويه د دەولەتا عوسمانىدا..
 بىكگول: باژارەكئ كوردانە ل كوردستانا باكور، لى نھا د نەخشىت دەولەتا تركى دا (بىنگول) ژىرە دىيىن، تىتەكئ سەرنج راکىشە، كو (مەحمود بايەزىدى) ب (بىكگول) ناقتى وى باژارى دبه، و دىيىت ئەو راستىر بىت.
 تدارەكا رەقتى: كاروبارى رەقتى دكەن، خوە بو رەقتى نامادە دكەن.
 كوچىد تەيمور پاشا: كوچەرىت وى، رەقەندى وى..
 بشوقە: ژ وىرى وىقە..
 ئىل: عىل، ماليت وان..
 سالوغە: دەنگوياس، خەبەر
 گايىد كوڤى: ھەژى گوتىيە، د چىرۆكا فولكلورىدا، ئەوا دناف كوردادا بەلاقبووى، دىيىن (كەلى كوڤى)، لى چونكى (مەحمود بايەزىدى) گەلەك جاران ب (گايى كوڤى) ناڤ برى، لەورا مەژى گوتناوى تىك نەدا، ئەگەر جارەك بايە دا بىيىن ئەقە چەوتىيا چاپىيە، لى ھەردەم وەسا ناڤ دكە..

* بىگومانە، ئەقە چىروكا (خەج و سىبابەند)انە، ئەوا مەشە دناڤ فولكورى

کوردیدا هه‌ی، لێ ل جه‌م (بایه‌زیدی) ناقی (خه‌جی) بوویه (شه‌مسی)، هه‌ردووکان ژێ دیار دکه‌ت ژ کۆقه‌نه، و "که‌ل" ژێ لجه‌م وی دبیته (گا)، لێ هه‌ر چه‌وابیت مه‌نه‌قیبا ده‌ست ل نقیسینا وی بده‌ین.

هیکایه‌تا چاره‌ی

نه‌قل دکهن، کو دوه‌قتی حکومه‌تا عه‌بدو له‌ه‌زاق به‌گنی میروی خوشای، دنیتقا هیشه‌تا که‌لی، ژ ناغا و نه‌عیانید وان، کوره‌کی چه‌له‌بی ناغا په‌یدا بووی بناقی ئیبراهیم ناغا، وه‌کو گه‌هایه‌ شانزده‌ هه‌قده‌ سالی، دروشد و ره‌شاده‌ت و جامیری، درمبازیدا قه‌وی مه‌شه‌وور بووی، هه‌رچی تالانا ئیبراهیم ناغا ل پین بچتن، نه‌لبه‌تته‌ به‌ری ناموسی یا ئیبراهیم ناغایه، وه‌و ل کناری دنی غالب دی، خولاصه‌ی که‌لام، دانا خودی یه، دنیتقا هنده‌ک موده‌یه‌کید، ئیبراهیم ناغا ل وان کناران و ل مه‌همه‌دان زیده شوهره‌ت دیت و رۆژ ب رۆژی ته‌ره‌ققی کر، وخوه‌یی غولام و نه‌تباع ونان و که‌رم و مال بووی، ته‌ حسیب ذکر کو ژبووی قی، مال و ئیقبال ده‌م بده‌م ژ عه‌سمانان دباری، هه‌رکه‌سی ئیدی به‌حسا نه‌وصافید وینه، ئیبراهیم ناغا وه‌ها گۆت، وه‌هادا، وه‌ها کر، ئیدی به‌حیا میر و ناغایید مایی نه‌سله‌ن نینه، سوبان به‌ری دیوانی، ناس دچنه‌ نک ئیبراهیم ناغا و پاشی تینه‌ نک میری، بقی ته‌رزی چارسالان کیشای، میر فوکی کو به‌لی ئیبراهیم ناغا ئیدی گه‌له‌ک مه‌زن و بی په‌روا بووی، ئیجاری مرادا کوشتنا ئیبراهیم ناغای دکه‌تن، لاکین گه‌ر چ عه‌بدو له‌ه‌زاق به‌گ ژێ ژ مالتی چار پینچ به‌گزاده‌ هه‌ی، ئیلا ئیبراهیم ناغا قه‌وی دلیره، نه‌گه‌ر ده‌ست بده‌ته‌ خه‌نجه‌ری ب وی را مقاوهمه‌ت زه‌حمه‌ته، و ژ ده‌رقه‌ سی چل نه‌تباع هه‌ین، نه‌گه‌ر قه‌سدا کوشتنا ئیبراهیم ناغای بکه‌تن، گه‌له‌ک فیتنه‌ و فه‌ساد په‌یدا دی، دائیم دق فوکی دا بوویه، ئاخری رۆژه‌کی به‌گزاده‌ دبیتنه‌ ئیبراهیم ناغای، ئیشه‌ف وه‌ره‌ سه‌ری که‌لی زیافه‌تی، لاکین نه‌م پاشی بچنه‌ حه‌ماما حه‌رمی و که‌یف بکه‌ن، قه‌زا هاتیه، ئیبراهیم ناغا ژێ بی په‌روا دکه‌ل دوو

غولامان دچنه‌ سه‌ری که‌لی زیافه‌تی، پاشی ئیشاری دکه‌ل عه‌بدو له‌ه‌زاق به‌گنی شیشی دخۆن و رۆتنن حه‌تتا ساعه‌ت دبه‌ چار، ئیجاری به‌گزاده‌ دبیتنه‌ عه‌بدو له‌ه‌زاق به‌گنی کو ده‌ستورا مه‌و ئیبراهیم ناغای بده، نه‌م دی بچنه‌ حه‌ماما حه‌رمی که‌یف بکه‌ن، له‌ورانی دخۆشاییدا حه‌مام تو نینه، ئیلا حه‌مامه‌کا بچووک ل حه‌ره‌ما سه‌ری که‌لی هه‌یه، ئیجاری ئیبراهیم ناغا ژێ نه‌مین بی ترس غولامید خوه‌ ژێ ل یالی دیوانخانه‌یی ده‌یلیتن و بخوه‌ بتنی دکه‌ل هه‌رسی به‌گزادان دچنه‌ حه‌مامی و دشه‌لن و دچنه‌ نیتقا حه‌مامی پاش ساعه‌ته‌کی به‌گزاده‌یه‌ک هه‌بوویه‌ کویری برایی عه‌بدو له‌ه‌زاق به‌گنی ناقی مه‌نسور به‌گ دبیتنه‌ ئیبراهیم، که‌یفا من قه‌لونه‌کی د خوه‌زی، نه‌ز بچم جامکانی قه‌لونه‌کی قه‌خۆم و بیم ئیجاری نه‌و مه‌نسور به‌گ تیتته‌ جامکانی و جلید خوه‌ وه‌ر دگرتن، و خه‌نجه‌ری دبه‌ریشتا خوه‌ دکه‌تن و دچته‌ هندوپی نیتقا حه‌مامی و ئیبراهیم ناغا دده‌ته‌ به‌ر خه‌نجه‌ران، به‌گزاده‌ سی بوونه، ئیبراهیم ناغا بتنی و رۆس، دیسانی ئیبراهیم ناغا خه‌نجه‌ری ژ ده‌ست وان دستینه‌ و به‌گزاده‌یه‌کی بریندار دکه‌تن، پاشی ئیبراهیم ناغا دکوژن ته‌مام دکهن، سوپه‌یی لاشی ئیبراهیم ناغای کیشانه‌ بنی که‌لی و نه‌و به‌گزاده‌ دکه‌ل غولامید خوه‌ چووی مالا ئیبراهیم و مالتید غولامید وی تالین کرن، ئیجاری جه‌نازا ئیبراهیم ناغای برن چال کرن، عه‌بدو له‌ه‌زاق به‌گ راحه‌ت بوو و حکومه‌ت کر، له‌ورانی وه‌کو دکوردستانیدا مروقه‌ک ناڤ دده‌ و مه‌شه‌ور دبیتن، ئیدی ته‌وه‌ججوها خه‌لقی، ل وی مروقی زیده دبیت و هه‌ر که‌سه‌ک خوه‌ دده‌ته‌ ته‌ره‌فی وی، ئیدی حاکم ژێ ب وان چاره‌ ناکهن، رۆژ ب رۆژی نه‌و مروقی ناڤ دایی قوه‌ت و شوهره‌ت زیده دبیتن، نه‌کسه‌ری فه‌سادا نه‌کرادان ژێ مروقید وه‌هانه‌ په‌یدا دب.

خۆشاب: باژیره‌که‌ و که‌له‌که‌ ل کوردستانا باکور.

هیشه‌ت: نه‌و ئاقاهی نه‌ بیته‌ ل ده‌روبه‌را (که‌لی) تینه‌ ئاڤاکرن، نانه‌کوژ ده‌رقه‌ی (که‌لی).

رمبازی: رم بکارئینان، شه‌رکرن ب رمی.

کناری دنی: کناری دی، لایین دی.
فوکری: فکر کر، هزر کر.
جامخانه: جامخانه.

هیکایه تا پازدی

ژ نه تباع و غولامید مالا علائده دین به گئی حاکمی رۆژه کان شیخ نه حمه دی
چیلای هه بوو، کول خه لاتنی ئابا ئو نه جداید وان مه شهوور بوون، شیخید
چیلای د گۆتن، ئابا ئو نه جداید وی رووس و عه ورده دگه ریان و نه کشری
دخلوه تیدا رووس و عه ورده ساکن دبوون و گۆبا د ئیعتیقادا نه کراداندا
نه فنه خوویی که رامات بوونه، نه و شیخ نه حمه د ربا ئابا ئو نه جداید خوه
نه گرتی، غولام و نه تباع خوویی کری، بخوه ژی مروقه که نه جامیر و خون
خوار و زالم بوو، ناخری میریتیا خه لاتنی زه بت کر و هه سپید قه نج و
غولامید دلیر پهیدا کرن و ژیا له کیدا ژی مروقه دکوشتن و جهریمه د کرن.
وژیا له کیدا ددایه خه لقی و که رهم د کرن. بقی ته رزی قهزا خه لاتنی زه بت کر،
دووسه دو سی سه د غولام و سوار پهیدا کرن، دوی وه قتی ب ویرا هه م
عصر، ژ میرید قه دیم قهزا (نه لجه وازی) ئیسماعیل به گ هه بوو، نه و ژی
قه وی شه جیع و عاقل و نه هلی ئینساف و نه هالی ژی خوشنود و
مه مله که ت ئاباد ژوی ئیسماعیل به گئی را، خه لقی کۆچک شاهین د گۆتن،
نه و هه ر دوو قهزا نزوکی به کو دوونه میقداری چار ساعه تان، هه رچی که سی
کو ژ زولما شیخ نه حمه دی چیلای دره فین، دهاتن ب ئیسماعیل به گئی د
سه کنین و خلیس دبوون، شیخ نه حمه دی ئیدی نه دکاری شوله کی بکه تن، هه ر
چهند مولاحه ظه دکر کو به لکو بطه رزه کی ئیسماعیل به گئی مه غلوب
بکه تن، قادر نه دبوو، له ویرانی ته وه ججوها ناسان هه موویان ل ئیسماعیل
به گئی هه بوون و خه لق ژ عه دلا وی رازی بوون، ئیجاری شیخ ئینایه ب
حیله دوستیه که دنیتقا خوه و ئیسماعیل به گئی دانیه کو به لی بشه ف من د
خه ونا خوه دا دیتیه کو نه زو تو بووینه برایی ناخره تی، بقی طه رزی

ئیسماعیل به گئی دده ته باوه ری، ئیدی هه ر دوو دینه برایی ناخره تی و
قه وی زیده دهسته براک و دۆست زیده ب به کو دوو باوه ری دکهن، نه گه ر چ
براینیا ئیسماعیل به گئی صادق بوویه، لاکین دۆستیا شیخ نه حمه دی ب
هه رامزایی بوویه هه تتا رۆژه ک دیسانی وه کو عاده تید خوه شیخ نه حمه د
جه وایی قری دکهن، کو ژمیته من ئیسماعیل به گ نه دیتیه، که یفا من
نه وی دخوه زتن، نه زدی بیمه سلاقیبا ئیسماعیل به گئی، نه و ژی دبیژیتن کو
بلانی که رهم بکه و بیتن، ئیجاری شیخ کوری خوه شیخ محمه د به گئی
گازی نک خوه دکهن و بخه ف ته نبیه دکهن کو نه ز دگه ل دهه غولامان
دچمه که لا نه لجه وازی نک ئیسماعیل به گئی، تو بشه ف ته نبیه بکه هه رچی
سوار و په یا دنیتقا قه صه با خه لاتنی دا هه ین، هه موویان نیقا شه فنی دگه ل
خوه هه لگره و نیزوکی فه جری وه رینه ده ورا که لا نه لجه وازی شوله کی من
هه یه، نه فنی ته دبیری و ته نبیه دکهن و بخوه دگه ل دهه غولامید بزاره
تینه که لا نه لجه وازی نک ئیسماعیل به گئی، لاکین دیسانی مه راما خوه ژ
بووی غولامان ژی به یان ناکه تن، وه کو شیخ تیتن و دچته سه ری که لی په یا
دبتن، ئیسماعیل به گ ژی ئیعزاز و ئیکرام دکهن و دگه ل به کو دوو د
مه جلسیدا هه تتا سه عات چاران روتن، غولام و نه تباعید ئیسماعیل
به گئی بیست سی مروقه هه ین، ئیجاری ئیسماعیل به گ رادبه دچته
هه ره می و غولامید ئیسماعیل به گئی ژی هه ر که سه ک دچنه مالد خوه ل
هیشه تی و ده رگه هید که لی ژی دادده ن، ل دیوانخانه ئی دمینه ده رگه فنان و
قاوه چی و مه یته ر سی چار مروقه ژ نه تباعید ئیسماعیل به گئی دمین،
ئیدی مایی دچنه مالد خوه، پاشی وه کو ساعه ت دبسته شه ش، شیخ ژ
جهی درودانی سانجو دگره، نه مان نه ز دمرم فریاد و گازی نه ز دمرم
ده رمانه کی ل من بکه ن و جه وایی ژ بووی ئیسماعیل به گئی بیه ن، بلانی
بیتن چاره یه کی ل من بکه تن، ئیجاری ده رگه فنان دچته ده ری هه ره می و د
قوطفه و جه وایی ژ بووی ئیسماعیل به گئی قری دکهن کو شیخ نه حمه د سانجو
گرتیه و قه وی بی حاله، نیزوکه هیلاک بیینه، دکهن ته گازی ژ بووی

هیکایه تا شانزدق

شیخ نه حمه دی چیلانق، کو به لیتیا خوه دیت، پاشی ئیجاری نه وی شیخ نه حمه دی زانف دراغ ژ زولم و دزین بههف خستن، دگهل سه لیم پاشایی روزه کی بوویه دوژمن و نه یاری کری، ناخری دوه قتی حاجی صالح پاشا، شیخ قهده ره کی دراغ و چند هه سپید قهنج هه لگرتن و هاته نهرزه رومی و پاشاتیا روزه کان ژبوی خوه ستاندی بوویه، سه بیید نه حمه پاشا و لهشکری نه رزه رومی و بازیدی و وانئ هلگرت و چوویه سه ر سه لیم پاشا، ئیجاری سه لیم پاشا ژی دنیتقا باژیری به تلیسی که ته حصارئ و شیخ نه حمه پاشا دگهل ههشت هزار لهشکری چوویه سه ر باژیری به تلیسی و شه ره کی قهنج کرن و ژ دوو کناران نیتزوی سه د مروقی ته لهف بوو، لهشکری نه کرادید سه بیید نه حمه پاشا، ئیروش برنه مه حه لا به تلیسی و گه لهک مالید ره عیه یان یه عما کرن، ناخری سه لیم پاشا گاقهت نه ئینا، به تلیس به ردا، دگهل چند نه تبعاعان ره قی و چوویه گه لیم ساسونئ و ل وی دهرئ مایی، سه بیید نه حمه پاشا بوویه حاکی روزه کان و هاته موشئ لسه رایئ روونشت، میقداری سئ مه هان حکومت کر، لاکین مالی سه لیم پاشا ل موشئ مایی بوو و خوه کا سه لیم پاشا هه بوو بناقئ سولتان خانم، ئیجاری سه لیم پاشا ژ گه لیم ساسونئ جه وایی قری دکه نک خوها خوه سولتان خانمئ، کومن ژته دقتین، کو به لیتیه کی ژ بوی سه بیید نه حمه د پاشای چیکه، ئیدی سولتان خانم ژی فه له یه کی ژ سه ر ئیدارتید سه رایئ گازی نک خوه دکه تن و قهده ره کی دراغی و هه د دکه تن، کو نه ز قاریله کی بارووتئ بده مه ته، بشه ف ببه، سه بیید نه حمه د پاشا ل گه به قا ژووری یه، توفئ قاریلی ببه دبن نوده یا ویدا ل گه به قا ژیری دابنه نیتقا مه ره کی و شه مالکی ئیخینه و بچه کینه نیتقا بارووتئ و توب ره فه ژدوورقه خوه بکه، ئیجاری مخویئ فه له ژی و هه کو ته دبیرا سولتان خانمئ قاریلا باووتئ نیفا شه قئ دبه تن و ل بن نودا سه بیید نه حمه د پاشای ل مه ره کی دانتین و

وه صیه تان، ئیجاری بی چاره ئیسماعیل به گ ژی باوهر دکه تن ژ نقینئ رادبه و لباسید خوه به ر دکه تن و تیتته دیوانخانه بی نک شیخ و هه کو ئیسماعیل به گ تیتن و روتن، ئیدی نه وی دین شیخ نه حمه د، نه وی غولامید ئیسماعیل به گئ کو حاضر هه یان، نه وان ژی هه ره کی ب شوله کی گیرو دکه تن، و بخوه ژنشکیتفه دده ته خه نجه ری و هه جومی ئیسماعیل به گئ دکه تن و دوسی خه نجه ران لی دده تن و نه مری غولامید خوه دکه تن، ئیسماعیل به گئ ته مام دکه ن، ئیجاری نه وان دوسی غولامید ئیسماعیل به گئ کول وی دهرئ ل نک وان بوونه دگرن و حه بس دکه ن، ئیجاری دهره هئ که لی قه دکه ن و غولامه کی قری دکه ته طه له با کوری خوه شیخ محه مه د به گئ دگهل لهشکری خه لاتئ کو به ری ته نبیه کریون، غولام دچتن، به ری فه جری سئ سه د چار سه د سواران تینته نیتقا که لا نه لجه وازی، نه هلی هیشه تی هه ره که سه ک بی خه به ر ل مالید خوه رازینه، بقی طهرزی شیخ که لا نه لجه وازی زه بت کرد، ئیسماعیل به گ بقی حیله بی کوشت و صوبه بی جنازه یا وی دهن کرن، نه موال و نه شیا بیید وی زه بت کرن، عیال و نه طفالیئ ئیسماعیل به گئ ژ که لی بده رانی و نه هلید عاده لجه وازی یه کو به ریمه کرن، مودده بی دوسی سالان ب زورا خوه عاده لجه واز زه بت کر، ناخری کوره کی ئیسماعیل به گئ بچووک ناقی صادق به گ هه بوو، نه هالیان بخه ف دگهل صادق به گئ ئیتیفاق کرن، شیخ چو بوویه خه لاتئ ئیدی دابنه به رتفه نگان و قوراندن و نه هیلانه نیتقا خوه، و کوری ئیسماعیل به گئ صادق به گ کر نه میرید خوه، و شیخ چوویه خه لاتئ قه وی زالم و بی دین بوو، بخوه ب نه فسا خوه بیلا شرکهت بده ستئ خوه، دگوتن کو ژ موسلمان و فه لان سی و سی نه فه ر مروث کوشتبوون، پاشی به لی خوه ژئ دیت..

عه ورده: روس، بی سه رویه ر
نه لجه واز و خه لات: دوو که لن ل کوردستانا باکوور.
فریاد: هه وار، گازی

حیکایه تا هه ئدی

نه قل دکهن کو ژ گوندید هه ریری گونده کی مه زنی ته کرادان هه بیه، ناخی (خانکی)، لوی گوندی، مالی ری سپیی وی گوندی، مرۆقه کی (عهلی ناصران) هه بوویه، خوهیی مال و دهولهت، و کوپ و بووکو کچ دمالیدا ژی زاف بوویه، رۆزه کی مرۆقه کی بیانی، بی ناخ و نیشان تیتن و ل مالا (عهلی ناصران) دبیته میتوان و چهند رۆزه کان دمینه، بی جه و وار بوویه، ناخی ژی حهیدهر بوویه، ئیدی تهو حهیدهر دبینه کو ماله کا تیر و تژی و خوهیی نان و ناخ، نان و زک خزمه تا وان دکهن و ل مالا (عهلی ناصران) ساکن دبیتن، میقداری شهش مه هان دمینه، مه گهر بووکه کا (عهلی ناصران) بهد تهصل و بی سوی هه بوویه، ناخی (وهردی)، تهو بووک و حهیدهر بخهف هه قدوو دهحه بین و بدزی دگهل یه کو دوو ددهن و دستین، لاکین کس پی واقف نابی، رۆزه کی حهیدهر دبیتزه وهردی، کو وهره تهز ته بره قینم و بهم و بچین، ئیجاری وهردی دبیتزه حهیدهری، ره شانن نابی، عهلی ناصران ژمالی هنده میتر ههین ب پی مه دکهن، ل کو به مه دگرن و دکورن، یا قهنج تهو کو تهم شوله کی بکن، کفش نه بی، و تهف مال و حاله ژ بوی مه ب مینن، و تهم یه کو دوو مار بکن، تو هه ره قهده ره کی (مه رگه موشی) ژ بوی من بینه، تهز دی تیکهل زادی بکه م و بدهمه فان، دا پی هیلاک بن، ئیدی مال و حال دمینه ژ بوی من و ته تهز ژی ته مار دکهن، ژ قی چیتن نابی، ئیجاری حهیدهر ب به هانه یه کی دچیتنه باژیری (ئورمی) و قهده ره کی زاف (مه رگه موشی) تینن و ددهته بووک، ئیجاری بووک ژی تیتن، تهوئی ژههری حه موو بجاره کی دکهن ته نیقا زادی ئیقاری، ددهته خهلقی مالی، پاشی چهند سه عاته کان، ئیدی ژههر کار دکهن، ژ مالی میروژن، حه قده نه فهر هه بوونه، پیکقه نه خوهش دهن، چار ژی حسیب که دهندهک وهقتی دا هیلاک دهن، ئیدی مایی ژی قهوی بهد حالن و جیران و خهلقی گوندی تینه سه روان، کو تهف چ به حسه، ب پی پرس و

شه مالی دنیقا باروتیدا داد چه کینه و بخوه ب دوورقه دچتن و خوه خهف دکهن، ئیجاری پاشی سه عته و نیقی شه مال دکهنه باروتی، ئودیا سه بید ته حمده پاشی دگهل یا له کی سه رایب بهر ههوا بو، سه بید ته حمده پاشا دگهل سی نه فهر تاغاله ر و ته تبعان ته لهف بوون، صویه بی له شید وان ریا نیق سه عاتان به ره هف کرن و ئینان دهفن کرن، و مزگین ژبوی سه لیم پاشا چوو، هات و دیسانی جه بری بوویه حاکم رۆزه کان و تهو فهله بی کو تهف شوله کر بوو، زاف مال دایب و چراغکر و شیخ پاشی ژی بلایا خوه دیت و خهلق ژ شه رید وی خلیس بوون لاکین تهوئی ژی دوو کورید ژ بابی به دتر هه بوون، ناخی یه کی شیخ محمه د بهگ و ناخی یه کی شیخ مصطفی بهگ، ئیجاری تهوان (خه لات) زهت کر و دهست ب فیتنه و فهساد و مرۆق کوشتنی کرن و گه له ک بی ته ده بی کرن، تهوئی شیخ محمه د بهگ ژ زاف ژتید فهله و موسلمان راکیشان و ب زوری ئینان لخواه مار دکر، تهوئی ژی دبیتن کو بدهستی خوه بیلا شیرکت چل نه فهر مرۆق فهله و موسلمان قه تل کرن، پاشی وهکو دهعوا به درخان به گتی بووی، و روم ل کوردستانی غالب بووی، تهو شیخ محمه د (تبدیل اللباس) بوو و رهقی و چوویه به غدایی و ندا بوو و برای وی (شیخ مصطفی) گرتن دگهل خان مه محمود برنه (ئورسجوخ) نه فی، و نها ژی ل وی ده رتیه، په سیرا (عباد الله) ی ژوان خلیس بووی، خهلق راحت بوون..

ئیروش: ئیرش، هیرش، هجوم.

یه غماکن: تالین کرن.

خوه: خوشک.

مه رک: کادین، ئودا کایب.

یال: ئال، لا، رهخ.

به دتر: خرابتر (فارسییه).

په سیرا: پشتی هنگی (فارسییه).

پرسبیاران دکهفن، حهیدهر ژ پرسبیارا وان دطرسه، ههمان وهفتی فهجری ژ گوندی بدهر دکهفه و درهفه، دچیتته شولا خوه، لاکین وهردی دمینه و خهلقی گوندی پرسبیار دکهن کوئهف زادهکی چیکرییه، نیجاری دبیزنه وهردی کو توژ بوی چ نهخوش نهبووی، مهگه رتهژ فی زادی نهخوارییه و حهیدهر کانی؟ خولاسه خهلق دکهفه شبههیی، ئیره و ئهویدا، حهیدهر ژی توننه، نیجاری جهبری ل وهردی دکهن، کوئهلبهته توددی ژ فی زادی بخوهی، وهردی زادی ناخوتن، نیجاری وهردی دگرن وگری دهن، کوئه م دی ته بکوژین و یانی تودی راستی ب بیژی، ناچاری نیجاری وهردی وهکو بووی دبیزه، چندهک سوار دبن و ب پی حهیدهر دکهن و گهلهک لی دگهړن، حهیدهری نابین، حهیدهر بی نام و نیشان چوو و خلاس بوو، نیجاری وهردی ژی، وارثان، ژ کهزیان ب داردا کرن و کوشتن و عهلی ناصران ژی دگهل پانزده نهفهران کور و بووک و کچ تهلف بوو، ئیدی مایی شهش نهفهری بچووک و زاروک موعالهجه کرن، ساغ بوون، لاکین ژ حهیدهری ئهسله نام و سالوغ و نیشان پهیدا نهبوو، چوویه شولا خوه، پاشی فی شولی، ل ئهترافید ههریری ئیدی کهسی بیانی و نام معلوم نیژوکی مالید خوه ناکهن، ژ خیانهتی د ترسن.

زاف: گهلهک، زور.

نان و زک: ههروه، بهلاش، بنتی خوارنی ددهنی.

به د ئهسل: خراب ئهسل، بی ئهسل.

بی سوی: بی رهوش، بی ئهخلاق.

مه رگه موش: جوړهکی ژههرتیه.

حه ریر: وهسا دیاره دهقه رهک ل کوردستانا باکوور ههیه بنافی ههریر.

حیکایه تا هه زدی

مه لا عوسمان هه بوو، ژ طائیفا (خانیان)، نهقل دکر، کو زفستانی نهز دچومه جزیری، ریا من بگوندی (کهلهی) کهت، لاکین پرژئی ل من بوویه

تی پی و باکر، شفه دهرمایی پینج شهش سهعاتان ژ شهفی چووی، نهز گههامه نیفا گوندی کهلهی، کو خهلق هه موو رازاینه، دهنک و حس تونینه، راست چومه دهری مزگهفتی، کو دهری فه کریه، من ژی دهر فه کر، چومه نیفا مزگهفتی، کوئه ز قه دهره کی رازیم هه تتا صویه دبی، دنیفا مزگهفتی پی من هنگفته تشته کی، طاری یه، من بدهستی خوه سه ه کری، کو مرؤفه که رازیه، نیجاری من خوه بخوه گوت، کونی ئهفه ژی وهکو من میوانه، قه نجه ژ بوی من تولد اشه، من ژی پشتا خوه دایه وی مرؤفی و پیته زهلقاندی، رازام لاکین قه دهره کی دنم هشیار دیم، کوئه و ئالا منی کوب وی مرؤفی زهلقی بوویه، وهکو جه مه دی و طه زییه، لاکین نهز فهرق ناکه م، نیجاری ته نیشتا خوه فه دگوزم و ئالی دنی بوی مرؤفی دزه لقییم، مه گه ر ئه و مرؤف مرییه، نیژوکی نیقاری فهوت بوویه، ئیدی سه ر ب نیقاری وهقت نه بوویه، دهن نه کریه و ئینانه دانینه مزگهفتی، کو صویه بی بیه ن دهن بکن، نیجاری ئه مه لا عوسمان ژی بشهف هاتیه، وهسا زانیه، کوئه و مری ساغ و رازایه، ته نشتا خوه دایم، رازایه، مه لا عوسمان نهقل دکه، کو نیژوکی فهجری من دیت، کو دهری مزگهفتی فه بوو، مه گه ر ئیمام هاته مزگهفتی و چراغ هه لکر، وهکو ئه وی چراغ روناهی کری، مه لا عوسمان ژته نشت جنازه ی رادبه و روتنه، وهکو ئیمام چاف ب مه لا عوسمانی دکه فه ژ ته نشت جنازه ی سه ری خوه هه لدگریتن و رادبتن، ئیمام وه ظن دکه تن کوئه و مری رابوو، دطرسه و ئای دبیزه، ئیمام دکه قتن و ژخوه دچیتن، نیجاری گوندی تین و ئافی ب ئیمامی فه دره شین، درهنگی ئیدی ئیمام بخوه فه تیتن، ژوی دپرسن، کو چ بته هاتی، کو عه قلی ته چووی، و ژخوه فه چووی، ئیمام دبیزه، کو وهکو من چراغ روناهی کری، ئه فی مرؤفی، سه ری خوه ژنک مه وتی هه لانی، من ظن کر کوئه و مه وتیه رابوو، ئیدی ژ طرسان بی تختیار نهز ژخوه فه چومه، پاشی وی، ئیمام نهخوش کهت، قه دهری دوو مه هان بی که یف رازی، پاشی شیفا دبیت ..

خانیان: ناڤی عه شیره ته کئی به لده قهرا (بایه زید) ئی ل کوردستانا باکور، وه سا دیاره کو هه مان عه شیره تا شاعر ئی کورد ئی مه زن (ئه حمه دئ خانئ) یه، وئو مه لا عوسمانئ ناڤیری ژئ ژوئ عه شیره تیبیه .
 خهلق رازاینه: خه لک نقشستینه .
 ئولد اش: هه قال. برادهر. په یقه کا ترکیبه .
 پیتقه زهلقانندی: پیتقه نویساندی .
 چراغ: چرا، روناھی، له میه، فانوس .
 ژ خوه دجیبتن: بی هه دبیت، نه هه شیر دبیت، دلئ وی خراب دبیت .
 مه وتی: مری، ژ په یقا (مه وت) یا عه ره بی هاتیه .

هیکایه تا نۆزه ق

نه قل دکهن کو دنیتشا با ژتیری به تلبیسی مروقه ک هه بوویه، ناڤی (چرکو)، ژنا وی ژئ ژ گوندید (خه لاتئ) ژ گوندئ (تونوس) ئی بوویه، ئیجاری ژ ماللا بابئ ژئئ، مروقه هاتنه پی ژنا چرکو گوزهل خاتونئ برینه ماللا بابئ چه ند رۆژه کان مینوایی، (چرکو) بخوه ژئ بتنی مایه د ماللا خوه دا، ئیجاری (چرکو) دبینه، کو ژنا وی (گوزهل خاتون) بدرهنگی بووی، نه هات، غولامه کی (چرکو) جوان و هه رامزاده ژ طایفا (ره شکونان) هه بوویه، ناڤی (کریت)، (چرکو) دبیتزه غولامئ خوه کریت کو سوار بیه و هه ره خاتونا خوه بینه، کریت ژئ سوار دبه و تیتته طه لبیا گوزهل خاتونئ، ئه و گوندئ کو گوزهل خاتون چوو بی ژئ ده و پازده سه عه تان ژ به تلبیسی دوور بوویه، ئیجاری گوزهل خاتون ژئ تداره کا دکه و سوار دبه، دگهل کریت هه ردو و ب ریا با ژتیریدا تین، لاکین بریتقه کریت دلئ خوه ل گوزهل خاتونئ خراب دکهن و فه سادئ دلئ خوه دا په یدا دکهن، هه چه ند ئیره قه پیتدا ب کینایه ت خه بهر دده تن، گوزهل خاتون فه هم دکهن، فه سادا دلئ وی، جهوا بی ناده تن، ئیجاری کریت هه رامزاده خوه قردا ویدا گیرو دکهن کو شه ف بسهر و اندا بیتن، ئیدی جه بری غه ره زا خوه ئیجرا بکه تن، کریت

جار په یا دبی و جار ئه ز سانجو بوومه، نه خوه شم دبیتزه، هیدی هیدی هه سپی داژوتن، هه چه ند گوزهل خاتون هیشی و رجایی دکهن، کو کریت درهنگه ئه م ئیدی ناگه هه با ژتیری له زئ بکه کریت گوهدار یا گوزهل خاتونئ ناکه تن، خولا صه یئ که لام ئه و هه رامزاده کریت، گوزهل خاتونئ گیرو و مژول دکهن، رۆژ ئاڤایی ب زۆری د گه هه دهشتا ره حوایی، خاناباشخانئ، کو هیژا سی سه عه ت با ژتیری به تلبیسی د کیشه، ئیڤار ژئ دبه، ئیجاری کریت د بیتزه گوزهل خاتونئ، کو ئه م دئ ئیشه قه لقی خانئ ساکن بین و صوبه یی بچن، گوزهل خاتون ئیدی ناچاری ل خانئ دئپورن و هه سپید خوه گری دده ن و ده مه کی د سه کنن، ئیجاری کریت دبیتزه گوزهل خاتونئ، کو ئه م دئ ئیشه قه لقی خانئ ساکن بین و صوبه یی بچن، ئیجاری کریت دبیتزه گوزهل خاتونئ، ئیدی هیتجه ت فایده ناکه تن و شهرم ناڤئ، ئه لبه تته تو دئ شولا خراب دگهل من بکه ی، ژو یقه من تو هه تتا شه قئ گیرو کری، و ئه گه نه ئه لبه تته ئه ز دئ ته بکوژم، هه چه ند گوزهل خاتون ئه مان داد و فریاد دبیتزه و لاواهیان دکهن، چاره نابئ، ئیجاری گوزهل خاتونئ کیره کا فرهنگی د کورکیدا هه بوویه، ژ خوه خانا طاریه، کیری ب دزیکان ژ کورکئ خوه بدهرتینه و دگره دهستئ خوه ژباله کیدا ژئ دیسانئ لاواهیان ل کریتی دکهن، هه تتا فورصه ت دبیتن و کیری ژ پرقله زهنگلوکا کریتی دده تن و دکشیتن، زهنگلوکئ دبریتن و کریتی دکوژیتن و ته مام دکهن، ئیدی بخوه ژئ ناچاری ل گو شه یه کئ خانئ ساکن دبیتن، مییری گوزهل خاتونئ (چرکو) ژئ ئیڤاران ل با ژتیری دچیتسه ئوده یه کا مه جلسئ ژ بوی مژولی قه ضانا وئ شه قئ، دوئ مه جلسا چرکو تیدا دبیته مه باحئا جامییری و دلیری و شه جاعه تئ، ئیجاری دبیتن، کو دقئ شه قا طاری و بهر قه طاڤ، هه رچی که سی جورئه ت بکه تن و سوار بیه و بچته باشخانئ و نیشانه کی دا نییه نیقا خانئ و بشوقه بیتن، ئه م صوبه یی بچن ئه وی نیشانی ژ خانئ بینن، ژوی که سی شه جیع تر که س نابئ، ئه م دئ هنده شهرطی بدنه وی مروقی، ئه ف شهرطه د مه جلسیتدا موزاکه ره دکرن،

یەکی گۆنەز دچم، پاشی پۆشمان بووی، ئیجاری (چرکو) کەتە شەرطی، کو بەلێ چی هەیه ئەز دچم و نیشانی دا نینە خانی و تیم، هوون ژێ ژ مەجسە بەلاڤ نەبن حەتتانی ئەز قەدگەر، ئیجاری (چرکو) رابوویە هاتیە مالا خوە و راتبێد خوە گرتدای، سوار بوویە و چوویە خانا باشخان، کو نیشانی دابنە خانی و قەدگەر پیتن، وەکو (چرکو) تیتە بەردەرێ خانی و پەیا دبیتن کو بێتە هندووری خانی و نیشانی دانیتن، گۆزەل خاتون سەها پیتنێ د کەتن دترسە، کو عەجەبا قی شەقی نیڤ شەقی، ئەقە حەرامی ب وری بەر بن، ئەقە چنە، ساکن دبه و گوهداری دکە، کو سوارەکە هاتە دەرێ خانی و پەیا بووی، هەسپ ددستیدا کیشایە و هاتە نیڤا خانی، گۆزەل خاتون ئەقە هاتنا سواری نیڤا خانی دبینە، ئیدی زیدە دترسە و بخوە بخوە دبیتە، کو ئەز دئ ملەکی قی لاشەیی کریتی بیرم و پاڤیژمە سەر قی سواری، وەکو سوار دەستێ مرۆڤان ژیکری دبینە، ئەلبەتتە دترسە و خەوفی دکەتن، ژ خانی بەردەکەڤتن.

ئیجاری گۆزەل خاتون ملەکی لاشی کریتی دپەرە و داڤیژە سەمتی سواری، وەکو سوار دبینە کو تشتەک هات و لێر پیدوی کەتیه عەردی، سوار خوار بووی و سەھ کر، چەبیلکی مرۆڤانە، قەدەنگ ناکەتن، دزانە کو دخانیدا ئاقاهی هەیه، لاکین ئینسە، جننە، چیه، نزانە، ئیجاری دیسانی (چرکو) ل گۆشە ی مەگەر دخەبتە، کو نیشانا خوە دا چکینە و گۆزەل خاتون وە گومان دکە ئەڤ سوارە هەسپێ خوە گری ددەتن، ئیجاری گۆزەل خاتون ملەکی دنی لاشی کریتی دیسانی دپیتن و داڤیتە سەر سواری، کو بەلکو تیکرار ب طرسینە، سوار دبینە کو دیسانی تریپن ل نک وی هات، بەدستێ خوە سەھ دکەتن، کو بەلێ ئەقە ژێ چەبیلکی مرۆڤانە، ئیدی دکەتە گازی، نی ئەز چرکوبی کيسانی مە، ئەز وەها ب چەبیلان ناترسم، توخوە بگرە ئەز بێمە نک تە، ئەم سەها یە کو دو بکن، وەکو گۆزەل خاتون دەنگی میترێ خوە چرکو دبهی و ناس دکەتن، ئیدی دکەتن گازی کو چرکو ئەز گۆزەلم، ئیدی میروژن تینە بال یە کو دوو و چرکو ژ گۆزەلی دپرسە، کو

ئەقە چ حالە، ئیجاری گۆزەل ئەحوالی غولامی، (کریت) حەرامزادە، وەکو بووی نەقل دکەتن، و گۆزەل ژێ پرسبار دکەتن، کو چەوانی بوو کو ئیشەقە بێرەدا هاتی، ئەو ژێ چرکو ژێ ئەحوالی شەرتی دبیتە، ئیجاری چرکو و گۆزەل هەمان بشەڤ فیلحال سوار دبن و هەردوو ملید کریتی ژێ ژبۆی نیشانە تین و تینە باژیری، راست سواری هەردوو ژێ داژوونە بەر دەرێ جەھێ کو مەجلیسا بەحشا بووی دبین، کو هیژ مەجسە بەلاڤ نەبووی، مونتەزری (چرکو) نە، ئیجاری چرکو دکەل گۆزەلی هەردوو پیکڤە دچنە نیڤا مەجسە و هەردوو چەبیلان ژێ داڤیژنە ما بەین، ئیدی ئەهلێ مەجسە پرسبار دکەن کو ئەقە چ ئەحوالە، ئیدی چرکو قەصەیی وەکو بووی، ماجەرایی نەقل دکەتن، ئەهلێ مەجسە و بەلکە کافەیی وان ئەطرافان، ئافەرین و تەحسینی ژ بۆی پاکێ و پاڤیژا گۆزەلی و جورئەت و جەسارەتا گۆزەلی دکەن، ئافەرین صەد ئافەرین ژ بۆی ژنید وە نپە شیرین، لەو رانی فی الواقع ئەو خانانە زیدە مەهیب و ب ترسن، یانی ب رۆژی مرۆڤ بتنی ل وان خانان دترسیتن، بارک اللە ژ بۆی گۆزەلی، وی جەسارەتی و پاڤیژی.

جەبری: ب زۆری
سانجو: نەساخیا قولنجی، زک ئیش.
لاواھی: رجا، هیفی.

هیکایەتا بیستی

قەسە دکەن کو جارەکی عەشیرەتی سپیکان و حەیدەرەن هەردووکان دکەل یە کوو دوو میقداری پانسەد سەری کاروانی قافیله باشی (عبدالقادیر ئاغایی بەغدايي) لی دان و تالان کرن، بارید وان حەموو چۆخ و قوماش و ئەتلەس و جانفس و قورمز بووی، لدەشتا (قازی گولی) بەلاڤ کرن، وەسانی کو ئەکرادان چۆخ و ئەتلەس و قوماش ب رمان د پیقان و ل یە کو

دوو پاره‌قه دکرن و حصصه دکرن، ل وئ نافی مرۆقه‌کئ خوه جهی ژئ راستی وان هاتی، گۆته نه‌کردان، قه‌ده‌ره‌کئ چۆخی و قوماشی بفرۆشنه من، ئیجاری ئه‌کردان ئینان، وه‌سانی ب رمئ چۆخ و قوماش پیشای داینه وی مرۆقی بیترلو، ئیجاری ئه‌وی مرۆقی پرسیار کری، ئه‌قه‌گازا وه‌چ مه‌زنه، ئه‌کردان گوتته کو به‌لی، ئه‌قه‌گازا کۆر ئوغلاییه، ل چیان هیتلایه ژبۆی ژاران، کو ئه‌گه‌ر مرۆقه‌ک چهند گه‌ز بقئ بکره، مالی خوه ئافا دکه‌تن، دوی تالانیدا، چار پینج بار قورمز بده‌ست ئه‌کراده‌کی که‌تیبون و نه‌زانیه کو چیبیه، پاشی هاتیبویه بازیدئ فه‌له‌یه‌ک بریبه کو وه‌ره هنده‌کی ده‌رمانئ من هه‌یه نه‌ز بده‌مه‌ته، ئیجاری فه‌له‌چویه ئه‌و بارید قورمزان ژوی ئه‌کرادی ستانیدی یه و ئینایه فرۆتییه و گه‌له‌ک دراف ژوی قازانج کریبیه، نه‌ا ژئ ژ جنسی وی فه‌له‌ی هه‌ین، دبازیدیدا بوینه بازرگانید مه‌شه‌ور و ئه‌و گازا کۆر ئوغلی د کوردستانیدا مه‌عروفه.

سپیکان و حه‌یده‌ران: دوو عه‌شیرید کوردان ل کورستانا باکور.

قافیله‌باشی: سه‌ر قافله، سه‌ر کاروان.

جانفس: یان جانفاس، قوماشی هه‌ریی سافییه. جلک ژئ تینه‌چیکرن.

قورمز: ده‌رمانکی سووره.

پارقه‌دکرن: به‌لاف دکرن.

بیترلو: مرۆقی بیترلو، نانه‌کو ئاکنجی، خوه‌جه، ترکییه.

هیکایه‌تا بیست و یه‌کی

راوی ریوایه‌ت دکهن، کو ژ سیلسلا عه‌باسیان، د وه‌قتئ ئیبراهیم خان به‌گئ، کو میرئ عموئ هه‌کاریان بوو، ژ تاییفا (هه‌رتوشیان) ژ مالا ئاغایید (گراقیان) مرۆقه‌کئ قه‌وی زیدیه ره‌شید و جامیر په‌یدا بووی، نافی (شه‌کر ئاغایی شه‌نگ) دگوتن، د وه‌قت و زه‌مانئ خوه‌دا، گه‌له‌ک ناف و ده‌نگ په‌یدا کری و زاف دنێقا ئه‌کرداندا خوه‌یی ئیعتبار بووی، ژ ئه‌ترافاندا ده‌اته گۆتن، حه‌تتا پاشایید وانئ ژئ له‌شکر فرئ دکرنه سه‌ر

شه‌کر ئاغای، کو به‌لکو بده‌ست بخین، مومکین نه‌بووی، و میرئ هه‌کاریان له‌شکر کری، چویه سه‌ر شه‌کر ئاغای دیسانئ، جهی وان گه‌لیتی ئاراکئ بوو ژ به‌ر ئاسییتی، ئیبراهیم خان به‌گئ، زه‌فه‌ر پئ نه‌نانی، مه‌ئیسوس فه‌گه‌ریا، خولاسه‌ پیله‌کئ شه‌کر ئاغای مه‌یدانا شه‌جعه‌تی و زۆری زه‌بت کری، میر و پاشایید وان کناران هه‌موو که‌تنه قه‌سدا شه‌کر ئاغای و ژوی عاجز ماین، مرۆقید وی شه‌کر ئاغای ل ئه‌ترافان خرابی دکرن، حه‌تتا وه‌قتئ کو چه‌ته‌چی (عه‌بدوللا پاشا) سه‌ر عه‌سکه‌ری ئه‌رزه‌رۆمی بوو، ئه‌وی ژئ ئه‌مر فرێکریه ژ بۆی پاشایی وانئ، کو شه‌کر ئاغا فه‌رمانلویه، ژ ته‌ دخه‌زم، ئیجاری پاشایی وانئ جه‌واب ژ بۆی میرئ هه‌کاریان ئیبراهیم خان به‌گئ فرئ دکهن، کو ئه‌حوال ئه‌قه‌یه، شه‌کر ئاغا فه‌رمانلو، بلانئ چاره‌یه‌کئ لی بکه‌تن، ئیجاری ئیبراهیم خان به‌گ دنقیسه ژ بۆی پاشایی وانئ، کو ئه‌ف شۆله ب زۆری نابی، بلانئ پاشا مودده‌یه‌کی سه‌برئ بکه‌تن، به‌لکو ب حیل و ته‌رزه‌کی ئه‌م شه‌کر ئاغای بده‌ست بین، مودده‌یه‌کی لسه‌ر وی بۆی، ئیبراهیم خان به‌گئ، دوستی خسته‌ نیقا خوه و شه‌کر ئاغای، کاغه‌ز و قاسد دچن و تین، پاشی مودده‌یه‌کی ئیبراهیم خان به‌گئ شه‌کر ئاغا گازی مالا خوه دکهن، بلانئ بیتن، ئه‌م یه‌کودوو ببینن و تفاقا مه‌ بیته‌یه‌ک، هه‌رچه‌ند ئیبراهیم خان به‌گئ ئه‌ف ته‌کلیفه‌ ل شه‌کر ئاغای کر، لاکین شه‌کر ئاغا باوه‌ری نه‌کر، قه‌بول نه‌کر، ئیجاری ئیبراهیم خان به‌گ جه‌واب فریدکه‌تن، کو ئه‌ز میتانئ شه‌کر ئاغای مه، ئه‌ز دئ دگه‌ل ده‌ه پیشه‌کاران بیمه‌ سلاقیا شه‌کر ئاغای، ئه‌م یه‌ک و دوو ببینن و خه‌به‌ر بده‌ن، ئیجاری وه‌کو ئه‌ف جه‌وابه‌ گه‌هایه شه‌کر ئاغای، گۆت بلانئ ئیبراهیم خان به‌ک که‌ره‌م بکه‌تن و بیتن لسه‌ر سه‌ران و لسه‌ر چاقان بیتن، ئیجاری ئیبراهیم خان به‌گ ژ غولامید خوه ده‌ه نه‌فه‌ر بژارتن و دگه‌ل خوه بری چویه که‌لا (شاخئ) مالا شه‌کر ئاغای و شه‌کر ئاغا ژئ دگه‌ل سیسه‌دو چارسه‌د سوار و په‌یان هاتیه به‌راییکا ئیبراهیم خان به‌گئ و بری ل که‌لی، ل مالا خوه کریبه‌ میتان، ئیعزاز و ئیکرام دکهن و دگه‌ل یه‌کودوو

زیده موحبهت و ئولفەت دکەن، ئیبراهیم خان بەگ دوو شەفان دمینه، شەفا سنج بەخەف دبیژە غولامید خوە، کو ئەز ئیشەفە شەکر ئاغای دی بکوژم، لاکین غولام و ئەتباعید وی زەحفن و ئەم هندکین، بشەف پاشی زادی، ئەز دی دگەل شەکر ئاغای بکەمە خلوت، ئەز و ئەو بتنی دمین، پاش موددەبەکی ئەز دکەمە گازی، کو قەلونی وەرن نۆفەکن، هون هەر دەه ژێ وەرنە هندور ئۆ دەیت، و فیلحال دەری ژ هندورفە دادن و شەکر ئاغای بدەنە بەر خەنجەرەن بکوژن، وکو ئەو هاتە کوشتن، ئیدی ئەو غولام و ئەتباعید وی دەست هەلناگرن، ئەم یانزده مرۆف لیره بین و چەک و راتبید مە د ئودەبیدا ل نک مەیه، ئەز میری هەکاریانم، ئیدی کەسەک پاش مرنا شەکر ئاغای نەویریتە ئیبراهیم خان، وەها تەنبیه و تەئکید ل غولامید خوە دکەتن، بشەف پاشی زادی، ئیبراهیم خان بەگ ئەمر دکەتن، کو خلوت بکەن، ئەز و شەکر ئاغای بتنی مین، خەبەردانا مەهەین، ئەز دی سوپەیی بچم، ئەم شیتورا خوە تەمام بکەن، ئیجاری غولامید ئیبراهیم خان بەگن و غولامید شەکر ئاغای حەموو بەردکەفن، ئیبراهیم خان بەگ و شەکر ئاغای هەردوو بتنی د ئودەبیدا دمین، لاکین غولامید ئیبراهیم خان بەگن حازر هەر دەه ژێ گوهداری بوونە، لەورانی ئەو تەنبیه بوونە، پاشی ساعەتەکی ئیبراهیم خان بەگ دکەتە گازی کو ئاگرەکی قەلونی بین، ئیجاری غولامید ئیبراهیم خان بەگن گازی، هەر دەه ژێ دچنە نیفا ئودەیی و دەری ئودەیی ژ هوندروقه قفل دکەن و د گەهەنە شەکر ئاغای و ددەنە بەرخەنجەرەن، لاکین شەکر ئاغای ژێ هەندە مەجال دبه کو یەکی ژ وان غولامان دکوژە و یەکی بریندار دکەتن، شەکر ئاغای کوشت و تەمام کرن، لاکین غولام و ئەتباعید شەکر ئاغای ل بەر دەری ئودەیی، بووبە غەوغا و قیامەت، لاکین دەه میرید بژارە ب راتب و شەشخانە دگەل میر د ئودەیی دانن، ئیدی غولامان گەر چ کرێبە هەلی هەلی و گۆتن ئەم دی ئودەیی بسوژین، لاکین نەویران، لەورانی ئەکرادید رەعیە ل بەر میران و بەگزادان دەست هەلناگرن، ژ پاشیی مولاخەزە دکەن، ئیجاری ئیبراهیم خان بەگن ژ

ئودەیی کرێبە گازی، کو شەکر ئاغای فەرمانلو بوو هاتە کوشتن و تەمام بووبە و هون بەلاف بین و بچنە مالتید خوە، گەر نە هەرچی کەسێ تاگریا شەکر ئاغای بکەتن، ئەو ژێ فەرمانلویە و سوپەیی دی لەشکرێ من بیتن، ئیدی کەیفاوەیه، ئەز دی مەعیەن والداشید شەکر ئاغای حەموو بگرم و بکوژم، هونن پراحتی بچنە مالتید خوە و موودەرپس و قازیبی هیشەتی ژبۆی من قری بکەن، ئەز دا فەرمانی بدەمە وان، بلانی ژبۆی تایفا (هەرتوشیان) بخۆنن، وەکو ئیبراهیم خان بەگ ئەف خەبەرە ژ نیفا ئودەیی گۆتە غولام و ئەتباعید شەکر ئاغای، ئیدی ئەو ژێ تەرسیان و سست بووی، هەرکەسەک بەلاف بوو، چووبنە مالتید خوە، مەشهورە دبیژن ژبۆی میران پاشی کەس نامریتن، ئیدی ئەتباع و غولامید شەکر ئاغای بەلاف بووی، موودەرپس و قازی هاتنە دەری ئودەیی و گازی ئیبراهیم خان بەگن کرن، کو میرم تە ئەمر کر بوو ئەم هاتینە، چ فەرمان دکە، ئیجاری ئیبراهیم خان بەگ دبیژە مەلان، کو دا مەعلومێ وە ببیتن، کو شەکر ئاغای ئەمری دەولەتی فەرمانلو بوو و ئەمری من بوو، ئەز هاتم و من کوشتیە، ئەز دی سەری وی بپریم و قری بکەمە دەولەتی، لاکین ژبۆی برا و کوپ و غولام و تایفا وی حەموویان رایە، بلانی پراحت بین و گەرنە پاشی هون خەلقنی هیشەتی حەموو فەرمانلوو دبن، ئیدی موودەرپس و قازی خەلق ساکن کری، دەری ئودەیی قەکرن و سەری شەکر ئاغای ژیکری قریکرنە وانێ و لاشی وی دەفن کر، ئیبراهیم خان بەگ ئینا کوپ شەکر ئاغایی مەزن، میر محەمەد خەلات کرێبە لجهنی بابی کرێبە ئاغایی تایفا هەرتوشیان و فەگەریای هاتە مالا خوە، شەکر ئاغای وەها مخابن چووی، ژن و کچید وی زاف ستران ل شەکر ئاغایی شەنگ گرتدانه، دنیفا هەرتوشیان و ئەکرادید وان کناران مەشهورە، سترانید شەکر ئاغای دسترن و نھا ژێ دیسانێ ژنەسەباوی شەکر ئاغای، ئاغایید تایفا هەرتوشیان هەیه، عومەری میر محەمەد دبیژن، دکە لا شامانسێ دا ساکن دبیژن..

هەرتوشی: عەشیرەتەکا کوردایە ل کوردستانا باکوور و باشوور هەیه.

گرافي: لقهكه ژ ههرتووشيان.
 پيلهكئ: دهمهكي، گافهكئ.
 فهريمانلو: گونههبار، فهريمانا گرتنا وي دهركهفتييه.
 پيشهكار: خلمهتچي، خولام..
 زهحف: گهلهك.
 هندك: كيم.
 شيتور: مشاورهت.
 ژ هندورقه: ژ ناقدان..

تیببینی: سترانهكا فولكلوری ههیه، دبیژیت: های شهنگه شهنگه.. شهكرناغای
 شهنگه.. وهسا دیاره ب وی هاتیه گوتن و ههتا نها ژی ههريمايه..

هیکایهتا بیست و دووی

بهري نها مهلا و فوقههائید کوردستانی، گهلهك دزی ژ دیرید فهلان دكرن، لهویرانی، لنك وان مالید دیران (بیست المال)ه، ههچي كهسئ بیهتن دروسته و گونهه نینه، دنیقها مهكسئ دا، حاجی (شاقو) ههبوو، كورهكئ فهقهه ههبوو ناقي (شومو) بوو، برآستی شوم و قهوی نهحس و شپیر و خوهیی جهسارهت بوو، نهصلهن ژ كوشتن و گرتنی خهوف نهذكر و چند فهقههنه دی ژی وهكو خوه ههرامزا لخواه گریدا بوو، نهكتهری شولیدوان نهو بوون كو دچوون و ب روژی د جهسساندن و بشهف دیرید فهلان نهقهب دكرن و خاچ و شهمهدانید زیقین و پیلون ددزین و دبرن و دچوونه وهلاتهكئ دنی، نهو مال تهلهف دكرن و ئیجاری ژ وی دهري ژی تیکرار دیر د جهسساندن، نهو ژی نهقهب دكرن، خولاسه كار و كهسپیدوان نهقه بوون، و ههه چهنه میرید وان ژی سهعی و جوهد دكرن، كو فهقه شوموی بدهست بیان و بگرن، مومکین نهدهبوو، نهكتهری بشهف و روژان خوه ل جیان خهف دكرن، نهوی شوموی بخوه نهقل دكر، نه جارعهكئ سی مرۆف چوونه دیرا بهري کلیسا وانج دزیی، وهكو نیقا شهقی بووی، مهجههكئ دیرئ نهقهب كر، كون كر، لاکین بهرید دیرئ بری نه، كون فرهه نهبووی، ب زورهکی

مرۆف ب زهحمهت پیا دبی، من گوته ئولداشان، كو یهك ژوه داكهفن و بچنه نیقا دهري، یهك ژوان جهسارهت نهكرن، ناچاری شومو دبیژه، نهز داكهتمه نهقهبی و چوومه نیقا دیرئ، من شهمال ههلهكرئ، ههچي كو ددیریدا ههبوون، خاچید زیف و شهمهدان و پیلون، من بهرههف كری و ئینایه دایه ئولداشید خوه، ژ نهقهبی دكیشان و دبرن، مهگه ر ل وی ناقي، ئیريسان ژ دهرفه حسا مهكرینه و زانینه كو دز كهتیه نیقا دیرئ، ئیدی من سهه كر، ژ دهرفه بوویه قال مهقال و قویری و شهماته، وهكو ئولداشان ژ دهرفه سهها قال مهقال كری، نهو ژ سهه نهقهبی رهقینه، من ژی د دیریدا قهصدا نهقهبی كر، كو كوسا نهز ژی ژ دیرئ بدهركهقم و ژنهقهبی برهقم، نهز چوومه دهري نهقهبی، من دیت كو ژ دهرفه فهلان دهري نهقهبی گرتینه و چهنه فهله ب تهنهگ و چهك لبهه نهقهبی حازر وهستانه، ئیدی ئومیدا من ژ نهقهبی هاتیه برین و موتهههیر مایم و هاتمه دهري دیرئ، كو ژ دهرفه ههین میقداری دهه فهلان و ئیريسان بچهك وهستانه، و لدهري دیرئ دخهبتن، ئیجاری من مولاچهظه بخوه كر كو چاره نییه، نهقنه دی من دهسته گیر بکهن، بی حیله نابی، لازمه كو نهز ب لیبهكئ ژ فان خلاس بیم، من بهري دهري دیرئ ژ هندورقه داخست بوو، فهله لی دخهبتن، كو گویا بطهزرهکی شهكهن و یاخو بشکینن، ئیجاری نهز چوومه نیقهكا دیرئ، من شهمهدانهکی بلند و عهبا خوه ئاقیتته سهه شهمهدانی، ئیکوژ دوورقه بدیتا، مرۆف حسیب دكرن، ئیجاری هاتم پشتا دهري ژ نشکیتفه من دهري شهكر، خوه دایه پشتا دهري و پیقه زهلقیم، وهكو دهري ژ نشکیتفه شهبوی، دوو سی تهنهنگ شهبووی نیقا دهري، و دهريد تهنهنگان تژی نیقا دهري بووین، گولله چوونه نیقا دیرئ و فهلان داینه شیر و تهنهنگان و بکۆم هجووم كرنه كناری شهمهدانی، كو عهبا من لسهه بوو، نهز ژی ل پشتا دهري بووم، وهكو كۆما فهلان ژ من خهرجین، من خوه ل دهري دایي، نهز بدهركهتم و ژ دهرفه فهلهیهك هاته بهراییا من، و من نهو ژی ب خههجهری هنگافت و خلاس بووی من بازدايه وژیپی بووی قال مهقالا فهلان، لاکین نهگههانه

تۆزا من ئەز خلاس بووی.. و هاتم کو ئولداشچ من که تنه خه به را من، وهکو ئەوان ژى ئەز دیتی شابوون و مه ئەو مال برنه دیار به کرى و فروتن و ژى خلاس بووین.

نیریس: مه زینیت فه لان.

قۆرى و شه ماته: قیپرى و قه له بالغ.

هیکایه تا بیست و سق

نه قل دکهن کو چه ته چی عه بدوللا پاشا والیتی نه زه روومی، بشه ف دز که تنه ماله کی و میقداره کی دراف و نه شیا برن، صوبه یی خوه یی مالى هات، نه حوال ژ بوى چه ته چی پاشا نه قل کر، ئیفادا حالى خوه کر، کو ئیشه فه مالى من هاتیه دزین، ئیجارى چه ته چی ژوی مروقی سوال کر، چه وانى بوونه، خانى که لاشتنه وه یا خوه کو سانى بوویه، نه وی مروقی ئیفاده کر، کونه شمیکید ده ری بده رانینه و هاتنه مالى و دزی کرینه، ئیجارى چه ته چی دبیتزه وی مروقی خوه یی مالى، کو تو هه ره نه وی ده ری مالى دگهل شمیکى بده ری نه و بده پشتا حه ماله کی ژ بوى من بینه و دابنه نیقا سه رایى، نه ز پرسیارى ژ ده ری و شمیکى دکهن و دزى ته په یدا دکهن و مالى دستینم، ئیجارى نه و مروف ژى نه گهر چ نه فی خه به ری باوهر ناکه تن، لاکین بازه رور دچیتن ده ری و شمیکى دده ته پشتا حه ماله کی و تینیتنه نیقا سه رایى و دسیپرنه دیواری و چه ته چی دبیتزه خوه یی مالى، کو تو ئیبرۆکه بچه صوبه یی وه قتی دیوانى وه ره ئیره، نه ز دى ژ ده ری پرسیار بکه م و دزى ته په یدا و مالى چووی بده رینم، خوه یی مالى تیتته مالا خوه و نه ف خه به ره دنیتقا باژپیدا به لاف دبیتن، کو شوله کی وه ها قه ومییه، و چه ته چی ژى ده ری و شمیکى برنه سه رایى، گویا دى ژده ری ته حقیق بکه تن کو دز کینه، نه فه شولا عه جیبه، پاشا دین بوویه، ده ری چاوانى جه واب دده تن کو دز کییه، و دز ژى مه گهر قى سه ه دکهن و دکهن، کو

به لى (ماشاء الله) پاشای مه مروقه کی ب حوکمه، مه سخره دکهن، هه ره کهس صوبه یی ژ بوى سه بر و ته ماشا و مزاح، به ره هف حه وشا سه رایى دین و چه ته چی ژى ژ په نجهره نه ظه ر دکهن و به ری ته نبیه یی مروقه کی دکهن، طوپزه کی بگه ده ستى خوه و لنک ده ری سه کنه، وهکو نه ز دبیتم بقوته، تو چه ند طوپزه کان لده ری بده و پاشى سه کنه و گوه یی خوه بده ده ری، نه ز ژته پرسیار دکهن کو ده ری چ دبیتن، تو جه وابى بده، کو به لى ده ری دى نه ا جه وابى بده تن، مه گهر خه لق ژى زا ف هاتنه سه برى، کو بیین، پاشا چه وانى پرسیارى دى ژ ده ری بکه تن و پاشای چه ند نه فه ره ته بدیل ژى ته نبیه کرینه، دنیتقا سه بر چیان بگه رن و گوهدار بن و چاقید وه ژى ل خه لقی بتن، وهکو ژ ده ری ئیشاره ت دین، هوون مقه بییه د بن، هه رچی کهسى لحوه دفکره، نه وان مروقان بگرن و بینه نک من، مه گهر دوو نه فه ره ژوان دزان ژى حازرى ته ماشایى بووینه، ئیجارى دیسانى پاشا گازی وی مروقی کو مه مورى کو تانا ده رییه دکهن و نه مرى وی دکهن، کو ده ری بقوته، بلانى دزان راست بیته، وه گهر نه پاشى، نه ز وی دسوژم و نه و مروقی مه مور دیسانى ب تیکرار ب طوپزى لده ری دده تن و پاشى دیسانى گوه یی خوه دده ته ده ری، گویا جه وابى ژى دستینه و خه لقی ته ماشاکه رى حه موو لى نه زه ر دکهن و هن دکهن و هن ته عوججوب دکهن، ئیجارى نه و مروقی مه مورى ده ری، گازی دکهن، کو به لى نه فه ندیم ده ری سالوغى دزان دده تن، دقى کومیدا نه و مروف حازرن و ژملید وان هه ره یه کی ماره ک ژ بوى عه لامه ت داله قینه، وهکو مه مورى ده ری قوتانى، نه فی خه به ری دبیته، مه گهر نه و هه ردوو دز ب شو به دکهن، و ل ملید خوه دفه کرن و نه و مروقی ته بدیل وهکو نه وان دوو مروقان بقى طه رزى دبین، فیلحال نه وان هه ردوو کان دگرن و تیننه نک پاشای و نه حوال ژبو یی پاشای نه قل دکهن، کو به لى وهکو مه مورى ده ری به حشا ماران کرى، نه ف هه ردوو مروقه نه، ب شو به بووین، نه قنه ل ملید خوه فه کرین، ئیجارى پاشا نه مرى وان هه ردوو مروقان دکهن، کو هوون دزن، راستى بیته وه گهر نه دى وه

قه تل بکه، بهری، نهو ههردوو مرۆف ئینکار دکهن، پاشا دبیتزه، کو ئهلبهتته هوون دی راستی ببیتزن وهگهر نه چاره تونینه وهکو هوون راست ببیتزن، دبیتن کو بهلکو خلاس بن، وهگهر نه ئهلبهتته وه قه تل دکهن، ئیجاران دزان ئیقرار کرینه، کو بهلی (فی الواقع) نه دزین و دوو ئۆلداشید مهژی ههین، ل فلان مهحلههلی و مالژی ل فلان درئ قهشارتیه، ئیجارئ پاشا فرئ دکهن، نهوان ههردوو دزید ئۆلداشید وان دگریتن و تینتن، ومالژی بدهرتین، ئیجارئ نهوان چاره نهفهر دزان فرئ دکهن و ههه یهکی ل دهریکئ کهلی ب داردا دکهن و نهف قهزیهه ژ عهقل و دیرایهتا چهتهچی عهبدوللا پاشا یادگار مایه و تینته نهقل کرد.

کوسانئ بوویه: چهوا بوویه.

مهسخهردکهن: یاریا پچ دکهن، حهنهکا پچ دکهن، ترانا پچ دکهن.

مزاح: یاری، ترانه، حهنهک.

سهبرچی: ته ماشاکهر.

مقه بیه دین: هشیارین، ناگه هدارین.

داله قینه: هاتینه خوارئ، پینقه شوپ بوویه.

ئۆلداش: ههفال، برادر.

دیرایهت: زانین، ئاقلئ، شاره زایی.

هیکایهتا بیست و چارئ

ریوایهت دکهن، کو د زهمانئ پتیشیندا ژ ئهکرادید خهیه نیشید بوهتان، ژ طایفا دودیران مرۆفهکی حال خوهش و خوهدی رهزک و مال و دهولت هه بوویه، ناخی مام باپیر و بخوه ژئ ئهختیار، لاکین نههلئ خهیهنه، کیم تینته قهصه به و باژیران، رۆژهکی وه ئیتیفاق دقه ومیتن، کو نهو مام باپیر ژ بوئ شو لهکی تینته هیشه تا بهرئ سپی و دوو سئ رۆژان ژبوئ شو لا خوه ل وئ درئ ساکن دبیتن، رۆژا ئینی، خوهی مالم دبیتته مام باپیر کو توژی وهره نهو بچینه خوتبه یئ، ئیروکه ئینییه، ئیجارئ مام باپیر ژ دگهل

خوهی مالم دچیتته مزگهفتی و رووتن و گوهداری خوتبه یئ دکهن، لاکین نهوی مام باپیری، مهگهر قهت تو جاران مزگهفت و خوتبه نه دیتیه، ئیجارئ مام باپیر دینه، کو ئیمام لسه مینه ری دختبه ییدا ناخی چار یاران و ناخی حهزرتی عه بیاس و حهزرتی حه مزه و حهزرتی حه سهن و حوسین دخونت، نهفنه ژئ نمیزی دگهل ئیمامی دکهن و بدهر دکهن و تینه مالم خوه، ئیجارئ مام باپیر دبیتته خوهی مالم، کو نهفه ئیمامی وه چتوئ مرۆفهکی بی حورمهته، د خوتبه ییدا ناخی جیرانید من خوهند و گازی وان حه موویان کر ژبوئ چ قهت ناخی من ژئ نه خوهند و گازی من ژئ نه کر، نهز خوه ب دهولت و مالم ژوان جیرانان حه موو زیده ترم، ئیجارئ خوهی مالم دزانه نهف مام باپیره جاهل و نهحمه قه، ئیدی دبیتته مام باپیری کو نهوان جیرانید ته ئیکراما ئیمامی کرینه و پهز و تشت دایینه خه تیبی، له ورانئ نهو ژئ ناخی وان د خوتبه ییدا ذکر دکهن، ئیجارئ مام باپیر قهوی ئیبرامئ ل خوهی مالم دکهن، کو رابه هه ره نک ئیمامی و دگهل وی خه بهر بده، کو ئینیا دنی، نهز تیمه ئیره و ژبوئ ئیمامی سیه پهزی هه دییه تینم، نهلبهتته دئ، ناخی من د خوتبه ییدا بخوونت، ئیجارئ خوهی مالم ژئ دچته نک ئیمامی. نهحوالی ئیفاده دکهن، کو بهلی ژ ئهکرادان مرۆفهکی وه ها نهحمه ق هاتیه و بوویه میتوانئ من، ئیروکه د خوتبه ییدا وه ناخی صه حابان ذکر کرینه، نهوی وهظن بریه، کو نهو ناخی جیرانید وی نهوقهوی ژوه سل بوویه، کو نهز ژوان مرۆفید نهو د خوتبه ییدا ذکر دکهن، ژ هه موویان خوهی مالم ترم، ژ بوچ ناخی من ذکر ناکه تن، ژته ئیلتیماس دکهن کوخی ئینیا کو تینتن، تو ناخی وی ژئ د خوتبه ییدا ذکر بکهی، وهعد کرینه دئ سیه پهزی ژ بوئ ته هه دییه بینتن، ئیجارئ ئیمامی وهکو نهف خه بهره سهه کری د کهنتن و دبیتته بلانئ وه سان بتن، کو نهز ئینیا دنی ناخی مام باپیری ژئ د خوتبه ییدا ذکر بکه، خوهی مالم جهوابئ ژبوئ مام باپیری تینتن، نهوژی شابووی دچیتته مالا خوه و ئینیا دنی فیواقع (فی الواقع) سیه پهزان ژ بوئ ئیمامی تینتن و تینته هیشه تا

بهري سپی و دیسان ل خوهی مالی خوه دبسته میوان و پهزان ژ بوی نیمامی فري دکه تن، وهقتی سه لایم مام باپیر دگهل خوهی مالی نهو ژی تینه خوتبه یی و نیمام دچته سهر مینه ری، نیجاری مام باپیر ژی ژ پیشقه روشتیه و مونته زره کو نیمام ناخی وی بخونت، نیجاری نیمام دبیره کو (ایها المام باپیر انت کالکلب الکبیر) موئه زرن دفره کو نیمام بهری خوتبه یی نهف که لامه گوت، وهظن دبه تن کو به لکو نیمام غه لتییه، نیشارهت دکه تن، نیجاری نیمام دبیریتن کو (لی من الاغنام عشرون ولک عشره) نیجاری نییدی موئه زرن دهنگ ناکه تن و خه تیپ خوتبه یی دخونت و نمیزی ته مام دکه تن، وهکو بدهر دکه فن نییدی خه تیپ نه حوالی ژبوی موئه زرنی به بیان دکه تن و دهه پهزان ددهته موئه زرنی و بیست پهزان ژی بخوه دخوته تن، مام باپیر ژی شا بووی، دچته نیفا نه کرادان، کو نیروکه من سی پهز دایی نیمامی، ناخی خوه ل خوتبه یی دایه خوهندن، نییدی نهز ژی وهکو خوندکاری نه کرادانم، له ورائی ناخی خوندکاری ژی د خوتبه ییدا ذکر دکهن و ناخی من ژی نیروکه دخوتبه ییدا ذکر بوویه، نیجاری نه کرادان ب مهسخره دگوتنه وی مام باپیری، خوندکاری بژی، وهسان نه حمهق بوو، کوفه ما فی خه بهری نه ذکر ول نک خه لقی فخر ذکر کو به لی گویا کو نهز براستی خوندکارم.

هیکایه نا بیست و پنج

نه کراد مه علومه کو پهز و کهریان دبه نه شام و عهره بستانی و سته میولتی، نه قل دکهن، کو جاره کی ژ تایفا بهروکان، مرؤقه ک ناخی سیسو پهز دبه ته سته نبولتی ژبوی فرؤتنی و کولاقی شقنانان لسهر ملی سیسو، ل دهورا سته نبولتی که ری خوه دهچهرینه، رؤژده کی سولتان مراد دگهل لاله یی خوه، ههر دوو (تبدیل اللباس) ل صورته تا دهرویشان دگهرن و ل نه طرفیید سته نبولتی سه یروگه شت دکهن و تین راستی سیسو، تین کو پهزی خوه دچهرینه، سولتان مراد ژی د عومری خوه دا نه کراد و شقان بقی قیافه یی

نه صلن نه دبسته، نیجاری سولتان مراد وهکو سیسو بقی طهرزی غه ریبه دبنتن، قهوی ته عه ججوب دکه تن و دبیره لاله یی، کو لاله نهفه چ طهرزه مرؤقه، کو ناشویه مرؤقید سته نبولتی، سهروچا ب پرچ و نه مه د پووشه، لاله دبیرتن، کو نهفه ژ مرؤقید نه نادولتی و نه کرادان، پهز نیانانه فرؤتنی، نیجاری سولتان مراد دبیره لاله یی، کو نه م دهه کی بچنه نک فی مرؤقی (عجب المنظر) کانی کوچ طهرز مرؤقه، نییدی خوندکار و لاله ههر دوو ب وی لیباسی دهرویشی دچنه نک شقانی و سلافا دهن، شقان سلافا قه دگریتن و سه سره ران و سه رچاوان بابا دهرویش دبیریتن، نیجاری خوندکار و لاله رووتن، نهو شقان قه لونه کی قوتک هه یه، تری دکه تن و تینیتن و ددهته دهرویشان و نیکراما وان دکه تن و عه جیب خه بهران دگهل وان ددهتن و دبیره وان نان و شیر هه یه، نهز دی ژ بوی وه بینم بخون، پاشی سولتان مراد دبیریتن کو نه م تیرین، هه وجهی خوه رنی نینه، شقان نیبرام و نیلحاحی دکه تن، کونابی نه لبه تته هون دی تشته کی لنک من بخون، بی خوه رن نابیتن، عهره دبیرتن کو (من زار حیا ولم یذق شیئاً کمن زاره میستا) نهز بخوه شی ناخی مرنی قه بول ناکه م و بی خوه رن وه بهرنا ده م، سولتان مراد ژ شان خه بهرید شقانی ههز دکه و دبیره کو بلانی بتن نه م نیکراما ته قه بول دکهن، شیرو نانی بینه، نیجاری شقان ژ پشتا خوه هه بانی قه دکه تن و کوده کی بدهرتینه و دچه چهند پهزان ددوشان و تینتن و نانی داتنیتن، خوندکار و لاله ژ وی شیری هنده کی دخون، پاشی نیجاری شقان ژی ژ دهرویشان پرس و پرسیار دکه تن، کو هون ژ خه لقی سته نبولتی نه و ژ کونه، سولتان مراد دبیریتن، کو به لی نه م ژ فی باژیینه، نیجاری سولتان مراد دبیریتنه شقانی، کو خودی دحه بینی، نه گهر تو تیی باژییری وهره بیه میوانی من، نیجاری شقان ژ سولتان مرادی پرسی دکه تن، تو ناخی ته چیه؟ نهز دی ته ل کو بینم، خوندکار جهواب ددهتن، کو ناخی من بابا مراده، لاکین مالم نیتوکی سهرا خوندکاری دبیتن، تو وهره ویده ری، نه لبه ته من ده بینی، نیجاری نهو ههر دوو دهرویش خاتر ژ شقانی دخوه زن و

دچنه سته نېولې سهرایې هه مایونې، لاکین خونکار مه خصوص مرۆښه کی ته نېبه دکه تن کول بابې هه مایونې بوه سته و چاقه ری بکه، کو شقانه کی بقی قیافه ی و بکولاف دئ بیتته فی طهره فی، وهکو تو وی شقانی دبینی، بیژه کو مرۆښی بابا مرادم، نه وی شقانی ببه ئوده یه کی مه خصوصه، بلانی رویتن و جه وایې ژ بوئی من بیینه، پاشی دوو سی رۆژان شقان رادبتن دوو سی په زید قه له وهلدگریتن و داژوتن، تیتته نیقا سته نېولې، پرس و پرسیاران دکه تن، سه را بابا مراد ل کی طهره فییه، خهلق ژی بسهر فی شقانی دکهنن و مه سخره دکهن، هتا کو تیتته نیتوکی سهرایې، نهو مرۆښی کو خونکاری مه مومور کریه، نهو راست شقانی تیتن و ژی پرسیار دکه تن کو تو پرسا کی دکه ی، شقان دبیتن، بابا مراد هه یه ده رویتسه دگه ل من بوویه براک، نه ز وی دپرسم و نه ف پهران ژی من ژبوئی براکی خوه هه دیبه ئینایه، ئیجاری نهو مرۆښی مه مومور دبیتنه شقانی، کو به لی نه ز نه ف مرۆښی بابا مرادم، وهره نه ز ته بیه مه مه نزل، پهران دده ته مرۆښه کی دنی، نهو مه مومور شقانی ب وی قیافه تا مه هیب ب کولاف و دارید خوه ژی د کولافی را کریه، وه سانی دبه ته ئوده یه کی مه زن و موجه لالا، شقان چاروغید خوه بده رتینه و روتنیتن، ئیجاری نهو مرۆښی مه مومور جه وایې ژ بوئی خونکاری دبه تن، کو به لی لسهر نه مرۆښه زه تا وه شقان هاتیه و من بریه ئوده یی، چ نه مر دکهن، ئیجاری سولتان مراد دیسانتی خوه (تبدیل اللباس) دکه تن، دگه ل لاله یی د جلیتد ده وریشان، هه ردوو تینه ئوده یی نک شقانی، سه لاموعه له یک خوهش و بش دکهن، لاکین دیسانتی شقان پادشاهیا سولتان مرادی قهت فه م ناکه تن، سولتان مراد نه مر دکه تن، قاوه یی تینن د فنجاناندا دده نه وان، ئیجاری شقان دبیتنه کو قارداشو، نه فیه شیریدوه ژ چ رهش و تاله و نه فیه کودکید وه ژ بوئی چ وه سانی بچوون، ده فی من د شه و ته، نه ز دقیدا شیری ناخوه، بلانی کوده کا من تژی کهن نه ز دئ نانی هوور بکه م و بخوه م، ئیجاری خونکار دکهنن و نه مر دکه تن مه سینه کی قاوی چیدکن و تینن، ئیجاری سیسوی شقان قاوی

تژی کوده کی دکه تن و نانی هوور دکه تن و بکه فچکان دخوه تن و دبیتنه خونکاری، وه لاهی قه رداشو شیری وه نه خوه شه، تاله، ئیجاری سیسول بالگی و ده منده رید ئوده یی مه یز دکه تن، کو قوماشید زه ر له ونه، گومان دکه تن، کو نه فیه چیتن، دیسانتی دبیتنه سولتان مرادی، کو قه رداشو، ته نه ف چیتید سپه یی ژ کو کریه، هنده کی ژ فان چیتان ژ بوئی زارو کید مه ژی بکرن، نه ز دئ په زی بفرۆشم و پاران بده م، سولتان مراد دبیتنه کو قه وی قه نج دبیتن، پاشی میقداره کی سیسول ئوده یی و یالدوزی و نه ساس و ته داره کا دیوانی دفکری و دبیتنه سولتان مراد، کو قه رداشو، نه ف خانیه نه ته دایه چیکرن، یانی ژ بابی ژ بوئی ته میرات مایه، ئیجاری سولتان مراد دبیتنه، کو نه نه فیه نه ز بوئی من میرات مایه، ئیجاری سیسو سهری خوه ده ژینه، دبیتنه کو من زانی کو نه فیه شولا ده رویشان نینن، خولاسه، قه ده ره کی سیسو ده مینه، ئیجاری ده ستوری دخوه زه، کو ئنا من بده، ب ده ستورا وه نه ز بچم په زید من مشه ممر بن، ئیجاری خونکار نه مر دکه تن، بلانی مرۆښه ک ژ طهره فی مرانی بچته سهر په زید وه بفروشیتن، نه ز ئیدی ته به رناده م، مرۆښه ک دچته سهر په زی سیسوی و خونکار نه مر دکه تن شقانی دبه نه همامی و تینن لباسید فاخیره دکهنه بهر و ئیجاری هیژ مه علومی سیسو دبیتن، کو نه ف بابا مراده خونکاره، وه کو ئیجاری خونکاری دبیتن، دچیته بیان، کو سولتان من، نه فی به نی قصوری کریه، ب به خشینه، ئیدی سولتان مراد ئیکرام و ئیعزازا سیسو دکه تن و په زید وی دفروشن، و زاف ئیحسانتی دکه تن و گونده کی ژ گوندید بازید با برات ئیحسانی سیسوی دکه تن، نه لئان ژ وی سیلسیله یی مرۆښ هه یین بوینه شیخید طایفا بهروکان، ل گوندی گر به رانان ساکن دبن.

په زوکه ر: که ریت په زی.

لاله: سه رۆکی خولامان.

قوتک: کورت.

کۆد: نامانی شیری، یان ترار.

سه‌رایا هه‌مایونی: سه‌رایا سولتانی.

قارداش: برا، ترکیبه.

زه‌ر: زتی.

جیت: قوماشه‌کی ئه‌رزان، بی بهایه.

مشه‌مه‌ر دین: به‌لاف دین.

به‌نی: به‌نده، کۆیله، عه‌بد.

هیکایه‌تا بیست و نه‌هین

نه‌قل دکهن کو لثان نیزیوکان مرۆقه‌کی ره‌شید و جامیتر، دیسانی ب‌ئه‌صل ئه‌ک‌راد، لاکین ساکنید وانی، ناخی چنار ئاغا دگۆتن، ژنه‌که‌ خوه‌یی سپه‌حی هه‌بوویه ناخی له‌یلا، وه‌سانی ئیقتیزا دکهن کو ئه‌و چنار ئاغا دچیته غوربه‌تی و لبه‌غدایی دبیته ده‌لوباشی و موده‌به‌کی دمینتن، مه‌گه‌ر ل وانی ژنا وی، له‌یلا کو زاف سپه‌حی بوویه، ژ خانه‌دانید وانیان ئیبراهیم ئاغا لاهه‌کی جوان هه‌قدوو بخه‌ف هه‌بانیدنه و جارنان ب‌دزی ئه‌و ئیبراهیم ئاغا تیته‌ن و دچته مالا چنار ئاغای و دگهل ژنا چنار ئاغا له‌یلا موصاحه‌به‌تی دکهن، ئه‌گه‌ر چ ئه‌ف شولا ب‌خه‌فه، لاکین ئیره‌دا پیدایه‌جیران دکهنه‌ شویه‌یی، و ئه‌ف گوفته گۆیا جزوی دنیفا عه‌واناندا تیته‌گۆتن، ل وانی ئه‌ییامان، مرۆقه‌ک ژوانی دچته پومیته‌تی و دگه‌هته به‌غدایی و دچته نک چنار ئاغایی وانی، هه‌مژی لنگ وی ساکن دبتن، ئیجاری چنار ئاغا پرسا وانی و مالا خوه و جیرانان هه‌موویان یه‌ک ب‌یه‌ک ژوی مرۆقی کوژ وانی نو هاتیته دکهن، به‌ری ئه‌و مرۆق، راستیا ئه‌حوالی ژنا وی نابییته‌تی، خه‌ف دکهن، پاشی چنار ئاغا ب‌نیهانی و دزی، ئه‌وی مرۆقی دده‌ سوندی کو راست بیته‌ره‌ کو ئه‌حوالا مالتی چیه، له‌ورانی چهن‌د جاره‌کی ئه‌ز مالا خوه دخه‌ونیدا دبینم، قه‌وی طاریبه، ئه‌لبه‌تته‌که‌ ده‌ره‌ک هه‌یه، تو دی راستیی بیته‌ری، ئیجاری ئه‌و مرۆقی هاتی ژوی بخه‌ف ئه‌حوالا ژنا وی، کو بقی طه‌رزی دبیته‌ن، که‌یفییبه‌تی ژبۆی چنار ئاغای وه‌کو به‌یستی نه‌قل و به‌یان دکهن، وه‌کو چنار ئاغا ئه‌قی ئه‌حوالی سه‌ه دکهن ئیدی حسیبکه‌ دچته

ده‌ره‌جا هه‌یلاکی، صویه‌یی ژ چراغید خوه یه‌کی ل جه‌کی خوه دکهن ته‌ وه‌کیل و بخوه دگهل دوو غولاما ژ به‌غدایی به‌دردکه‌فتن کو ل نیزیوکی به‌غدایی شوله‌کی من هه‌یه حه‌تتا چهن‌د رۆژه‌کان دمیتم و دیسانی بشۆقه‌ دیم، ئیجاری دگهل دوو مرۆقیده‌ خوه داژووتن و تیته‌ گوندید نیزیوکی وانی، لاکین (تبدیل اللباس) تین، که‌س ناسناکه‌تن و تیته‌ ئه‌قی شولی ژ هه‌ندک جیرانان دده‌ته‌ پرسیار کرن، کو به‌لی فیلولاق ئه‌ف خه‌به‌ره‌ تیته‌گۆتن و ئه‌و ئیبراهیم ئاغا ژوی جارنان بخه‌ف بشه‌ف تیته‌ مالا وی و دچتن، ئیجاری ئه‌و چنار ئاغا دگهل هه‌ردوو مرۆقیده‌ خوه تیته‌ گونده‌کی، کو شه‌هیایی دبیته‌ن، نیف ساعه‌ته‌ ژ وانی، ل وی ده‌ری ژ بۆی خوه قۆتاغه‌کی دگریته‌ن، کو ئه‌م غه‌ریبن و لوی ده‌ری ساکن دبتن، وه‌کو دبیته‌ شه‌ف، هه‌ر شه‌قی په‌یاتی ب‌چه‌ک و سلاح تیته‌ن و ل خرابه‌یه‌کی ژ دوورقه‌ ل مالتی دبیته‌ن، دووشه‌ف وه‌ها، شه‌فا سپی دبیته‌ن، کو به‌لی نیفا شه‌قی بووی، ئه‌و ئیبراهیم ئاغا هاتی و ژ کوله‌کی هیدی گازی کری ژ هندوری ژوی ده‌ری فه‌کرن، ئیبراهیم چوویه مالا وی، ب‌چاخی خوه وه‌کو دبیته‌ن، ئیدی مه‌جالا چناری نامیته‌ن، ئیجاری بخوه‌ ژوی بته‌نی بوویه، رادبتن ژ سه‌ر خانی، ژ جه‌کی کوله‌کی تیته‌ نیفا مالتی و هیدی تیته‌ن کو به‌لی زاروکید وی و دا وی حه‌موو ل ئوده‌یه‌کی رازانه و ژنا وی له‌یلی چوویه ئوده‌یه‌کا دنی، ئه‌و و ئیبراهیم ئاغا لنگ یه‌کو دوو روونشته‌ن و خه‌به‌ر دده‌ن، ئیجاری چناری ده‌ست کریبه‌ ده‌بانجه‌یی و ژ نشکیته‌ چوویه ئوده‌یا هوندری و کره‌ گازی کو ئیبراهیم سه‌یی پستی سان، نی ئه‌ز چنارم، ئیدی ئیبراهیم ژوی و ژنکا وی له‌یلا ژوی هه‌ردوو کان ئختیار ژ ده‌ستان چووی، ترسانه‌ و خوه شاش کرینه، ئه‌صله‌ن مه‌جالا خه‌به‌ر و لباتی نه‌بوویه، ژ جه‌ی بووی نه‌ بزقینه، ئیجاری چناری کتا ده‌بانجه‌یی بره‌ سنگی ئیبراهیم ئاغای دایه، و کتا دنی ده‌بانجه‌یی بره‌ سنگی ژنا خوه له‌یلا دایه، دجه‌دا مایی هه‌ردوو ژوی دایه‌ به‌ر خه‌نجه‌ران ته‌مام کری، به‌ده‌نگی ده‌بانجه‌یی، ئیدی دا چناری و دوو کوپید زاروک هه‌بوویه ژ ئوده‌یا دنی به‌دردکه‌فتن و تین و جیران ژوی به‌ده‌نگی

هیکایه‌تا بیست و هفتی

نه‌قل دکهن، کود وه‌قتی ئیبراهیم خان میری هه‌کاریان بووی، ئاغایی طایفا شکه‌فتیان ئیسماعیل ئاغایی مه‌زن ژی لنک وی بوویی، لده‌شتا گه‌قه‌ری کۆنیدخوه‌قه‌دابوون، مه‌گه‌ر دوژمنایی د نیثا ئیسماعیل ئاغایی شکه‌فتی و ته‌رلان ئاغایی طایفا هه‌رکیان هه‌بوویه، ته‌رلان ئاغایی هه‌رکی دزه‌کی قه‌وی زیده مه‌شه‌ور لنک هه‌بوویه، ناچی (دومو) ئیجاری ته‌رلان ئاغای بخه‌ف دبیژیتته (دومو) ی کو ته‌ بیبیم، نه‌گه‌ر تو دچی و بدزی گولله‌یه‌کی داچی ئیسماعیل ئاغایی شکه‌فتی و دکوژی، نه‌ز دی هنده‌په‌ز وه‌دواری بده‌مه‌ته، ئیجاری (دومو) ژی رادبتن ژخاکا به‌هدینان تداره‌کا خوه‌دکه‌تن و له‌هه‌سپه‌کی باش سوار دبتن و تیتته نیثا ئیلا شکه‌فتیان، ب به‌هانا دوار کړینی و تیتته نیزوکی کۆنی ئیسماعیل ئاغای، بشه‌ف هه‌سپه‌ی خوه‌ل دووری کۆنی د نواله‌کیدا گرتده‌تن، وه‌کو نیثا شه‌فتی دبتن، (دومو) شه‌شخانه‌یی دگرتته ده‌ستی خوه‌ و ب چار له‌پی دقارویی وه‌کو که‌لبان د سورکه و تیتته پیشیا کۆنی مالتی، لاکین پوان ژی پی ناهه‌سن، دقارو دکه‌فته نیثا هه‌سپان کولبه‌ر ده‌ری کۆنی مالتی گرتدا یه‌نه، ئیسماعیل ئاغای ژی د کۆنی مالتی لسه‌ر جهی خوه‌ روونشتیه‌ قه‌لونی قه‌ ده‌خوته‌ن کو پاش برازیتن. (دومو) شه‌شخانه‌یی دگرتته ئارمانجی و بکه‌یفا خوه‌ دچه‌قینه، ب نه‌مری خودی تیزک ناگری دگه‌ر، لاکین ژ هندویری شه‌شخانه ناگری ناگریتن، ئیدی ئیسماعیل ئاغای ژ پیشقه‌ دبینتن کو ئاغزوتیا تفه‌نگی ژ نیثا هه‌سپان برقی و رابوو فیله‌حال دده‌ته ده‌بانجه‌یی و گازی پوانی دکه‌تن، ئیدی بی مه‌جالا دبتته هه‌واری (دومو) مه‌جالا تیزکرنی نامینتن، نه‌گرافان ل (دومو) وه‌رتین و (دومو) ی دگرن و تیننه‌نک ئیسماعیل ئاغای، و نه‌کراد ژی ژ ژومان تین و به‌ره‌ف دبن و قه‌صدا کوشتنا (دومو) ی دکهن، لاکین ئیسماعیل ئاغای ناهیلینتن کو (دومو) ی بکوژن، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای (دومو) ی تیننه‌نک خوه‌ و دده‌ته

شه‌ماته‌یی تین و چناری دبین، وای چنار ئاغای توکه‌نگی هاتی و نه‌فه‌چ نه‌حواله‌ دبیتن، ئیجاری چنار له‌شی ئیبراهیم ئاغای ژی و له‌شی ژنا خوه‌ له‌یلاچی ژی بده‌رتینه‌ به‌ر ده‌ری و سه‌ری هه‌ردووینان ژی ژی دکه‌تن جوداجودا دانینته‌ سه‌ر سنگید وان، سوپه‌یی نه‌ف شۆله‌ دنیثا وانی شایع بووی، خه‌به‌ر برن ژ بۆی برابید ئیبراهیم ئاغای و برابید له‌یلی قریکرن، له‌شید خوه‌ برن ده‌فن کرن، نه‌ف جه‌وابه‌ گه‌هایه‌ سه‌معا پاشایی وانی، کو به‌لی شوله‌کی وه‌ها قه‌ومیبیه و چنار بخه‌ف ژ به‌غدایی هاتیه و ئیشه‌قه ئیبراهیم ئاغای دمالا خوه‌دا دیتییه، نه‌و ژی و ژنا خوه‌ ژی هه‌ردوو ژی قه‌تل کربنه، ئیجاری پاشا ژی قریکته‌تن و چنار ئاغای گازی حضورا خوه‌ دکه‌تن، کو ئافه‌رین سه‌د ئافه‌رین و خه‌لاته‌کی ژی دده‌ته چناری و ژ بۆی خوه‌ دکه‌ته‌ ده‌لی باشی، برابید ئیبراهیم ئاغای و له‌یلاچی نه‌گه‌ر چ مرۆقنه مه‌عروف بوون دوانیدا و ژ ده‌ه نه‌فه‌ران زیده‌بوون، لاکین نه‌صله‌ن و قه‌طعه‌ن قادری ده‌عوا و دوژمنایی یه‌کی نه‌بوون و که‌سه‌ک ژ بۆی قی شۆلی نه‌چوویه سه‌رخه‌شیا وان ژی، له‌وران دنیث نه‌هلی نه‌کراد نه‌ف شوله‌ قه‌وی زیده‌ عاره، ئیجاری پاشی نه‌و چنار ئاغای ئیدی توپه‌کری، نه‌زه‌وجیبه‌ حه‌تتا وه‌فات کربیه.

جزوی: هنده‌ک

عه‌وان: فه‌ساد، نه‌مام، نه‌یار

سپه‌هی، سپه‌هی: جوان

چراغ: نه‌ویت لهن ده‌ستی وی کار دکهن

هوندەر: ژ ناقد

سه‌یی پسی سان: سه‌یی کوپی سان

لبات: لقی، بزاف، هه‌ره‌که‌ت

نه‌برقیینه: نه‌لقینه

شه‌ماته: قه‌له‌بالغ، ده‌نگ و دور

خه بهردان، کو کوروتوچ کهسی و ژ بوئی چ ته ئەف شو له کر و تو ژ کی، راست بیژنه ئەز دئی ته ئازا بکه م، ئیجاری (دومو) راستیا ئەحوالی و شاندا ته پرلان ئاغای پیکهه راست و دروست دبیژنه ئیسماعیل ئاغای و کور و برابید وی قه وی کو ئەم دکوژین، گولید بن و (دومو) ی بکوژن، ئیسماعیل ئاغای رازی نابتن و دبیژنه: کو ئافه رین ژ بوئی (دومو) ی کو خه بهرا ئاغای گرتیه و بئه مرئ وی هاتیه، وه گهر نه من و (دومو) ی تو دوژمنایی دگهل یه کو دوو نیبن، به لکو دوژمنی من ته پرلان ئاغایه، ئەفه غولامه، گوناھی غولامی نیبن، وه لاهی ئەز (دومو) ی ناکوژم، ئیجاری صوبه یی خه لاته کی ژئی دده ته (دومو) و ئازا دکه تن و چهند سواران ژئی دگهل (دومو) ی قری دکه تن کو بینه سلامه تی و پاشی فه گهرن، لاکین دبیژنه (دومو) ی کو هه ره بیژنه ئاغای خوه ته پرلان ئاغای، کو ئیسماعیل ئاغای دگوت کو دوژمن ئەوه کوژ دوژمنی بدهستی خوه ئاشکارا ل مهیدانی حه یفی بستینن، وه سانی بخه ف و دزی مروژ دانه کوشتن ئەو کاری موانه، بلانی د وه قتی خوه دا حازر بیه ئەو غولامه کی بدزی قری دکه ته کوشتن من، لاکین ئەز دئی بخوه دگهل کوما برا و پسامان بیمه ده ری مانی ژ بوئی کوشتن وی، ئیدی کانی خودی دده ته کئی و کی دمربتن و کی دمینن، ئیجاری وه کو ئیسماعیل ئاغای ئەف خه به ره گوته (دومو) ی و ئازاکر و ده ستوور دای، (دومو) ژئی هات و ئەحوالی خوه و گرتنی و قه ولید ئیسماعیل ئاغای حه موو ژئی گوته ته پرلان ئاغای هه رکی، لاکین ته پرلان وه سانی حسیب کر، کو به لی ئیسماعیل ئاغای شکه فتی، مه ده که ژ بوئی خوه کرییه، فه ننا هجو ما ئیسماعیل ئاغای نه کرن، له ورائی دنیشا و اندا مه سافا پینجه ه ساعه تی هه بو، ئیلا شکه فتیان ل گه فه ری بوو و ئیلا هه رکیان لجهی به هدینان ل ناحیا زبیری بوویه، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای، هه مان روژه کئی د پیچوونا (دومو) ی سوارید ئیلا خوه یه کانه حه فت سه د سوار ی دبیژن و ته نبیه دکه تن کو هه ر یه ک ژ وه نازو غا شه ش روژان دگهل خوه هه لگرن، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای دگهل

حه فت سه د سوارید بژاره ژ نیشا ئیلی سوار دبتن و به ری خوه دده ته زبیری و دچتن بشه ف حه تتا صوبه یی ب ری دچن و داژوون، وه کو دبه روژ لجهه کئی نه په نی په یا دبن و رادزین و راحت دبن، حه تتا دیسان دبه شه ف سوار دبن و داژوون، شه فا چاری نیشا شه ف دچنه نیزوکی مالدید هه رکیان، ژ دوور فه شفانه کی دگرن و پرسا زوما ته پرلان ئاغای دکهن و ئەوی شفانی دگهل خوه دهن، به ری فه جری ده ورا مالی ته پرلان ئاغای دگرن و ئەو حه فت سه د سواره پیکهه دهسته کی ئاگری دده نه کوئی ته پرلان ئاغای، قیامه ت دنیشا مالی ژ نشکیفه را دبتن، سیه گولله وه ها دنیشا کوئی مالدید ل ته پرلان ئاغای دکه فتن و ژ خه لقی مالی ژئی ژن و میر و زارو ک، هه قده مروژ ده فعه ته ن ته له ف بووی، ئیدی ئیسماعیل ئاغای دبیژنه سوارید خوه کو ئەفه به سه، مرادا من ته پرلان ئاغای بوو هاته کوشتن و هنده ته له فیات بوو، ئەفه وه لاتی غه ربیانه و ئیلا هه رکیان زاقن، پاشی به ره ه ف دبن، ئیدی که ته ک ژمه خلاس نابی، ئیجاری ئیسماعیل ئاغای دگهل سوارید خوه فه دگهرن، لاکین ل ئیلا هه رکیان دبه قوژی و هه واری، کو به لی ئیسماعیل ئاغای شکه فتی هات و بسه ر مالی ته پرلان ئاغای داگرتی، ته پرلان ئاغای کوشتن و فه گه ریان، ئیدی سوارید گازی تین و میقداری سی هزار سواران به ه ف دکه فتن و ل پچ ئیسماعیل ئاغای شکه فتی تین، وی روژی وه قتی عه صری خوه دگه هینه ئیسماعیل ئاغای، ئیجاری سوارید شکه فتیان ژئی دونه کئی دده نه هه رکیان و ده ست بشه ری دکهن، ئیسماعیل ئاغای دبیژنه سوارید خوه کو گه لی سه ی پسانان، ئەفه وه لاتی بیانیانه و هه رکی نه، غیره ت لازمه وه گه رنه که سه ک ژوه جه وایی نابه ته مالان، ل وی ده ری شه ره کی جه نگ مه غلوبه دکهن، سوارید شکه فتیان ل طایفا هه رکیان غالب دبن و له شکه ری هه رکیان دشکین و دره فتن، نیزوکی پانسه د ئەخته رمانه دستین و گه له ک مروژ ژ هه ردوو کناران ته له ف دبن، ژ وی روژی حه تتا نها ژئی ئەو دوژمنی دنیشا طایفا شکه فتی و هه رکیان باقییه، ل کی ده ری راست یه کو دوو بین و

فورسه تی ببینن، یه کو دوو دکوژن، فهوتا فورسه تی ناکهن و دايم هرکی ل
تولا خوننا ته پلان تاغای دگه پان..

شه سخانه: تفهنگیت وی سه رده می.

فارو: ژ لایع دی فه، فاری بوون.

پاوان: پاسهوان: تویه دار.

تیز، تیزک: بارود، بارودا تفهنگی، کو تفهنگیت بهری ب پیچه کا بارودی هلدکرن.

ئه ختهرمان: نهو هه سپیت د شه پیدا ژ دوژمنی تینه ستاندن.

هیکایه تا بیست و ههشتی

نه قل دکهن کو د ئه پیامی خیلافه تا سولتان نه حمه د دا، نی ژ قه صه با
خوشناقی مه لا مه حمه مد نا، مروقه کی زیده زه کی و ئه هلی عیلم و
که مال په پیدا بووی، کولوان کناران شوهرت دیتی، ئیجاری ژ خوشناقی
هاتیه باژتیری (سلیمانی) ولوی دهری ژی موددهیه کی موده رپسی کری،
ساکن بووی، لاکین فه قیر و لحال مالتی دنیایی تونینه، ئیجاری ئه هلی
(سلیمانی) یه دايم دگوتنه مه لا مه حمه دی کو قه نجه تو بچی ئسته نبولت،
توهنده فازل و عالم و کاملی، ئه لبه تنه دی خوندکار وه زیفه ویه کی وه یا
خوه گونده کی لته ئیحسان بکه تن، ژقی ژاری خلاص دبی، ئیجاری مه لا
مه حمه دی ژی ته داره کا خوه ههر چیه دیتی و چوویه سته نبولت، ده ما کو
داخلی سته نبولی بووی، چوویه مه دره سه یه کی، لاکین سهر و گوه
په ریشان، ههر چنده کو دگوتنه مه لامه و ئیبرازا که مال و عه مه ل و عیلم
کری یه ژی چندان، که سه کی گوهداری مه لا مه حمه دی نه کرن، ههر چیه
چهند روزه کان دنیقا سته نبولت ساکن بووی، گاه چوویه نک موده رپسان
و گاه چوویه نک (شیخ الاسلام) ی ئیفاده بی حال کری، ئیمتیحان
طه له بکر و هیثیا وه زیفه یه کی کری، ئه صلن که سه کی گوه نه دایه مه لا
مه حمه دی، عهریزه دایه، دیسانت توتی چی نه بوویه، ناچار مایی، بخوه
ژی جهوان بوویه، چوویه چنده روزه کان پاله تی کریمه و چنده قرش درافی

په پیدای کری، بریبه دایه دهسته کی لباسید ره شی ئیرسیان ژ سه ری هه تن
پیان دایه چی کرن و ئینایه، روزه کی سوه یی نهو دهستی لباسی ئیرسیان
به رکریمه و عه صایه ک گرتیه دهستی خوه، راست هاتیه دهری (شیخ
الاسلام) ی گوتیه مروقیید وی کو شولا من دگهل (شیخ الاسلام) ی هه یه،
لازمه کو بجمه حضوری، عه مه لان ژی دهستور دایی، مه لا مه حمه مد د
قیافه تا ئیرسیاندا راست دچته حضورا (شیخ الاسلام) ی و سهر دهنگفه،
(شیخ الاسلام) دبیژه کو ئیرس وه ره روونی، مه لا مه حمه مد رووتیتن و
ئیفادا (شیخ الاسلام) ی دکهن، کو ئه فه ندی ئیشه فه من دخه وا خوه دانی
دیتیه کو دینی ئیسلا می حقه، نه ز هاتمه نک حه زه تا وه کو موسلمان
بیم، وه کو (شیخ الاسلام) ئه فی خه به ری ژ ئیرسی دبهیتن، کیتف خوه ش
بوو، شاد بیتن، کولسهر سهران و سهر چاقان هاتی، ئیرسی تینته نیژوکی
و که لیمه یی شه هادته دبیژتیه مه لا مه حمه مد و گویا ژنوقه موسلمان
دکهن و گازی مروقیید خوه دکهن، کو زوو ئه فی ببه نه حه مامی و
دهسته کی جلید مه لانی فاخیره بکه نه بهر فی مروقی و زوو بیننه ئیره،
(شیخ الاسلام) مه لا مه حمه دی فریدکه ته حه مامی و بخوه ته زکیره
دقیسه ژبوی خوندکاری، کو ژ یومنا دهوله تا حه زه تا وه، ئیروکه ئیرسه ک
بخوه برضا هاتیه و موسلمان بووی، من فریدکه حه مامی، لاکین من
ناش دانه نایه، مه وقوفی ئه مری جه نایی خوندکاریه و ب غه ر ژوی ژی
دیسانت (شیخ الاسلام) ی ته زکیره نقیسی، ژبوی صه دری ئه عظم و
ریجال و کیباران، کو ئه حواله کی وه ها قه ومییه، مزگین دانه یه کو دوو و
خوندکاری قه وی حه ز کری، ئه مر کر کو بلانن ناخی لی دانه یین هه تن کو
نه ز ژی دی بخوه بیمه سلاقیای وی زاتی و نهوی بینم و ناقه کی موپاره ک
لوی دابنم، خولا صه مه لا مه حمه دی دبه نه حه مامی و لباسید مه لانی
فاخیره دکهن بهر و بشه ف خوندکار بخوه ته شریف دبه ته مه نزل (شیخ
الاسلام) ی و مه لا مه حمه دی دبیتن و پی که یف خوه ش دبتن، پاشی
ئیجاری خوندکار ئه مر دکهن، کو ناقه کی مونسب لوی ئیرسی کو گویا

موسلمان بوویی دانن، پاش ئەو مرۆف بخو ئیفاده دکه تن کو من بخو قهوی مهیلا ئیسمی (مهحه مه د) ههیه، ئیجاری خوندکار ئەم دهکه تن کو بلانی ناقتی فی زاتی (مهحه مه د ئەفه ندی) بتن، خو لاصه ناقتی مه لا مهحه مه دی مهحه مه د ئەفه ندی داتن و و خوندکار و ئه رکانی ده ولت و ریجالنی کیبار قهوی زیده زیر و هه دییه و ئیحسان دکهن و صویه بی مه لایه کی تین و ته نبیه دکهن، کو هه ر رۆژی و هه ئۆده یا مهحه مه د ئەفه ندی و قهنج مقه بییه بیه و ئەوی بده خو هندن، ئیدی هه ر رۆژی موعه لمل تیتن و ده رسا مهحه مه د ئەفه ندی و هه کو زارۆکان (ئه لف با تا) دده ته خو هندن، لاکین به ری مهحه مه د ئەفه ندی زانینی کفش ناکه تن، هیدی هیدی برۆژی مه لا مهحه مه د و هه کو ئه فلاطونی بژورقه دچتن، د دو مه هاندا نی گۆیا خه تما قورئانی دکه تن، ئیدی موعه لمل ئیفا دا خوندکار و (شیخ الاسلام) دکه تن، ئەف مهحه مه د ئەفه ندی فه یضی بی بخو دخوتن، ئیدی دبیزنی کو مهحه مه د ئەفه ندی بی فه یضی، خو لاصه و هه هیدی هیدی ب ته دریح مه لا مهحه مه د دنیتقا دووسه سالاندا لنک وان دبه مه لای مه زن و قهوی دعیلمدا نی فایق دبتن، (مع هذا) ژ به رپدا هنده سالان ئەوی مه لاتی و تهحه صول کره، ئیجاری دیسانی (شیخ الاسلام) زیافه ته کا عمومی دکه تن و فه رمان دده ته مهحه مه د ئەفه ندی فه یضی کو به لی مه درسه و هه رکهس دوئ مه جلسیدا، ژ خوندکاری بگه هتتا پاشا و ریحجال و کیباران زیده بی حسیب ئیحسان ژبوی مهحه مه د ئەفه ندی فریکرن. میقداری سئ سه د جار سه د کس دراف بههف که تی و هه دییه به هییه بی قیاس داینه مهحه مه د ئەفه ندی و زاف ته کلیف دکرن، کو و هه ئەم ته به زه وجینن، لاکین مهحه مه د ئەفه ندی ژن و زارۆک ل سلیمانینی هه بوون، ئاشکار نه دکر، رۆژه کی مهحه مه د ئەفه ندی چوویه حضورا خوندکاری، پاشی دوعا و ته ناینی ئیفا ده کر، ئەف داعی ب ئەصل ژ سلیمانینی مه ولوان کناران علم قهوی کیمه، ژ سایا وه من علم ته حصیل کره، ئەز نیازی دکه م کو چه ندی که رپدا گوندان ل به نده بی ئیحسان و

به رات بکه ی، دا ئەز به نی بچمه وه لاتی سلیمانینی و لوی ده ری ده رسان بیژم و نه شرا علومان بکه م، ژ سایا چه زه تا وه عبلم و عوله ما د کوردستانی دا ژاف بن، ئیجاری خوندکار رجا مهحه مه د ئەفه ندی قه بول دکه تن و سیه که ری گوندید جه سیمه لسه ر مهحه مه د ئەفه ندی وه قف دکه تن و فه رمان و به راتان دده نی و ب تیکرار خوندکار و شیخ الاسلام ئەفه ندی و ئه رکانی ده ولت، هه ر که سه ک میقداره کی ئیحسانی ژبوی مهحه مه د ئەفه ندی فریکهن، ب دراف و مال که کی ژاف مهحه مه د ئەفه ندی موعه زه ز و موکه پریم دگه ل بار و بارخانه و فه رمان و به راتان ژ سته نبولنی فریکهن و ئەم نامه یان ژی دده نی و د نقیسن کو فه یضی مهحه مه د ئەفه ندی بوان کناراندا هاتییه هه ر که سه ک عززه ت و ئیکرامی بکه ن، خو لاصه نی که لام مه لا مهحه مه د پینج سالی د و ته مام دبتن، ئەو ژی تیتن بده زگا هه ئه سباب و ته جه مومل تیتنه باژیری سلیمانینی و ئەهالی دچنه به راییکتی و ب ئیکرام تیتن ل مالا خوه ساکن دبتن و گوندان زه بت دکه تن و موده پرسیی دکه تن، لاکین چه ند دوستید وی هه بوونه ژ قه دیدا کو گوتنه وی هه ره سته نبولنی تو مه زن دبی و گوندان دستینی، ئیجاری ئەو مه لا مهحه مه د بخه ف دبیزیتنه دوستید خوه کو به لی وه لاهی ئەز چوومه سته نبولنی و پینج سالان مایم و هنده مال و ئەسباب من ئینایه و گوند به رات کرینه، لاکین هتتا ئەز نه بوومه ئیرس و ژ نووقه موسلمان نه بووم، ئەقنه ژ بوی منرا میه سسه ر نه بوون، به لی وه لاهی سته نبول جهه کی قهوی قه نجه، لاکین هتتا مرۆقی ژ نووقه موسلمان نه کهن، ره غبه تا مرۆقی ناکهن و تشته کی ناده نه مرۆقان، ئیدی پاشی وی شولنی ناقتی مه لا مهحه مه دی مایی، کو دگوتن مه لا مهحه مه دی ئیرسیان وه سانی مه شه ور بوویه، به لکو هتتا نها ژی ئەولا دید وی لوی باژیری په یدا دبن، والله اعلم بالصواب.

سلیمانی: ژبلی شارنی سلیمانینی ل کوردستانا ئیراقتی، ناحیا (سلیمان) یان (سلیمان) ل کوردستانا باکوور ژی هه یه و ل وان نیزیکیه، به زرا من، نارمانج پی ئەو (سلیمان) ه یا کول کوردستانا باکوور.

شیخ الاسلام: سه‌روکی ده‌زگه‌ها دینی بوو لناف ده‌وله‌تا ئوسمانی و سه‌رگوهیا کاروباری دینی دکر.

جه‌وان بوو: گنج‌بوو، جه‌حیل بوو، لاو بوو.

ئیرس: رووس، خه‌لکی وه‌لاتی ئیرساتی، رووسیا.

سه‌دری نه‌عظم: لجهی سه‌روک وه‌زیرانی نوکه بوو.

خونداکار: سه‌روکی ده‌وله‌تی، مه‌به‌ست پی سولتانه.

جه‌سیمه: مه‌زن.

میسه‌سه‌ر نه‌بوون: حازر نه‌بوون، تاماده‌نه‌بوون، بده‌ست نه‌که‌تن.

حیکایه‌تا بیست و نه‌هین

دبه‌ری نه‌ها لغان نیروکان، لده‌شتا بشیریی ژ عه‌شایرید به‌ریی، ژ طایفا به‌رازان کورمانجه‌کی (ژیرا) هه‌بوو ناخی سیسو، نه‌وی سیسوی دوو کوپ په‌یدا بووین، ناخی یی مه‌زن که‌رحی و ناخی یی بچووک نه‌حمی، لاکین هه‌ردوو ژی زیده ره‌شید و دلیر و رمباز و جامیر، یانی بی مه‌تل بوون، عومری یی مه‌زن بیست و عومری یی بچووک نوزده سالی، لاکین دنیقا دوو سی سالاندا نی وه‌سانی مه‌شهور بووین، هه‌رچی کوما کو که‌رحی و نه‌حمی به‌ریی خوه‌بدانا یی، نه‌لبه‌تته دی به‌لافا بکرانا، نه‌وه‌ردوو برا بنتی دچوون، ژ عه‌ره‌بیتد عنزه‌یی و ژ ئیلا شه‌مه‌ری عه‌ره‌بان ده‌قه ددانه به‌ر خوه‌تینان، ژ سه‌د سواران زیده عه‌ره‌ب ب پی که‌رحی و نه‌حمی دکه‌تن، نه‌شان هه‌ردوو بران، نه‌وه‌سوارید عه‌ره‌بان به‌لافا و په‌ریشان دکرن، ته‌دگوت کو نه‌فنه هه‌ردوو ژی عه‌ینی نه‌جنه‌ینه، وه‌سانی فارس و رمباز و چاپوک سوار، خولاسه‌ئی، که‌لام قه‌وی زیده بناف و ده‌نگ بووین، میقداری سه‌د مال ژی ژ ئیره‌دا پیته‌دا، خوه‌داینه سه‌ر که‌رحی و نه‌حمی بووینه جیرانی وان، ئیدی بغه‌یر ژ ناخی که‌رحی و نه‌حمی، ئیدی ناخی که‌سه‌کی توننه‌بوون و دگه‌ل نه‌کراد و نه‌عرا بید وان کناران یه‌کو یه‌کو خوه‌هه‌لده ئاویتن و ژ هه‌موویان تالان دبرن، هه‌تتا نه‌ییوب ناغایی مللی دگه‌ل هه‌فت سه‌د سوارید مللی هاته سه‌ر مالا که‌رحی و نه‌حمی، هه‌ردوو برا

دگه‌ل سه‌د سواران سوار بووین و بره نه‌ییوب ناغایی مللی دابن و رسواکرن، ئیدی هه‌یز و فه‌یضید ناغایی عه‌شایرید وان کناران نه‌مای و ناغایی قه‌دیم ژ طائیفا به‌رازیان ژ وان هه‌ردوو بران کرینه ده‌خه‌سی و دایم که‌تنه قه‌صدا کوشتنا وان هه‌ردوو بران، لاکین چ فایده نه‌دبرن، دیسانی بوویی که‌هه‌رچی فیرارید قورعه و له‌شکران ژی لوان کناران دبوون دره‌فین و ده‌هاتنه لنک که‌رحی و نه‌حمی ئیدی خلاس دبوون، نه‌کرادید وان کناران هه‌موویان ژ که‌رحی و نه‌حمی کرینه چاقره‌شی و بووینه دوژمنی بخه‌ف، لاکین ئاشکار ناکه‌ن و خوه‌بخوه روو بروو نه‌ویرنه چوونا سه‌ر که‌رحی و نه‌حمی، پاشان وه‌سان قه‌ومی کو چه‌ند مرۆقه‌ک ژ قورعا ئورفایی ره‌فین و هاتنه نک وان هه‌ردوو بران، والیی چهلی نامق پاشا نقیسی، نه‌ف مرۆقانه ژ نه‌ییوب ناغایی مللی ئیسکان باشی خواست، نه‌ف مرۆقنه بوی طه‌ره‌فیدا ره‌فینه، نه‌لبه‌تته ژ ته‌نه‌فانه دخوه‌زم، ئیجاری نه‌ییوب ناغا عه‌ریزه ژبووی نامق پاشای فریکر. کو به‌لی فیلولواقع نه‌وه‌فیراری لشی کنارینه، لاکین دوو برا ژ نه‌کرادید به‌رازیان په‌یدا بووینه، ژ فه‌رومایان قه‌وی طاغی و باغینه گوه‌ناده‌نه خه‌به‌را که‌سه‌کی و مه‌ژی قوه‌تا وان نین و بی له‌شکر نیزامی و بی توپ نه‌فنه نا ئینه ده‌ست، ئیجاری نامق پاشا له‌شکر نیزامی و چار توپ هه‌لگرتن و هاته بنیا ئورفایی و جه‌واب ژبووی که‌رحی و نه‌حمی فریکرن، کو بلانی نه‌وان فیراریان بین و بخوه‌ژی بین و گه‌ر نه‌دی له‌شکر و نیزام و توپ بیتنه سه‌ر مالید وان، ئیجاری که‌رحی و نه‌حمی نه‌وه‌مرۆف ژی نه‌دان و بخوه‌ژی نه‌هاتن، مالید خوه‌بارکرن وه‌ده‌رخستنه چیا یه‌کی ناسی و هه‌ردوو برا دگه‌ل پینجه‌ه سوارید بژاره ماین، صوبه‌یی نامق پاشا دگه‌ل طابورید نیزامی و توپان چوینه بنی چیا ی و ده‌سته گرتیداین و گه‌له‌ک ژ سوارید نه‌کرادان دگه‌ل نامق پاشای هه‌بوون، ملان و به‌رازان و مه‌ردیسان نیروکی دوو هه‌زار سوار نی‌هوان ژ ده‌سته گرتیدابوون، که‌که‌رحی و نه‌حمی هه‌ردوو برا ده‌ست قه‌مالی بنتی ژ چیا ی هاتنه خواری و قه‌صدا طابورا نه‌کرادان کرن و رکیب کرنه دوو هه‌زار

سواری نامق پاشا و لهشکه ریډ نیزامی سهیر دکرن، وهکو دوو گور چهوانی دکهقنه نیثقا که ره کی پیزی، نهو سوار وهسانی تیش تیش کرن، بیلا خیلاف ژ چلی ژوورتر سوار ثاقبتن و کوشتن، نیجاری گولله بهک له نیا کهرحی که تی، ژ ههسپیدانی که ته خواری، وهکو برایی وی نهحمی دیت کو برایی وی ژ ههسپیدا که ته خواری، نییدی نهو ژی ژ ههسپی پهیا بوویی هات و خوه ثاقبتته سهر له شی برای کهرحی، نیجاری نهحمی ژی گرتن و هبس کرن و مالید وان ژی تالان کرن و نهو فیاری ژی ستانندن، نییدی کهرحی ژخوه فیلهحال بگولله یی هیلاک بوویی، نهحمی ژی گرت برنه حله بی له مهیدانی ئستوی وی هنگافتن، نها ژی جامیریا وان ههردوو بران ل نه طرفی ئورفایی و دهستا بشییری دیتنه گوتن و خه واهه روان هه بوونه، ئستران لوان گریدانه.

ژیر، ژیرکی: ناقی عهشیره کا کوردایه، ل کوردستانا باکور.
 عنزه و شه ممر: دوو عهشیری عه ره بانه ل جزیرا خواری.
 چاپوک: چه له نگ، چالاک، چاپوک: فارسییه.
 فهرومان: فهرومان، نهمری دهوله تی.
 خه واهر: خوشک، خویشک، فارسییه.

هیکایه نا سیه

نهقل دکهن کو حسین ناغایی زبلی، ناغایی تایفا زبلان، دیسانی ژ نیلاتا خوه، مرؤقه کی قهوی جامیر و دلیر و زانا هه بوو، نهحمه دی قهقی دگوتن، نهو نهحمه دی ژبوی خوه کربویه (که هیا) و هه رچی ئومور و خسوسه ن حسین ناغای هه بوویه، هه مو ددهست وی نهحمه دی قهقی دانیبویه، و گه لهک لنگ حسین ناغای مه قبول و مه رغوب بوویه، و کولله ن تختیار بوویی، لاکین نهوی حسین ناغای ژی هفت برا و ژ پازده هان زیده پسمام و تۆزین هه بوونه، مه گهر نهوان برایید ناغای و تۆزنان، کولله ن ژقی نهحمه دی قهقی کربنه چاف رهشی و ب دره و و نیفتیران که تنه قهسدا کوشتنا نهحمه دی

فهقی و بهه ره جهی نهو برایید حسین ناغا و تۆزید وی هه مو بوونه بهک، قهسدا نیهلاکا نهحمه دی قهقییه، و ژبوی قی شۆلی گه لهک جارن غه مز، نهحمه دی ژبوی حسین ناغای کربنه، لاکین حسین ناغا گوهداری نه دکر و نهحمه د قهوی زیده مرؤقه کی ب وهجه بوویی، حسین ناغا ژ نهحمه دی قهقی نه بۆری قهت گوه نه ددا بران و تۆزنان، مودده به کی وهها چوویی، برایید ناغای و تۆزنان فکرن، کو بغان دره و نیفتیرا وان، حسین ناغا ژ نهحمه دی قهقی نابۆرتن و ته لهف ناکه تن، نیجاری چار ژنید حسین ناغای هه بوون، دوو ژی ناقسه ری و دوو ژی جه وان، نهقان برایید ناغای و تۆزنان، دادیت خوه برنه نک وان، ههردوو ژنید حسین ناغای کو جه وان بوون، کو نه مان چاره مایه بوه، هون نیفتیرا به کی دهرحق قی نهحمه دی قهقی بکن، و نهقی بدنه ته لهف کرن، حسین ناغا باوه ری ب خه به ریډ مه ناکه تن، لاکین ژ خه به ریډ هه وه باوه ر دکهن، نیجاری ب چ ته رزییه، نهوان ههردوو ژنید جه وانید حسین ناغای، شه کو نهحمه دی قهقی کربنه، و هه ر چی یه حسین ناغا نهوان ژنید وی داینه باوه ری، کو به لی وهها بوویه، نییدی حسین ناغا ل نهحمه دی قهقی هاتیه غه زه بی و گوتیه ژنان نهز دی غه رهزا وه نیجرا بکه م، و نهحمه دی قهقی بگرم، لاکین د کۆناندا نی نابتن، نه م زفستان بیجینه قشلاق، لوی دهری نهز وی دگرم، وی زه مانی حسین ناغا زفستانان لده شتا سیرتی عیمارهت هه بوویه، خانی و مه نزلید وی هه بوونه، ل وی قشلاق دبوون، نیجاری وه کو حسین ناغا تیتن و دکهقنه قشلاق و ل عیماره تی ب جه دبن، حسین ناغا نهحمه دی قهقی ژی و کوپی وی (بلو) ژی نینان، ههردوو ژی هبس کرن و خستنه زنجیری و مالید وان تالان کرن، مودده به کی نهو ههردوو باب و کوپ د ههسپیدا ماین، لاکین هه ر پۆژی دیسانی، برایید حسین ناغا و تۆزنان، نیبرام و نیلحاح ل حسین ناغای دکرن، کو ته ژبوی چ نهحمه دی قهقی هیلایه و ناکوژی، خولاسه شه قه کی حسین ناغا ژن دایی کو هه رن کونه لاستید وه بیژنه فهله یی مه یته ر (مادۆ) ی بلاتی نهحمه دی قهقی بخنقینه، نیجاری نهویرا و تۆزین نیثقا شه قی تینه پشتا دهری پاکتی و گازی مادۆی دکهن و دبیزنه فهله یی، کو ناغای نهمر کربیه کو

بلانې نهها تهحمه دې فقهې بخه نقينه، زوو هه پره تهحمه دې بخه نقينه، نه مژې ژئيره ل وى سهير بکهن، مادوې مه يتهر شه دگه رتن و تپسته نوډه بې نک تهحمه دې فقهې، ئيجارې تهحمه د ژ مادوې پرسيار دکه تن، کو وهها بې وهقت نهو کينه کو دهرې پاکې دقوتن و گازى ته دکهن، مادو دگرى و دبپژه کو تهحمه د ناغا نه زى نزانم کوچ به لايه، براييد ناغای و تۆرن هاتنه پشتا دهرى دبپژن کو ناغای نه مر کرپيه کو بلانې تهحمه د ناغای مادو ب خه نقينه، نه ز چه وانې بکه م، نه قې جه و ابې دبپژه تهحمه دې و بخوه دگرپتن، ئيجارې تهحمه د دبپژه کورپو (مادو)، نه زدې بزم تو ژبوې چ دگرى، دوى شه قيدا نې ببست مروقان زېده تری دزنجيريدا هه بوونه، يه کى ژوان گرتيان نا قى (نه بو) بوو، نه قل ذکر کو وه کو بوويه به حثا هيلاکا تهحمه دې فقهې، نه م هه موو ترسان، د مه دانې جان نه مایې، لاکين تهحمه د بخوه قه لون دکشان د، قه نه سلنه د غه ميتدا نه بووى، گوته مادوې، کو هه پره ژ بوى من جهه کى نا قى بينه، حازر بکه و زنجيرې ژ ئستويې من بده رينه، دا نه ز غه سله کى بکه م و نميژ بگرم، ئيجارې (مادو) چوو جه رې نا قى ئينا و زنجير فه کر، تهحمه د چوويه و غه سل کر، هات لیباسيد خوه به رکن و گوته (مادو) کو کورپو ژ بوى من قاوه يه کى چپکه، قه لونا خوه ژى تژى کر شه خوار و چهند شيره ت لکورپى خوه (بلو)ى کرن، کو لاوې من، گوهدارى دا و زاروکان بېى، لاکين کورپى وى (بلو) و نهو حه بسى حه موو دگرين ل وان قه سو هات کو ژبوې چ هوون دگرين، نه شه رمه، نه لبه تته به رخى نير ژ بوى کيرى يه، غه مان نه کهن، ئيجارې (مادو) قاوه ئيناند، تهحمه دى دوو فنجان قاوه شه خوارن، و قه لونه که دنى ژى شه خوار، لاکين نهو براييد ناغای و تۆرين ژى ژبه ر دهرى ل تهحمه دى سهير دکهن، ئيجارې گوته (مادو)ى، کو کورپو (مادو) بقى قاوه بې نه بوو، ژ بوى من قاوه يه کى گران چپکه و بينه، (مادو) چوو مه سينه کى دنى قاوه چپکر، ئينا تهحمه دې فقهې ژوې قاوه بې ژوې قاوه بې ژى دوو فنجان شه خوارن، ئيجارى قه لون داوه شان د، رابوويه دوو ره کعات نميژ کر، گازى کره براييد ناغای و تۆرنان، کو گه لى ناغاله ران کوشتنا (مادو)ى هونه ر نينه و جاميرى حسيب نابتن و هرنه هوندورى، نه م يه که يه که يه کدوو بجه رپنين، دهنگ ژ ناغاله ران

بده رنه کات، ئيجارې تهحمه د بهر ب قيبله رونيشت، گوته (مادو)ى و هره من بخه نقينه، (مادو) دهست دره جفن و دگرى، تهحمه د بخوه بهن نا قپته ئوستوې خوه و سه ريد بهنى دايه ده ستيد (مادو)ى، گو کورپو زوو بکيشه، و بخوه ژى دگوت کو (لا اله الا الله، محمد رسول الله)، بقى ته رزى جان دا بى، قه ت مر ن ل نک وى غه م نه بوو، وى شه قى نهو خه لقى دزنجيريدا، نى سې چاره ک ژى بزديان و بو مه هان زیده نه خوه ش بوون، و مادوې فه له ژى نه گه ر چ تهحمه دې فقهې خه نقاند، لاکين ني ش روحى بوو، نه وژى سو به بې بزديا بوو، چوو و نه خوه ش بوو، پاشى حه فته به کى نهو فه له ژى مرد بوويه، پاشى مووده يه کى ئيدى حسيب ناغای کورپى تهحمه دې فقهې (بلو) ژى ژ زنجيرې ب دهرانى و نازا کر.

زيلان: نا قى عه شيره ته کا کوردانه ل کوردستانا باکور.
 که هيا: مه ز نرين فه رمان بهر، يان سه روکى فه رمان بهر ان ل جهه کى.
 نافسه ر: ب سالفه چوى، ني ش پير.
 قشلاق: جهى ناکنجيبونا زقستانى، نا قاهييد زقستانى.
 پاکه: ناخورا دهواران، گوفا دهواران.
 دا: دا يک، ده يک.
 بهن: به ندک.

هیکایه تا سیه و یه کى

نه قل دکهن، کو به رى ئومه را و به گله ريد کوردستانى، زیده ئيعتبار و باوه رى ب سه دا قه تا تا يفا فه له و په عيان هه بوون، هه رچى کو نه مر يد ماليد وان و دان و ئستانيد حه ره ميتد وان و ناو ماليتى هه بوو، حه موو دده ستيد فه لان دابوون، گزيا جار ه کى ئيعتبار ژ وان دبپوون، حه تتا کو د هه کارباندا نى، د وه قتي مير عزالدين شيرى دانى، فه له يه کى وى د حه ره ميتدا نى هه بوويه نا قى (کلو) و چل سالان غولامى و ناو ماليتى کرپيه، ئيجارې وه سانى د قه ومه، کو خبان ته کى تاشکار ژ وى فه له بى (کلو)ى ناو مالى سادر دبپتن، کو ئيدى نهو فه له لابودده موسته حه ققى

کوشتنی دبیتن، میر عزالدین ژى نه مړ دکه تن کو (کلو) ی بین و بکوژن، مفردی ژى (کلو) ی دگرن و دهستیان گری ددهن کو بیه بکوژن، ئیجاری (کلو) دبیترته مفردیان، کو من بیه نه جزورا میر عزالدین، خه به رکه تی من هه یه، دا نه ز ژ بوی میری بیترم، پاشی من بیه ن و قه تل بکه ن، ئیجاری نه مفردی تسکراره ن (کلو) ی دبه نه جزورا میر عزالدین، ئیجاری میر ژ (کلو) ی فه له پرسیار دکه تن، کوروج دبیترتی، ئیجاری (کلو) دبیترتن، کو میر نه سه ح تو دئی من بکوژی، میر دبیترتن، کو تو دئی نه لبه تته بی ی کوشتن چاره نینه - ئیجاری (کلو) دبیترتن کو میر مه علومی ته بتن کو نه قه نیروکی چل سالانه کو من خزمه ت ذکر و ناقا غه سل و دهستمیترتا ته من د ثانی، هه رچی قه دره ی کو ناقا غه سل و دهست میترتا من ژ بوی ته ئینایه، (معاذالله) به ری من میزتیبه نیقا وی ناقی و ژ بوی ته پاشی ئینایه، نه قه نه ز دبیترمه ته هه رچی غه سل و دهستمیتر و نمیترید کو ته هه تننا نها کرینه، نه و هموو ژى د ثایین و دینی ته دا نی به تالان. تو نه شان نمیترید چل سالان قه زرا بکه و قه نج بزانه، کو نه ز دوزمنی دینی ته بوومه، لکو مابی کو دوزمنی جانی ته و من غه ما کوشتنی ژى نینه، مه علومی ته ژى بیبتن، کو من نه قه ئیبهانه تا چل سالان دگه ل ته کریه، من تو ژ خودی میران رووره ش کریه، نه ز ژى تیمه قه تل کرن، غم نینه، ئیجاری میر عزالدین قه وی زیده تیته غه زه بی و بخوه رادبیتن (کلو) ی دده ته بهر خه نجه ران و دکوژیتن، و بخوه ژى ژ بوی قی خه به را هاتی کو (کلو) ی چل سالان وهسانی ئیبهانه ت و خیانه ت کریه، قه وی زیده مه لول و مه حزون دبتن، کو نه قی فه له ی هنده نمیترید من داینه فه سادی، نه ز دئی چه وانج بکه م، ئیجاری مه لان گو تیبه میر عزالدین کو بوی که فاره تا قی شولی، مه خسوسه مه دره سه یه کی بینا بکه، دبیتن کو خودی ته عالا ته عه فو بکه تن و گونا هیند ته ببه خشیتن، ئیجاری فیلواقه نه وی میر (عزالدین) ی خاصه تن ژ بوی قی شولی مه دره سه یه ک بینا کریه و نه وقافید کافی لی وه قف کرینه، و حالا نها ژى نه و مه دره سه هه یه، (عززه) دبیترن، هه تننا کو نه ف شوله نه قه ومی بوو، نومه را و

ئاغایید نه کراید خوه جهید هه کاریان قه وی زیده ئیعتبار و باوه ری ب ره عبه و فه لان هه بوون و نه و تایفه ژ بوی نه مین حسیب ذکرن، لاکین پاشی قی شولی، کو واقع بووی، ئیدی نه و چند ئیعتبار فه له بان ناکه ن و بان باوه ری ناکه ن، له ورائی سولیا ئیعتیقادا وان بووی، ئیدی خانم و هه ره مید وان ژى ب رو فه لان ناکه قن و ژ ره عبه یان خوه ستر دکه ن.

مفردی: زیره شان، هه ره س، پویس.

هیکایه نا سه و دووی

نه قل دکه ن، که دوه قته کی دا نی ژ پاشایید بازیدی، ئیسحاق پاشا دگه ل خانج (خویج) خوه جهی، حوسین قولی خانی، گه له ک دزستی و ناشایی هه بوویه و پیکفه دچوون و دهاتن و ئیعزاز و ئیکرام ل یه کو دوو ذکرن، گویا وه کو (جسم واحد) بوون، ئیجاری حوسین قولی خان، ژ هه کیمید خوه نه فه ره کی کو میر عه لی د گوژتنی، کاغه زه کی دده تی ژ بوی ئیسحاق پاشای و قریدکه ته بازیدی و نه مری میر عه لی طه بیب دکه تن، کو هه ره ل بازیدی ل نک ئیسحاق پاشای ساکن ببه و د خدمه تا ویدا نی ببه، شاید موعاله جه و موداوا ژ بوی نه خوه شان ئیقتیضا دکه تن، موقه بیبه د ببه و ئیجاری ب نه مری حوسین قولی خانی، میر عه لی تیته بازیدی و دچته حضورا ئیسحاق پاشای و کاغه ز حوسین قولی خانی دده ته ئیسحاق پاشا، نه و ژى خوه ش حال و مه منون دبتن و نوده یه کی دنیقا سه را خوه دا نی ژ بوی میر عه لی هه کیم فه دکه تن، قه وی ئیعزاز و ئیکرامی دهره ققی میر عه لی هه کیم دکه ن، مودده بی پینج هه یقان میر عه لی ل بازیدی لنک ئیسحاق پاشای ساکن دبیتن، ب (امر الله) د وی مودده یدانج، قه ت ئیقتیضا موداوا و عیلاجی نابیتن، بویه وه قتی هاقیننی روزه کی ئیسحاق پاشا دگه ل شیتست هه قتی سواری ژ نه تبعاید خوه و میر عه لی ژى دگه ل وان دچنه سه ییر و گه ریانی و قه دره کی دگه رن، نیفر ژى دبیتن و گه رمه ژى

شیدده تی دکه تن، رهزه کی ئیسحاق پاشای نیزیوکی گوندی زهنگه زوری لهن باژیروی بازیدی هه به و دنیتقا رهزیدانی هوز و ئاف هه به، ئیجاری پاشا ژ گهرمان تینهوی رهزی و لکناری هوزی په یا دین و هیسایی دین و قاوه قه دخونه، لاکین ژ گوندی تدارهکا فراقینی دکهن و ژبوی پاشای زاد و طه عامان چی دکهن و ژ گوندی تژی تامانان دکهن و لسهر دهستید فه لان لبه ر طافی تین ژ بوی پاشای، وه کو ئه و زاد تینه رهزی سفره رادخین، پاشا دگهل چند مرۆقان ژوان زادان دخونه، میر عه لیبی هه کیم ژی دگهل وانه، لاکین ئه و هه کیم ژوان زادان ناخوتهن، پاشا دگهل چند ئاغالهران کو دگهل پاشای ل سفره یی روونشته، زادی دخونه و دهستید خوه دشون، ئه تباع ئه و ئی سفره یی هلدگرن دبه نه بهر طافی دا تن، ئه و طاقا هاقینی وه قتی نیفرۆژی بووی شیدده تا گهرمی لوان ئامانید زادان دده تن، میقداری نیف ساعه تی ئه و سفره وه سانجی لبه ر رۆژی دسکه ننت، هه تتا ئه و غولامی خدمه ت دکهن و ئاقا دهستان ددهن و قاوه و قه لوان ددهن، پاشی دچن و ئه و ئه تباع رووتن و ئه و زادان دخونه، زاد ژی چنه، هی رۆن و گوشت و ماست و ده و هنگقین، ئه فا زادانازی هه موو د ئامانید سفره دا نینه، کو بزوی ژهنگ لی دده تن و دبیته وه کو ژههری و مرۆقان جار نان ئه و ژهنگ دکوژیتن، ئیجاری ئه و غولام و ئه تباعید ئیسحاق پاشای، ئه و زادی کو قه ده ری ساعه ته کی لبه ر گهرما رۆژی ماینه دخونه، مه گهر میر عه لیبی هه کیم ژی ژ بن چاقان لوان زادان و لوا ئه تباعان خوه رینی بوویه و میر عه لی ددی خوه دانی دبیتن، کو به لی ئه فان غولامان ئه و زادی ب ژههری خوه رین، دقئ گهرمیدا نی ئه لبه تنه چهندهک ژوان نه خوهش دین و چهندهک ژنی ئه لبه تنه بی چاره ته له ف دین، ئه و میر عه لیبی هه کیم لقی مه ئمولیبی به، ئیجاری پاشا و ئه تباعید وی و میر عه لیبی هه کیم رادبن سوار دین و تینه باژیروی، لاکین میر عه لی خوه بخوه مونته زره کو ئه لبه تنه ئیشاری و صویه یی ژوان ئه تباعید پاشای، کو ئه و زادی ب رۆنی لبه ر طافی مایی، لوی گهرمیدا نی خوه رین، قاتا چهندهک دی نه خوهش بن، رۆژه کی و دوو و سی و هفتیه کی، میر عه لی چاقرا کر، کو ئه صلن بهک ژوان مرۆف و

غولامان نه خوهش نه بووی، قه ژ به ری چیتن، ئیدی میر عه لی د چته نک ئیسحاق پاشای و ته مه ننا دکه تن کو قه نجه حه ضره تا وه ژن و دهستورا به نده بده تن ئه ز بجمه ئیرانی، پاشا دبیتن، کو میر عه لی تو ژ بوی چ هاتی، چ دی بچی، چ بوویه، حوسین قولی خانی تو ژ بوی موعاله جه تا مه قریکری به، مونسب نین کو تو بچی، ئیجاری میر عه لی دبیتن، کو پاشا ئه ف میزاج و طبعید کو من ل ئه کرد و ئه هالیید فان کناران موشاهه ده کر، ته حقیق مه علومی جه نابا وه ببیتن، کو ئه گهر ئه ف مه خلوقاته ژههری ژی دهست بدهست قه خون، لغانه کار و ته ئسیر ناکه تن و ئه فنه موحتاجی عیلاجی نابن، ئه و رۆژی کو ئه و ان ئه تباع و غولامید ته ئه و زادی رۆنی و گوشت کو هنده قه ده ر لبه ر طافی مایی خوه رین و قه ت بهک ژوان نه خوهش و ته له ف نه بووی، ئه فه گه لکی عه جیبه، ئه گهر ئه ف واقیعه ل ئیرانی ببویا، ئه لبه تنه نیفا وان مرۆقان ته له ف دبوون و نیف ژی د پشتی زاف عیلاجان پاشی به لکو خلاس دبوون، من بخوه بیچافی خوه وه ها دیتن، ئه ز دزانم کو ئه فنه زیده موحکه من و میزاجید وان ژی نه وه کو میزاجید مروقیید مایی نه، ئه فنه پراستی موحتاجی عیلاج و دهرمانان نابن، قه نجه کو تو دهستورا من بدهی، ئیجاری ئیسحاق پاشا ژی دهستورا هه کیمی دده تن و قه ده ره کی ئیکرام و ئیحسانی دکه تن، قریده ته (خوی) نک حوسین قولی خانی و مه کتوب دنوسیتن، کو به لی میر عه لی مه دهستور دایی بوی طه ره فیدانی هاتیه، وه کو میر عه لی دگه هبته خوی و مه کتوبا حوسین قولی خانی دده تن، پاشی خه به ردان و پرسیاران، حوسین قولی خان پرس دکه تن، کو میر عه لی تو ژ بوی چ هاتی، من تو قریکری، کو هه ر دايم د خدمه تا پاشیدا بی و بمینی، ئیجاری میر عه لی دبیتن، کو (خان) ته ئه ز قریکریه نیفا طایفه به کی کو وجودا وان بخوه دهر د و به لیینه، مرن و کوشتن ژ وان پهیدا دبیتن، ئه و خه لقی و (عباد الله) ی د کوژن و ره نجیده دکهن، به ده نا وان بخوه ژههریه، نه خوهشی و ژههر دی بژههری چ بکه تن، حال و حیكایه تا ئیسحاق پاشای و ئه هالیید کوردستانی ئه فیه و ئه ز پینچ مه هان دنیتقا و اندانی ساکن بووم، ئه صلن

یهک ژوان موحتاجی عیلاجی نه بوون، و ناخوری ژی من دیت کو ته وان نهو زاید وهکو ژههری خوه رین، دیسانئی ل وجودا وان ته ئسیر نه کرین، ئیدی من زانی کو به طاله، نه زهاتم..

خوی: باژیره که لکوردستانا ئیرانی.

بازید، بایه زید: باژیره که لکوردستانا ترکی.

حه کیم: دوختور، نوژدار.

شایه د: په یقه کا فارسییه نانه کو: دبیت، چی دبیت، مومکینه.

به نده: به نی، عه بد.

هیکایه تا سیه و سی

ریوایه ت دکهن، کو مه علوم، عه شایرید بوهتان، زفستانئی دچنه به پئی و مابه ینا جزیر و موسلی، کونید خوه شه دگرن و زفستانئی لوی چۆلی ژ دهرقه دمین و عه ره بیید (عنزه) ژی که زالیک نه و ژی زفستانان د کوناندا نی ساکن دبن، لوی وهقتی مالید نه کرادان و عه ره بان نیروکی به کو دوو دبن و جارنان دۆستی دگهل یهک و دوو دکهن و به عه زن دچنه مالید یهک دوو و تین، بقی مونسه به تی مالا ئاغایی (ئاله کان) شهره ف ئاغا و مالا ئاغایی طایفا (گهر گهران) ژ عه ره بیید غزی شیخ طارم، نیروکی به کو دوو بوونه و جارنان نه ف شهره ف ئاغا و شیخ پیکقه دچن و تین، رۆژه کی شهره ف ئاغایی نه لکی دچته سلاقییا شیخ طارمی، دبینیتن کو طهیره کی شاهین دنیفا کونیدانی لسهر ئوتراغییه. ئیجاری شهره ف ئاغا پرسیار دکهن، کو نه ف شاهینه شیخ طارم ئی هوهیه، شیخ طارم دبیتن کو به لی نه ف طهیری منه و ناقی ژی (شه بیب) ه و قهوی نیچیروانه، نه گهر شهره ف ته دقتیت نه ز بدهمه ته، دا ژ بوئی ته که وان شکاری بکه تن، ئیجاری شهره ف ئاغا دبیتن قهوی قه نجه، ته نیهیی مروقتید خوه دکهن، طهیری دگهل خوه تین و تینه مالید خوه، وی رۆژی دمینتن، دووترا رۆژی شیخ طارم قهوی بیست سوارید عه ره بان ژ جیرانید خوه هلدگریتن کو وهرن نه م بچن کیتفیا

(شه بیب) ی پرسین، سوار دبنو تینه مالی شهره ف ئاغای و په یا دبن و رووتن، کیتف کیتف (شه بیب) دبیتن، شهره ف ئاغا دبیتن (طه بیب)، ئیجاری په ز سهر ژیدکهن و ئیکرام و ئیعزازئ دکهن، خوه رن قه خوه رن، مه صارف، ئیقاری سوار دبن، شیخ طارم دچته مالا خوه رۆژه کی دسه کنه، دووترا رۆژی دیسانئی بره کی سواران هلدگرتن و تینه مالی شهره ف ئاغای په یا دبن، کیتف کیتف (شه بیب) دبیتن و رووتن، دیسانئی ئیعزاز و ئیکرام حه تتا دبیته ئیقاری، شیخ طارم سوار دبیتن و دچته مالا خوه، رۆژه کی ل مالا خوه دسه کنه، دووترا رۆژی دیسانئی و هها، خولاصه ئی که لام، ئیدی پاشی نابریتن، شهره ف ئاغا عاجز دبیتن، رۆژه کی دیسانئی دبیتن کو به لی شیخ دیسانئی دگهل بره کی سواران ژ پیشقه په یدا بووی تین، شهره ف ئاغا ئیدی فیله حال طهیری دخه نقینه و دانسته نک خوه، دیسانئی شیخ طارم دگهل چهن سواره کان تین و لبه ر دهری کونی په یا دبن و تینه هوندوری سه لاموعه له یک، ئیجاری دیسانئی شیخ طارم دبیتن شهره ف ئاغای کیتف کیتف (شه بیب) ئیجاری شهره ف ئاغا لاشی (شه بیب) ی داقتیه نک شیخ طارمی و دبیتن کو (هاذا شبیبک)، نه تو بی و نه ژی (شه بیب) ی ته بیتن، نه فه چیه مه رویی خوه رهش کری، طهیره ک ژ هوه ستاندی، ئیدی نه فه مووده یه که، ته نه م لبه ر پئی هه سپان عاجز کرین، ئیجاری شیخ طارم دبیتن، کو نه وه سان نین، ره سما مه عوربانان هه یه، نه لبه تته لازمه ئیدی مووده یه کی نه م بیته سهر خوه شی و مووده یه کی بیته خیراتی، نه لبه تته لازمه کو ژ بوئی (شه بیب) ی خیر و خیرات ژی هه بتن، شهره ف ئاغا دبیتن، کو دریا خودی هه رچی وه دقتین نه م بدهین ئیدی ژ مه فه گهرن، نه م عاجز بووین.

طهیری شاهین: طهیری مه لکا، باز، بازی.

دووترا رۆژی: رۆژا دیتر، رۆژا دی، سوهای.

هیکایه تا سیه و چاری

نه قل دکهن کود دهقتی (شاه ئسماعیل) کو شاهتی ئیرانی بو، ل (مهراغه) بی خانگی عهجه میتد رافضی هه بو، ناخی عهسکه رخان بو، و قهضاییتد هه کاریان ژی ل سینوری ئیرانی که له کاسی هه یه لسهر بهرگی واقع بوویه، لاکین قهوی موحه که مه، که لا (دمدم) ی دبیتن، و میره کی که لا دمدمی هه بوویه، ناخی خان عهبدال بو، لاکین قهوی زیده لاوه کی جوان و سپه چی بوویه، زیده ناف میری چه پک زترین دگوتن، نهوی خانگی رافضی (عهسکه رخان) ی دایم عه داوهت و دوژمنی دگهل خان عه بدالی و نه هالییتد دمدمی هه بوویه، و دایم ژیه کو دوو تالان دبرن و میتد دکوشتن، ئیجاری نهوی عهسکه رخانگی رافضی ژ نه طرفیتد (مهراغه) بی، پانزده هزار سوار و په یا بهر هفت کری، ب توپ و نوردو چوویه سهر که لا دمدمی، سهرخان عه بدالی و که لا دمدمی دایه حصاری و چار کناری که لی گرتی، کو ئیدی ژ طهره فکی نه صلن هاتن و چوون توننه، دنیتقا که لا دمدمی ژی مه زن و بچووک حهفت سه د مروژت هه بوونه، نهوان ژی دهست بشه ری و ده عوایی کرینه، ههر روژتی خان عهبدال دگهل سه د مروژقان ژ که لی بدهر دکه فن و ب عهسکه ر خانرا شه ری دکهن، میقداره ک ته له ف دبتن، قه ده ری مایی بشو قه شه دگه ری نه که لی، بقی طهرزی ههر روژتی شه ری و ده عوایی دگهل له شکرئ ئیرانی دکهن و گو یا خان عه بدالی فریکریه نک پاشایی وانگی و نه هوالیتد موحصه را خوه ئیفا ده دکهن و ئیمدادی دخوه زن، روژت بروژتی له شکرئ عهسکه ر خانگی تیتن و زیده دبتن، لاکین مروژتیتد خان عه بدالی کود حصاریتدانه ته له ف دبن و کیم دبن، خولاصه ی که لام، میقداری سی مه هان (علی التوالی) عهسکه رخان که لا دمدمی دده ته حهساری و ههر روژتی توپ و قونبه ران داقتیه که لی و شه ری و ده عوایی دکهن و ژ مروژتیتد خان عهبدال دنیتقا که لیتدانی ژ حهفت سه د مروژقان، حهفتی مروژت دمین، ئیدی دکه لیتدانی جبه خانه و نازوخه ژی کیم بووی، زیده نه و عه یال و

نه طفل بی چاره و پهریشان دبن، ئیدی ژ جبه کی، ئومیتدانه هلی که لی نامینیتن و تاب و تاقه تا دوژمنی ژی تی نین، روژتکی خان عهبدال ئیدی ژ ناچاری دگهل وان مروژتیتد مایی دکهنه شیتور کو نه حوالگی مه دی چه وانگی بیتن و نه چ ته دبیر و چاره بی ل خوه بکه ن، ژ روژی و هه کاری و نه هلی ئیسلامان، هنده مودده یه فدرده کی ئیمداد و باره بی ژ بوژی مه نه هات و مه ژی حهفت سه د میتد هه بوون، دخی مودده بی حهساری شه هید و ته له ف بووی، نه ماینه حهفتی مروژت و ژ نیتقا که لی جبه خانه و نازوخه ژی خلاص بووی، نه ف نه هل و عه یال برسی دمین. نه دی کو سانگی بکه ن، هوون چ ره ئی و ته دبیری دکهن، نه ره ئی بخوه زین ته سلیم ببن وه یا خوه نه م کوسانگی بکن، نه و مروژتیتد شیتوری هه ری که ره ئیه کی دکن، دا خان عه بدالی گه وه هر خانم ژی دنیتقا شیتورتیدانی دابوویه، ئیجاری گه وه هر خانم. دبیتن، کونه ره ئی و ته سلیم بوون کیترنایی و مونسب نینه، له ورانگی رایو و عه هد و نه مانا قزلباشان بی ئیعتبار و بی باوره یه، نه گه ر چ صورته را بی دده نه وه لاکین پاشی نابنه خوه یی خه برید خوه و دیسانگی ئیسه انهت و خیانه تی دگهل وه دکن، یا قه نج نه وه کو نه قه سی مه هن مه نه قه حهسار و زه حه مت و جه فا کیشایه و هنده مروژتیتد مه شه هید بووینه، نه مژی دگهل یه کو دوو عه هد و نه مانگی بکه ن، هه رچی کو میترن هوون ده رگه هی که لی شه کهن و ژ که لی بدهر که فن، نه دی هجو ما وه بکه ن و ژ مه ژنان ژی هه رچی قودرهت هه یه، نه مژی چه ک و نه رکانان رادبه ستین و دگهل هه وه تییسه شه ری و هه رچی کچ و بووکی کو قودره تا شه ری نین، بلانگی نه و ژی ژه هری حازر بکه ن و کو هوون قوت بوون، بلانگی نه و ژه هری بخون، دابده ست رافضیان نه که فن و بلانگی یه ک ژی مه ئمور بیتن، هه رچی جبه خانا کوما یه بهر هه ف جبه کی بکه تن، وه کو نه و رافضی تژی نیتقا که لی دبن، وی ده می بلانگی نه و مه ئمور ناگری بده ته وی جبه خانگی، ب نه وی نه م حه شر دبن، بلانگی رافضی ژی قری ببن، ئیدی هه رکه سه ک لسهر رایا گه وه هر خانگی قرارگی دهن و نه وی ته رتیبگی دکهن، لاکین ژ خوه قه طع ئومیتد،

ههركهسهك ژ بۆی مرنی حازر بووی، رۆژا ئەینی نێزوكی زهوالی خان
 عهبدال دگهل حهفتی نهفه رغازیان و بیست و حهفت نهفه رژنان دهری
 كهلی قهدهكهن، ژیهكو دوو مهزن و بچووك جوان و پیر ژن و میتر خاتر
 دخوهزن و یداعی ژ ههقدوو دکن، بگرین و زاری ژ كهلی بدهر دكهفن و
 ههرجی كچ و بووكید جوان ژیههین ژههری حازر دكهن و ژ برجان نهظهری
 ل وان چوویی و خان عهبدالی دكهن ژنا خان عهبدال عاصیمه خانم ژیه
 ههرجی جبهخانا مایی بهرههف مغازهیا بنی دهری كهلی دكهتن و ئەو ژیه ژ
 برجان دكهه مونتتهزر دمینتن، وهكو خان عهبدال دگهل كۆمهکی ژ كهلی
 بدهر دكهفتن، قزلباش ظهن دبهتن كو ئەو دئی پرهفن، ئیدی قزلباش ژیه،
 دهستهشیر ئیروشی تینهه خان عهبدال و غازیان و لبنی كهلی دكهنه شه،
 لاكین ئەهلێ دمدمی هندك و رافضی زافن و ژن و كچ ژیه ژبرجان نهظه
 دكهن و سهلهوات تینن و زاری و گرینی دكهن، دهنگی فریاد و فیغان و
 زاریا زارۆك و مهعصومان دچته فهلهكان، خولاصهئێ كهلام، حهتتا
 نهفهرك ژوان غازیان مایی، جهنگ دكهن و ههموو ژیه شههید دبن، لاكین
 ژ قزلباشان ژیه دوو چهندان و سێ چهندان مرار دكهن، وهكو خان عهبدال و
 مروژ و ژنید بدهركهتی بیلتهمام شههید دبن، ئیدی ئەو رافضی ژیه،
 ئیدمایی هجومی كهلا دمدمی دكهن و تژی نیقا كهلی دبن، ههرجی كوژ
 كچ و بووكان ههبوون، زاقان ژههر قهخوهری و عاصم خانم ژیه ناگری ددهته
 جبهخانهیی و یالهکی كهلی بهرههوا دبتن، ژ ئیرانی و ژ عهیال و ئەطفالیید
 ئەهلێ دمدمی، ههرجی ئەجهل تهمام بوویی تهلهف و هیلاك بووین و
 ههرجی ژ رافضیان مورد نهبوویی خهلاس بوویی، ئەو ژن و زارۆكیدی ل
 كهلی مایی ژ بۆی خوه ئەسیر کرن و برن و ههرجی شایهه پیرو ئەختیار
 مابوون ئەو ژیه ههموو كوشتن و شههید کرن و ناگر داينه كهلی ژیه كهله و
 ئاقاهی ههموو سووتن، لهویرانی ژ رافضیان بی حسیب هیلاك و مورد
 ببوون، ئیدی ژیه رۆژی حهتتا نهها ژیه كهلا دمدمی وهسانی خالیه تو
 ئەلخالیه، خرابه دمینه، ئیدی ئاقا نهبوویی و ئەقه قصهیا شهیری كهلا

دمدمی قهوی مهشههور و مهعرووفه د كوردستانیدانی و مهلا بیج باتهیی
 میم و حی لقی قصهیا مهوزون داستانهك ئینشا کریه، ئەكههری ئەكرادان
 وی داستانی د مهجلیساندا دخوونن و ژبۆی شههیدی كهلا دمدمی حهیف
 دخۆن و دگرین و دوغایی دكهن..

میری چهپك زێرین: خانی لهپ زێرین، پهلهوانی داستانا كهلا (دمدم)، ئەو داستانا
 لسالا (١٦٠٨) ز روویدای.
 كوسانی: چهوانی.
 كوسا: چهوا.
 ئیروش: ئیرش، هیرش، ئیریش.
 یالهك: ئالهك، لایهك.
 موردنهبوویی: نهمری، نهمردی (فارسییه).
 مهلا بیج باتهیی: شاعری ناقداری كورد، مهلا حوسین باتهیی، ئەقه ژیه نیشانهكه كو
 داستانا (دمدم) وی ب شعر قههینایه.

هیکایهتا سیم و پینجین

نهقل دكهن كوژ قهضایید بوهتان دقهضا بهروارانانی گوندهك ههیه ناخی
 (خهسخیر) و ئەكسهرید ئەهالیید وی دهری بهگژاده و پس ئاغانه و ژوان
 رانی ژیه طایفا عادیان دبیتن، گویا ژوی طایفه ماینه، ژوان پس ئاغان
 مروژكه ههبوویه ناخی میره بهگ، ئەو میره بهگ ژنا وی بهری دمیریتن.
 كورهك ژوی ژنی دمینتن، ناخی دژوار، ههفت سالی، ئیجاری میره بهگ
 دچیتن كچهکی ژ ئەكرادیید بوهتان ژبۆی خوه دخوهزیتن و تینیتن و ماره
 دكهتن و موددهیهکی دگهل یهكوودوو دبۆرین، سێ چار سالان لسهر قی
 دچتن، وهسانی دقهومتن ژبۆی شۆلهکی میره بهگ ژ میری بوهتان خهوفی
 دكهتن و ژ مالا خوه درهفتن دچیته ستهنبولی و موددهیهکی ل وی دهری
 بیلزوروه ساکن دبتن، د مالیدا ژنا وی و كورپی وی دژوار دمینن، ئەوان
 ملك و وهرز ههین دگهل وان مودارا دكهن و دژوار ژیه دوانزده و سیزده

سالیبه، لاکین مه گهر قی ژن بابی وی یا کرمانج دبه ریدانی وه قتی کچیدا نی علاقه دگهل یه کی رهوند هه بوویه و هه ز ژ به کودوو کرینه، نه و مرۆقی رهوند کو علاقه دگهل ژن بابا دژواری هه یه جارنان تیتته مالا وان و دچتن، لاکین غیرهتا دژواری قه بول ناکه تن، ژ ژن بابا خو دپرستن کو نه قه کی یه هه ر تیتته ئیره و دچتن، پاشی ژن بابا دژواری دبیتیتن، کو نه قه برایی منه، لاکین دژواری ژار نزانتن و نه وان نه کرادان ژ به ریدانی ناس ناکه تن کو پراستی نه قه مرۆقه برایی وی ژنی یه یانی نه، و به ری باوه ری دکه تن کو نه قه مرۆقه برایی ژن بابا منه، مووده یه کی نه و مرۆق جارنان تیتته مالا وان و ب شفقان دمینی و دچیتن، رۆژه کی دیسانی نه و مرۆق تیتته مالا وان، ژن بابا دژواری دبیتیتن کوپو هه ره ره زی ژبووی خالی خو تری وهرینه، ئیجاری دژواری بدهر دکه فتن کو بچیتته ره زی ژبووی تری، کوپه کی جیرانان دبیتیتن کوپو دژوار نه و کی یه کو هه ر دايم تیتته مالا وه و دچیتن، دژوار دبیتیتن کو برایی ژن بابا منه، خالی منه، ئیجاری نه و کوپو جیرانی دبیتته دژواری کو خوه لی لسه ری ته بتن، نه و زپایی ته یه و یاری دا ته یه، وه کو نه و کوپو جیرانی نه قی خه به ری دبیتته دژواری، ئیدی دژوار وه کی نه قی پرسو ژوی کوپکی سه ح دکه تن، دده ته به ری و دبه زیتته وی کوپو جیرانی، ئیجاری نه و کوپک دبیتته دژواری، کو برادره ژبووی چ سل دبی، ئیشه قه تول وان هه ردووکان به پی، ئیجاری نه و چ مرۆقه تو دزانی، نه قه خه به ره ل دژواری قه وی زیتته عارتیتن، ئیجاری دژوار دچیتن و قه دهره کی تری ژ ره زی تینیتن و دده ته ژن بابا خو و دبیتته ژن بابی کو خه نجه را بابی من د سندوقدانه بده من، ئیشه قه نه ز دی بچمه به ره ره زی، کاروانه ک نیزوکی ره زی هاتیه ئیورینه، نه کو ئیشه قه ژ ره زی تری بدزن، ژن باب ژنی منی دکه تن کو دژوار بچتن و مال ژبووی خالی بیتن، خه نجه ری بدهر تینه و دده ته دژواری، دبیتته کوپو سیوی یولی دان ژ دست ته تیتن، خوه لی لسه ری وان بتن کو تو وان بده به ره خه نجه ران، ئیجاری دژوار دبیتیتن دایی نه گهر خودی راست تینتن نه ز لی دده م، صوبه یی تو دبینی،

ئیجاری دژوار خه نجه ری دکه ته به ره پشتا خو و سه ر ئیشاری دچته ره زی و میقداره کی ل ره زی دسه کنه و پاشی بخه ف وه قتی رازانان تیتته سه ر کوله کا مالی و خو دفا رۆیی بدزی قه دشیره و ل نه حوالی ژن بابی و نه وی مرۆقی کو یاری ژنی دغه کرتن، دبیتن کو به لی جهه ک بتنی ل گوشه یه کی مالی دانین و چراغ قه مراندن و هه ردوو رازان، وه کو دژوار نه قه بقی طهرزی دبیتن، دهمه ک خو دگرتن و ژ کوله کا پاکتی په یا دبه نه نیقا مالی، کو نه قه هه ردوو ژی رازینه، تیتته به ره سه ری د وان، به ری ئیبتیدا خه نجه ری ل سنگی وی مرۆقی دده تن و خه نجه ره کی ژی فیلحال بی مه جال ل ژن بابی دده تن، خولاصه ئیدی قودره تا وانا لباتی نابتن، خه نجه ره کی ل وی یه کی ل دایی، بقی طهرزی هه ردووکان ژی ته مام دکه تن، ئیجاری گازی جیرانان دکه تن کو وهرن نه حواله کی وها قه ومییبه، ئیدی نه وان هه ردوو جنازان دهن دکهن و هه رکه سه ک ته حسین و ئافه رینی ژبووی دژواری دکه تن، هه تنئا نه ق شوله بگوهی میری بوهتان که تی، فریتری دژوار بریبه حضور خو و خه لات کری، گوته وی کو من بابی ته به خشییبه ته، ژبووی قی غیرهت و جه ساره تا ته، مه خصوص میری بوهتان مرۆق فریتری بابی دژواری ژ سته نبولی ئینایه و هه ردوو ژی کرینه پیشه کارید خو و هه رچی شوله کا ئاسی هه بوویا دژوار دگهل بابی فریدکرنه وی شولی و پیکه تینان و نه قه قصه یا ژ دژواری بشوقه مایی، بوویه داستان د نیقا بوهتانیدانی..

ئیرینه: ئاکنجی بوینه، ل ویری دانایه.
 سیوی: نه و زارۆکه یی دهیکا وی مری.
 لبات: لف، هه ره که.

هیکایه تا سه و شه شی

نه قل دکهن کو د زه مانی به ریدانی ره وندکی پرووت و ژار و قه وی په ریشان ژ مالا خو بدهر دکه فتن کو ژ بووی خو چاره و عیلاجه کی بکه تن، نه و مرۆق

دگه لیبی کو طولیدانن تیتن و بهر هکی بلند و مه زن ل کناری ری هه یه ، دگه هته وی بهری ورحت دبتن ، ل بنی وی بهری پروتنتن کو ده می ژ بوی هیسای بیتن و پاشی ب شولا خوه دانن بچتن ، د فه کره کو ژ دوورقه سواره کتی پیکهاتی ب لیباس و چهک تیتن ، وه کو ئه و په وند نه وی سواری ژ دوورقه دبیتن و دکه فته طه مه عا شه لاندنا وی سواری ، لاکین په وند پروت و بی چهک و په یایه ، ئیجاری هه مان فیله حال پاچید دهر خوه دانن بدهرتینه ، طازی و عوریان و پی خوه س و سه رکول بدهر دکه فته سه ری وی بهری و بهر ب قبیله لسه ر پیمان د سه کنتن و هه ردوو ده ستید خوه بژوورقه هلدگرتن و گویا نه فث مرؤقه ژ خودی ته عالا دوعایین و رجا و هیقی دکه تن ، ودها بقی طهرزی لسه ری وی بهری د سه کنتن ، نه و سواری ری ژی دگه هته بنی وی بهری و بژوورقه لسه ری بهری دنییره ، کو مرؤقه کتی پروس و سه ر و پیخواس لسه ری بهری بهر ب قبیله وه ستایه و هه ردوو ده ستید خوه ب عه سمنا ناندن هلگرتیه و دوعا دکه تن ، نه و سواری ری عه جیب ده مینتن ، کو نه فته چ حیکمه ته و نه فته چ که سه که ، ئینسانه ، وه لیبیه ، جنیه ، نه و سوار دده ته ده زهنگی و لبتی بهری دسه کنه و لوی په وندی کو له سه ری بهری وه ستایه د فه کرتن و خوه ب خوه دبیتن ، کو نه فث شوله نه لبه تته ژ سر په کتی خالی نین ، نه ز دی ژ فی مرؤقی پرس و پرسیاره کتی بکه م ، پاشی ژ نییره دچم ، دکه ته گازی کو نه ی مرؤف ، توچ که سی و نه فته چ حاله ، ژ بوی من بیژه ، نه و په وند به ری قهت جه واین ناده تن ، گویا ب دوعایین مه شغوله ، ژ فی جه و اب نه دانا په وندی طه مه عا سواری ئیدی زیده دبتن ، کو هه یه به لکو نه فته هه زه رتا (خضر) ه وه یا خوه وه لیه کتی خودی ته عالا یه ، نه لبه تته نه ز دی فی مرؤقی زیارهت بکه م و ژ فی نه حوالی خه به ردار بیم ، پاشی بچمه شولا خوه ، نه و سوار ژ هه سپیدانن په یا دبتن و مونته زری په وندی دسه کنتن ، پاشی ده مه کی گویا په وند دوعا خوه ته مام دکه تن و ده ستید خوه ل رو بی خوه دسووتن و تینه خواری سه ری پاچید خوه ، ئیجاری نه و سوار ژ په وندی پرسیار دکه تن کو تو ب

خودی که ی ، توچ که سی و نه فته چ حاله ، ژ بوی من راست بیژه ، ئیجاری په وند دبیتن کو نه زاره که م و نه فته برا زیاره تگاه و به ری مران دبیتنه فی بهری ، هه رچی که سی مران که هبتن ، بیتنه نییره و ده ستیژی بگرتن و پاشی پروس و طازی ، سه رکول و پیخواس بیتن و بچیه سه ری فی بهری و بهر ب قبیله یی سه کنتن و ژ خودی ته عالا مران خوه بخوه زیتن ، نه لبه تته دوعا وی مرؤقی د قه بله ، من ژی مران که هه بو له و هاتمه نییره و من ژ خودی ته عالا مران دخوه ست ، نه فته نه حوالی من و بهری و دوعایین ، ئیجاری وه کو نه و سواره نه فی خه بهری ژ وی په وندی سه ه دکه تن ، نه و مرؤف ژی شه و قه ک لی په یدا دبتن ، کو نه ز ژی مران کتی ژ خودی ته عالا لسه ری فی بهری زیاره تی بخوه زم ، به لکو د قه بله ، ئیجاری نه و سوار دبیتنه وی په وندی ، کو تو ژی هه سپین من بگره ، دا نه ز ژی بشه لم و بچمه سه ری بهری مران کتی ژ خودی ته عالا یی ژ بوی خوه بخوه زم ، به ری په وند دبیتنه ، کو نه شولا من هه یه ، نه ز بله زم ، دی بچم ، ئیجاری نه و سواره زیده لا واهیان ل په وندی دکه تن ، و رجا و هیقی ژ بوی کناری خودی هه سپین من بگره ، نه ز دی زو بیتمه خواری ، ئیجاری په وند دبیتن کو بلانن وه سان بتن ، لاکین زو وهره ، کو شولا من هه یه ، ئیجاری نه و سوار ده لنت و لیباس و چه کتید خوه . بیلته مام دسپییره ره وندی و بخوه ژی پروس و طازی و سه رکول و پیخواس دچته سه ری بهری و ده ست به دوعایین دکه تن ، وه کو په وند مای بتنی جلید وی سواری هه موو به ره فقری و چه کتید وی گریدای ل هه سپی سوار دبتن و لبا سید وی ژی دانینته به را خوه ، ل وی ناقی ، نه و مرؤقی لسه ر بهری دفه کره ، کو لو مرؤف توچ دکه ی ، په وند گازی دکه تن تو دوعا خوه ته رک مه که ، خودی مران من دایی ، نه فته نه ز چوومه حالی خوه دانن توژی دوعایین بکه دا خودی میری مران ده دا مران ته ژی بده تن ، په وند نه فی خه بهری دبیتن و رکیبان ل هه سپی دده تن ، یا نه للاه دچته شولا خوه ، خوه یین هه سپی وه سانن پروس و طازی دمینیتن و ب ژاری تیتنه مالا خوه ، په وندی نه و

ههسپ و چهک وهسانئ بری و چوو به شؤلا خوه، ئیدی ژ وی وهقتی و زهمانی، ناقتی وی بهری مایه بهری مرازان، و ئەف قصصه به ژی دنیتشا عالهمئ دانئی بوویه داستان (ضرب المثل)، وهکو یهک حیلهمی ل یهکی بکه تن دبیژیتن کو ئەفه ژی ئەحوالی بهری مرازانه.

هیسای بیتن: رحمت بیبتن، بیبتنی فهددهت.

پاچ: جلکیتد بی سهروبه.

هیگایهتا سیه و هفتنی

ریوایهت دکهن، ژ قهضاییتد وانئ، د قهصهبا (بی کریتی) فهله بهک هه بوویه، ناقتی (شاطر) وهقته کی دهرویشهک بهری بهاری تیتته وی قهصه بهیا (بی کریتی) و ل ماللا وی (شاطر) ئ فهله دبه مینوان، بامر الله، ئەو دهرویش ناقتی ژی (صاری صالته) بوویه، ل ماللا وی (شاطر) ی بی که یف دبتن، و مودده بهکی مه دیده نه خوهش رادزیتن و ئەو (شاطر) و ئەگه ر خارس و ئەهلئ مالئ زیده رهم ب حالی دهرویشی دهن و قهوی قهنج موقه بیبه دبن و خوه بیبتی ل دهرویش صاری صالته بی دکهن، پاشی دوو هه یقان دهرویش شیفنا دببنتن و قهنج دبتن، رۆژه کی دهرویش دببیتته (شاطر) ی کو ئیشه قه جواله کی و بهن و بهر ههسته و شه مال و به طهک ئەقنه حازر بکه، ئەز و تۆ بچنه دهره کی، ته گه لهک زهحمه تا من کیشایه، بلانئ ژ بهر وی زهحمه تی قهنجی یهک بته رانئ بیبتن، ئیجاری ئەو شاطرئ فهله ژی جوال و قهوانیید صاری صالته بی هه موو حازر دکهن، وهکو قه دهره کی شه قئ دبووریتن، صاری صالته و بته دارهک ژ نیقنا ئا قاهی بهر دکهن و ریا سهعه ته کی ژ بی کریتی ویدانئ، دنیتشا گوندئ کورزوتئ و بی کریتی، که له کا خرابه هه به ژ کفاری مایی لسهرئ گره کی هه موو بیبنا و عیماره تید قه دیمه نه، ئیجاری ئەو دهرویش صاری صالته و شاطرئ فهله ههردوو تینه نیقنا وی که لا خراپه، ئیجاری دهرویش دببیتته وی شاطرئ کو

تۆ دزانی ئەم ژ بوئی چ هاتنه ئیره، فهله دببیتن، نه، تۆ دزانی، ئیجاری دهرویش دببیتنه کو دنیتشا قئ که لی دانئ ژ کفاری مایی قه دیم دهفینه ههین، ئەز دئ بخوونم و سحرنا دهفینه بی به طال بکه م، و ئەم بچنه نیقنا دهفینه بی، تۆ ژ بوئی خوه قه دهره کی زیران بهدرین، لاکین ئەصله ئیدی تۆ خه بهر نه دهی، ئەقنه قهنج ل شاطرئ ته نبیه دکهن و دهرویش میقداره کی دخوونتن و دهنگ و زهله زله دنیتشا وان بینایید که شن پهیدا دبتن، پاش مودده بهکی پراسستی دهری یهک ظاهر دبتن، ئەو ههردوو دچنه نیقنا وی خه زینه بی، شاطر فنده کی هلدکه تن، واقیعه ن شاطر دببنتن، کو به لی جهه کی عهقدئ واسع و زیر و دراقید که فن ب سکه کیید کفاری، طهره ف طهره ف، کۆم کۆم، به رهه ف کرینه، لاکین لسهر کۆمه کی زیران، دیسانئ ژ زیری تۆکه شکلئ گۆبه کی دانینه و دجهی چاواندا نی ئەلماس دانینه د برقتن و مینقار و په رید وی شکلئ گۆبی، هه موو ب جه واهران موره صه ع کرینه، ژ دوورقه وهکو رۆژئ دبرقتن، دهرویش گۆبا دهستن خوه دریت دکهن و ئەوی شکلئ گۆبی هلدگرتن و داتینیتته پاشلا خوه، ئیجاری دهرویش دببیتته (شاطر) ی، کو تۆژی ژ بوئی خوه، ژ شان زیران میقداری کو هلدگری، تژی جوالئ خوه بکه، دا ئەم بچن، ئیدی (شاطر) ژی قه دهرئ کو قادر دبتن هه مل بکه تن، ژ زیران میقداری کو هلدگری، تژی جوالئ دکهن و ژ دهفینه بی بهردکه فن، دیسانئ دهرویش دخوونتن و دهرئ دهفینه بی تیتته گرتن، ئیجاری ئەو ههردوو ژوی دهرئ برئ دکهن و قه دهره کی ب ئیره دانئ تین، ئیجاری دهرویش صاری صالته دببیتته (شاطر) ی کو تۆ هه ره ماللا خوه، ئەز دئ بچمه شؤلا خوه، دبئ بخاترا ته، دهرویش قه دقه ته، جودا ب کناره کی دچیتن، وهکو دهرویش ژ شاطرئ جودا دبتن، شه بیتان وهسوه سه بی دده ته شاطرئ، کو ئەفه چ بوو، ئەوی دهرویشی شکلئ گۆبی موجه وهه رئ سپه حی و زیر قیسمه ت ژ بوئی خوه بری و ئەف زیرانه دایه من، ژ بوئی چ، ئەز ژی شه ریکم، وه لاهی ئەز دئ بکه هه مه دهرویشی و قهت نه بتن ئەز دئ بزۆری گوا زیرین ژ دهرویشی بستینم،

ئيجارئ شاطر زيران ژ پشتا خوه داتينتن و ژ شوّقه خوه دگههينه دهرويشي، وهكو دنگي پيان تبتن، دهرويش دزقره، دببتن كو (شاطر) ه لپچ وي تبتن، ئيجارئ دهرويش دبببتن، كو (شاطر) خيره، چ بهحسه ئيدي (شاطر) دبببتن، كوراستي نهز هاتمه گوڤي، من نهو زير نهڤينه، ئيجارئ دهرويش دببببته (شاطر) ههپه دين مهبه، نهو زير ژ بوّي تهبهسن، بچه شولا خوه، كوژ بوّي من لازم بوو و گويا نهز ژ فپهنگستاني ژ بوّي فني گوڤي هاتبووم، لاکين وهسابوو، كو نهز نهخوهش بووي، ل مالا تهمايم و هنده زير ژي ژبوّي ته ئيكرام بتن، شاطر قه دگهپتن ديسانئ شهيتان وهسوسه ددهتن، كوكوپو ههپه و ب زوري گوڤي ژ دهرويشي بستينه و زيران ژي نهدهوي، بلانئ بچته شولا خوه، تيكرارن شاطر ديسانئ قه دگهپتن و تيته نك دهرويشي، خولاصه كلام ههر چ قه دهرويش شيرهتان ل (شاطر) ي دكهتن، چاره نابتن، دهرويش ل (شاطر) ي دفهكره، كومهراما (شاطر) ي جهبره كوب زوري گوڤي ژ وي بستينتن، ئيجارئ دهرويش دببببته (شاطر) ي كوره نيزوكي، نهز دي گوڤي بدهمهته، وهكو (شاطر) نيزوكي دهرويشي دبتن، تشتتهكي ددهته بهركهپوي (شاطر) ي، فيلحال ب بهني (شاطر) ژ خوهڤه دچتن و بي هش ل وي دهري دكهفتن، دهرويش دچته شولا خوه، وهكو نيزوكي صوبهبي دبتن، هشي (شاطر) ي تيته سهري، رادبتن كو دهرويش تونينه، ئيجارئ تبتن نهوي جوالئ زيران تينته مالا خوه و خهف دكهتن و هيدي هيدي ملك و نه ملاك و كوتان و كهر و ئاشان ته دارهك دكهتن، ئيجارئ ميريد (بي كريڤي) سهه دكهن كو نهلبهتته نهڤي (شاطر) ي ژ جههكي مال بدهست كهتیه، كو هنده نه ملاك و نه شيا ژ بوّي خوه په يداكرن، ئيجارئ جيران دببببته ميري، كوپيله كي دهرويشهك هاتي ل مالا في بوويه ميوان و مووددهيه كي نهخوهش بووي، پاشي شيفا ديتي، نهو دهرويش ناپهديد بووي، نهڤي (شاطر) ي هنده مال په يدا كرى، خولاصه ژ تيره دا ويدا نمونا زيريد كهفن ژ مالئ (شاطر) ي بدهرانين، و (شاطر)، ميرگرتي حبس كرن،

قه دهركي زيران مير ژ (شاطر) ي ئستاندي، ژ حبسي بهرداني، ئيجارئ نهڤ خه بهره دنيڤا عه واميداني شايح بووي، كو (شاطر) ي بي كريڤي خهزينه ديتيه، نهڤ خه بهره بگوهي پاشايي (وان) ي كه تي، ئيجارئ پاشايي (وان) ي ريكري (شاطر) گرتي برينه وانئ و مووددهيه كي ل وانئ حبس كرن و ئيزا داينه (شاطر) ي، كه يفيهت وهكو بووي ئيقرار كرى، ميقداره كي زيران ژي پاشايي وانئ ژ شاطري ئستاندي، شاطر ژ حبسي بدهراني، خولاصه نهو (شاطر) ه ئيدي كه ته بهلايي، ئيره دا ويداني ههر ژوي دستاندن، نهڤ قصصه يه نه گهر چ هنده كي ژ عقلان دووره، لاکين لوان نه طرف و نه كنافان مه شهوره، گه هايه حه ددي ته واتري و نها ژي مالا وي شاطري ديسانئ ل بي كريڤي هه يه و قهوي مه عموره و نه ولاديد وان ههين، خوه بي نه ملاك و ناش و كوتان و كهر، لاکين ماله كا قهوي زيده بهرقه كريبه، حسيبكه ته كيه يه، ههرچي بيتته وي مالئ، فهله، موسلمان، مهنع ناكهن، ديورين و ئيكرام دكهن، مالا شاطري ژوي وهقتي حه تتا نها ژي دنيڤا نه كرادانداني مه شهور و مه عرفه، نه كپهريد نه كرادان دوستي دگهل وي مالئ ههين و پهز هه ديبه ژ بوّي وي مالئ دهن، مالئ دهن، و ئيقتيزا بكهتن كو نه كراد دوژمناتيا بي كريڤي بكن و تالان و دزيي ژ بي كريڤي بكن، ديسانئ نيزوكي تالان و مالا وي شاطري نابن، دببببته كو ته كيايه و نانئ وان چاڤرا دكهن و بشي طهرزي قصصه ييد خهزينه و دهڤينه يان د كوردستانيداني زاف ههين و نه كرادا زيده باوهري ب بوونا دهڤينه و خهزينه يان ههين و گه له كان ژي جزوي و كوللي راست هاتيه، ئيدي حه قيقه تي خودئ دزاني..

دهڤينه: گنجينه، خهزينه.

فند: چرا، شه مالک.

كهر: كه ريت په زي.

پيلهك: ده مهك، وهختهك.

ناپهديد: نه ديار، بهرزه (فارسيه).

نه کفاف: ږخ و دوز، نه طرف (عهره بيه).

د ټيورين: ساکن دکهن، ب خودان دکهن، جهی ددهنی.

هیکایه تا سپه و ههشتن

ربوایهت دکهن، کو د تاریخا هزار و دووسه د و نوزده پیدای نئ، د وهقتی خیلافه تا (سولتان عبدالحمید خان) دانئ، ژ حاکمید خوه جهی (مهحمود پاشا) حاکم بازیدئ بووی، قهوی مرؤقه کئ غه ددار و زؤریه بووی، د وهقتی حکومه تا ویدانئ، ژ فهره ننگستانئ مرؤقه کئ سببیاچ ژ بؤی سهیر و ته ماشا هند و ئیرانئ هاتی، بهرئ بهارئ گه هایه باژیرئ بازیدئ، کو ژ وئ دهرئ بیوریتن و بچیته وه لاتید ئیرانئ، نه ما دوی زه مانیدانئ، نه صلن طایفه پید نه فره نجان لوان وه لاتانانئ پهیدا نه دپون و کهسه کئ نه فره نج نه دیتبون، قهوی ل وان عه جیب خویا دکرن و عه داوه تا ل طایفا نه فره نجان لنک وان هه بو، ئیجاری نه و فره نگئ هاتی، ناقی ژئ (ژ و بیتر) بووی و قهوی زیده تشتنه سپه هی و نادیده دگهل هه بووی، وه کوسه عه تید مهقبوله و سلاحید دوو لوله و دوورینید سپه هی، نه و (ژوبیتر) هاتی نه نک پاشایی (بازیدئ) مهحمود پاشا و چند رؤزه کان لوی دهرئ بووی میوان، لاکین وهکو نه تبعاید پاشای نه وان تشتید سپه هی لنک (ژوبیتر) دیبن و دبیزنه پاشای، ئیدی نه و ژئ بؤی نه فان تشتید توحه ف دکه فته طه مه عئ و قه صداه لاندن و کوشتن و وندا کرنا (ژوبیتر) دکهن، گویا صوره تن چند سواره کان دگهل (ژوبیتر) داتینه کو نه وی ب سه لامهت بینه وه لاتئ ئیرانئ، لاکین بخه ف دبیزنه وان سواران، کو من ته نبیه کرینه، دئ بره کا سوارید نه کرادان بینه ریا هه وه، وهکو نه و نه کراد تین و پهیدا دبن، هوون بره فن، بلانئ نه و سوارید نه کرادان (ژوبیتر) بگرن و بکوژن و هه رچی مالید هه یی ژ بؤی من بین، ئیجاری وهکو (ژوبیتر) دچته سینورئ ئیرانئ و بازیدئ، چپایی (قازی گولئ) نه و سوارید نه کرادان هجومی وان دکهن، غولامید مهحمود پاشای به ته حربکن و دهر فن، (ژوبیتر) دمینه،

نه کراد (ژوبیتر) ی دگرن و د شهلین، لاکین نه جهل نه هاتی نه وی ناکوژن، ئیجاری بشه ف (ژوبیتر) ی ژئ دگهل تشتید وی تیننه نک مهحمود پاشای، بخه ف پاشا ژوان پرسیار دکهن، کو ژ بؤی چ وه نه فقه نه کوشتن، نه کراد دبیزن کو براستی دهستی مه نه چووی مه ئینابه، ئیدی مهحمود پاشا دبیزه، کو نه لبه تته حکمهت هه به، ئیدی نه ز فی نه ناکوژم، شوله دبتن کو نه فقه مرؤقه کئ مه زن بیتن، پاشی خوندکار لی بپرستن، ئیجاری تینتن بخه ف (ژوبیتر) ی دکهلیدانئ ژ بهری کولای طاری بی دهری و کوله ک، زیندانه ک قه دیه هه بووی، کو دهرئ وئ ژ سهرئ بهری کوله ک هه بووی (ژوبیتر) ی ژ وئ کوله کئ داده یلنه زیندانئ، وی زه مانی دزداری که لی ژئ، مرؤقه کئ کال ناقی قاسم ناغا هه بووی، پاشا ته نبیها وی قاسم ناغای دکهن، کو رؤژ برؤژئ نان و ناغا (ژوبیتر) ی ژ کوله کئ داهیلنه نک وی بلانئ مودده یه کی بقی طهرزی بیبتن، کانئ ناخری چه وانئ دبتن، لاکین نه ف شوله ب خه ف، مه علومی نه هالی و کهسه کئ نین، ئیلا پاشا دگهل چند غولام و دزداری بقی نه حوالئ (ژوبیتر) ی دزان، ئیدی کهس پی واقف نین، (ژوبیتر) بقی طهرزی لوی زیندانا وه حشهت فیزا، قه دهرئ ساله کئ مایی، لاکین نه وی قاسم ناغایی دزار و خاتونا وی، ره حیمه خاتون، نه فنه ره حم ل حالئ (ژوبیتر) ی کری، بشه فان ژ زیندانئ بدهرتانین و تینانه نک خوه و ئولفهت دکرن، زاد و طه عام ددانئ و جلیتد وی دشوشتن، بهر وه جه بدزی سهرگوهی قهوی قه نج ل (ژوبیتر) ی دکرن و دل منایی ددانه (ژوبیتر) ی کو خودئ مه زنه، توژ فی زیندانئ نه لبه تته خلاص دبی و زیده ئولفهت و حه ببهت بخه ف دگهل (ژوبیتر) ی دکرن، نه قل دکهن کو نه و (ژوبیتر) ی قهوی مرؤقه کئ خوه یی که مال و صاحب دهرک و دیرایهت و ژ حه موو علومان خوهندی و خه به ردار، مرؤقه کئ کامل بووی، خولاسه بقی طهرزی، ساله کا ته مام (ژوبیتر) گرتی مایی، ئیجاری د تاریخا بیستیدانئ وه بایه کا شه دید ل بازیدئ پهیدا بووی، ب نه مرئ خودئ مهحمود پاشا فهوت دبتن و برایی وی هه بووی، ئیبراهیم به گ ژ

قهزایید بازیدی ل قهزا خاموری میر بوویه، ئەو ئیبراهیم بەگ تیتن و لجهی
 براین خوه مهحموود پاشا دبتە پاشای بازیدی و ساکن دبتن، ئەمما ئەوی
 ئیبراهیم پاشای ئەصلەن هایشی ماددا (ژوبیتر)ی و گرتنا وی و حەبس
 بوونی نەبوویه، پاشا چەند رۆژەکان کو ئیبراهیم پاشا دبتە و البی بازیدی
 و سەری ژ قەرەبالغی هیسایی دبتن، رۆژەکی ئەو دزدار قاسم ئاغا تیتە
 حضورا ئیبراهیم پاشا و بخەف ئەحوالا حەبسیا (ژوبیتر)ی وەکی بووی ژ
 بوئی ئیبراهیم پاشای نەقل و بەیان دکەتن، کو بەلێ ئەحوالەکی وەها د
 وەقتی براین وە مهحموود پاشای قەومییە و ئەقە سالەکە کو ئەو
 (ژوبیتر)ی فرەنگ د زیندانێ دانێ گرتیە و قەوی زیدە ژار و زەعیف
 بوویی، تۆچ ئەمر دکەوی و ئەو مرۆقە ژی دوعا ل دەولەتا هەوە دکەتن
 بلانێ یان من بکوژە و یانێ بدەرینە و ئازا بکە و فیلواق ئەو (ژوبیتر) ژ
 ئەگەر چ فرەنگە، لاکین مرۆقەکی بەگژادە و قەوی زیدە کەمال و خوەندی و
 مەقبولە، ئەمرێ هەوویە، لاکین ئەوی ئازا بکەن، قەوی زیدە قەنج دبتن،
 ئیدی ئەمر و حوکم ئی وەیه، وەکو ئیبراهیم پاشا ئەقە ئەحوالا (ژوبیتر)ی
 سەه دکەتن، زیدە تەعەججوب دکەتن، کو ئەقە شۆلا مەزنان نین و قەوی
 بی مروەتیە، فیلحال فریدکەتن و (ژوبیتر)ی ژ زیندانێ بدەرتینە و تینتە
 نک خوه و قەوی ژێ عوزرخواهی دکەتن، کو ئەز تە رجا و هیقی دکەم، کو
 تۆ قصورا مە بی بەخشینی، ئەقە شولەکا نە مونساب و بی طەرز قەومیە،
 عەفو بکەن و هەرچی پەرتال و ئەشیایید هەوە چوویی، دەفتەر بکەن، ئەز
 دی بەرهەف بکەم و دەستورا هەوە بدەم و موعەزەر و موکەرپەم وە بری
 بکەمە ئیرانی، ئیجاری چەند رۆژەکان ئیبراهیم پاشا زیدە ئیعرزاز و
 ئیکرام ل (ژوبیتر)ی دکەتن و هەرچی ئەو تەشتید وی بی سپەهی، کو
 لێک براین وی مەحموود پاشای بوویی و لیباس و هوروموید (ژوبیتر)ی
 کو لێک غولام و ئەکرادا بوویی، پیکفە بەرهەف کری و ئینای بیلته مام
 تەسلیمی (ژوبیتر)ی کریه و بخوژی هەسپەکی قەنج و قەدەرەکا دراخی
 لوی ئیکرام کریه و ئەو (ژوبیتر) ژ ئەحوال و ئەشیایید خوه هەدیەنە

قەوی مەقبول دایە قاسم ئاغایی و ژنی و ئیکرام کریه، ئیدی ئیبراهیم
 پاشای زیدە ب ئیکرام و قەدر، مرۆف دگەل (ژوبیتر)ی دانی و بسەلامەت
 فریدکریه تەبریزی و (ژوبیتر) چووی سەفەرا خوه، لاکین پاشا ئەوی
 (ژوبیتر)ی هەر سالی بیست و پینج فرانسە وەزیفە، لوی قاسم ئاغایی
 دزدار گرتدایی، سال سالی ل ئستانبولی فریدکریه نک قونسولید فرەنگ
 سزی، ئەوی ژێ ئەو دراخ کو هزار غروش دبوو فریدکریه طەرەبزوونی و
 ژوی دەری ژ ددانە توجاران و قەبض دستاندن، توجاران ژ فریدکریه
 بازیدی تەسلیمی قاسم ئاغایی دزدار دکرن، ژ زمانی وی قەبضنامە یا ب
 موهر دستاندن و ئەو قەبضنامە فریدکریه نک (ژوبیتر)ی فرەنگستانی،
 حەتتا کو قاسم ئاغا فەوت بووی، پاشا وی کورەکی قاسم ئاغای ناخی
 مەحمود ئاغا هەبوو، حەتتا ئان سالان ژ، کو (ژوبیتر) د حەیاتیدانی
 بوویی، دیسان ب ئوسلویا قەدیە ئەو هزار غروش، سال سالی فریدکریه
 نک قونسولێ طەرەبزوونی و ئەوی ژێ ژ طەرەبزوونی فریدکریه نک
 قونسولێ ئەرزەرومی ئینگلیزان مسیو (برندی) و ئەوی مسیو (برندی)
 ژێ ئەو دراخ فریدکریه بازیدی ژ بوئی کورێ قاسم ئاغایی دزدار مەحموود
 ئاغای و ژ وی سەنەد دستاندن و فریدکریه فرەنگستانی ژ بوئی
 (ژوبیتر)ی، بگەیر ژ قتی ژ، هەر سێ چار سالان جارەکی، قەدەرەکی
 دیاری و چۆخ ئەشیانە لایقە ژ فرەنگستانی ددایە بازگانان و ژبوئی مالی
 قاسم ئاغای دیاری فریدکریه، پراستی ئەو (ژوبیتر) زیدە مرۆقەکی صاحب
 ئینسانیهت و خوویی ئینصاف و مروەت بوویی، هەندە سالان ئەو حقوق و
 مرۆقایی ژ بێر نەکر، حەتتا کو خوەش بوو، ئەو قاسم ئاغا و کور چاقرای
 کریه و ئەقە بقی طەرزی دەرەجا ئینصاف و ئینسانیهت (ژوبیتر)ی ئیدی ل
 کوردستانی بوویە ضەری مەسەل، هەر کەس تەعەججوب دکەتن، کو
 مرۆقەکی فرەنگی هەندەخوویی مروەت و ئینسانی بیتن، گەلەک شولە،
 کەسەک بەلکو ژ ئەهلێ ئیسلامان، حەتتا ئەف طەرزی ئینصاف و
 مروەت نەکریه و ئەو (ژوبیتر) ژ پاشا ل فرەنگستانی مەشهور و

مه‌عرووف بوویی، کتیبید ترکی و زمانید دمای ته‌صنیف کرینه، حه‌تتا فا نیتزوکان ژی نهو (ژوبیر) خوهش بوویی، لاکین نها فهوت بوویی، نه‌گهر چ نهو ژی فهوت بوویه، ئیللا کو ناقتی قه‌نجی و ئیبنصاف و مروه‌تا وی حسیبکه تانبگوزا خوه وه‌کی ناقتی نه‌وشیروانی عادل دنیقا کوردستانی مایی، ههر کهس ب ته‌حسین و ناه‌رین دگرن، کو هنده سالانن بچتن و هنده قه‌ده‌ری وه‌لاتی وی دوور بیتن و بخوه ژی فره‌نگ بیه، ژ ملله‌تی ناخیره بیتن و دهره‌ققئ موسلمانان بقی وه‌جهی ئیحسان و ئیکرامی و قه‌نجیی بکه‌تن، پراستی کو شوله‌که عه‌جیبیه وه‌ ههر کهسی صده ناه‌رین دکهن، قصه‌یا (ژوبیر)ی ژی نه‌ف ره‌نگه قه‌ومییه و نه‌کشهرید نه‌کرادید باژیری پی دزانن.

کال: پیر

کوله‌ک: په‌نجه‌را بچوک

دزدار: نهو که‌سئ به‌رپرس ژ پاسه‌وانید که‌لئ.

وه‌حشته‌ فیزا: طه‌نگ و گاری، بین طه‌نگ

دل منایی ددانئ: ده‌دلی وی ددا.

عوزر خواهی: عوزر خوازی.

هیکایه‌تا سیه و نه‌هی

نه‌قل دکهن دقتی تاریخی‌دانئ ۱۲۳۵ وه‌کو بوویه سه‌فه‌را ئیرانی و رۆمئ، وی وه‌قتی ناغایی سیپکان سلیمان ناغا و ناغایی تایفا زیلان حسین ناغا، نهو ههر‌دوو دگهل ئیلید خوه ل خاکا ئیرانی بوویی، خدمه‌تا شاهئ ئیرانی دگرن، وه‌کو نیتزوکی موحاره‌به‌ی بوویی، ناییب سه‌لته‌نه، عه‌بباس میرزا، سلیمان ناغایی سیپکی و حسین ناغایی زلی، خوه‌ستییه نک خوه و ههر دوو ژی برینه حوزورا دیوانئ و نه‌کابر و خه‌وانینید ئیرانی ژی پی‌کفه له حوزورا عه‌بباس میرزای گه‌له‌ک نه‌وازش و روی دل و ته‌کلیف ژ بوئی وان ناغا له‌ران و ههریه‌کی ژ وانه دوو شالید شه‌مله ژی قیمه‌ت و

شیرید زیرین ئیحسان کری و گوتیه وان کو هوون غولامید سادقید شاهن، موحاره‌با مه و رۆمئ هه‌یه، وه دبینم لوان سه‌رحه‌دان موقه‌بییه د بن و غولامی ئیجرا بکه‌ن، نه‌لبه‌تته هوون ژ که‌ره‌ما حه‌زه‌تا شاهیی چراغ دبن، ئیجاری ژی خه‌وانینید ئیرانی ژ خانید وه‌لاتی ره‌وانئ، خانئ تایفه‌یا ئای رۆمیان ضه‌مان خانئ کورئ قاسم خانئ ژ حه‌سه‌دی گوتیه عه‌بباس میرزای، کو شاهم نه‌فه‌ چیه تو هنده ره‌غبه‌ت و ربعايه‌تی دنیقا خه‌وانینید ئیرانی لغان ناغایید نه‌کرادان ژن قه‌حبه‌ دکهی، نه‌گهر چ عه‌بباس میرزا ژ قی خه‌به‌ری سل بوویه و زه‌مان خان ته‌قدیر کرییه، لاکین سلیمان ناغایی سیپکی ژ غیره‌تان نه‌حه‌ملاندی، ل وی حوزوری گوتیه، کو ضه‌مان خان سو‌به‌یی ژن قه‌حبه‌تی کفش دبتن، ههرچیه عه‌بباس میرزای ضه‌مان ژحوزوری قوراند، ئیدی ته‌نبیه و ته‌ئکید ل سلیمان ناغای و حسین ناغای کره‌ کو وه‌دبینم هوون دگهل ئیلانید خوه باربکه‌ن و بچنه سینورا رۆمئ و موقه‌بییه د باخه‌به‌ر بن، بلانئ جاسوسید وه ژ سه‌متئ وه‌لاتئ رۆمئ کیم نه‌بی و سه‌رگوهیا وه‌لاتید سینورید ئیرانی بکه‌ن، ئیجاری سلیمان ناغا و حسین ناغا ژ حوزورا عه‌بباس میرزای فه‌گه‌ریایی، بشوقه‌هاتن، لاکین سلیمان ناغای گوته حسین ناغایی زلی، توچ دیتژی نه‌ز پشتی ژن قه‌حبه‌تی ئیدی ل وه‌لاتئ ئیرانی ناسه‌کنم و به‌لکو نه‌ز دی قئ تولئ ب ئزنا خودئ ژ ضه‌مان خانئ ئای رۆمئ بستینم، لاکین حسین ناغا بی غیره‌ت بوویی، ل ئیرانی مایی و سلیمان ناغا فیلحال دگهل هه‌شت سه‌د و نه‌ه سه‌د مالید ئیلا سیپکی بارکری و چوویه گولئ وانئ نک سرت مه‌حموود پاشا والیتی وی دهرئ. لاکین حسین ناغایی زلی ل ئیرانی مایی، وه‌کو شه‌ری رۆم و ئیرانی ل ده‌شتا (ئاله‌شگرئ) بوویی، ئوردیا رۆمی ره‌قی و به‌لاف بووی، ئیجاری سه‌رداری ره‌وانئ حسین قولی خان، نه‌مرئ ضه‌مان خانئ ئای رۆمی کری، قه‌ده‌ری سئ هزاران سوارید عه‌جه‌م و نه‌کرادان دایئ. نهو کره‌به‌ سه‌رۆک و چادر و ته‌داره‌ک دایی ژ بوئی حه‌فزا ره‌عییه و گوندید ره‌وانئ ژ نه‌کرادید رۆمئ، فریکرینه به‌رگیا وه‌لاتی، نهو

ژی هاتیه ژ قولیچ ژوورتری، ل چپایی عه‌بباس گولج، گویا ژ بزی قه‌راقولتی و ل وی دهری ئوردو قه‌داینه، ئیجاری ئەف خه‌به‌ره گه‌هیایه گوھی سلیمان ئاغایی سیپکی، له وړانچ ئەوی دائیم ژ بزی حه‌یفا ژن قه‌حبه‌تی، ژ ضه‌مان خانی هه‌ر گوهدار بوو، دا رۆژه‌کی دهرفه‌تی بیینه و ئەوی تولی ژ ضه‌مان خانی بده‌رینه، وه‌کو ئەوی ئەف خه‌به‌ره سه‌ه کرییه. مالئید وانه ل که‌شیش کولج توپراغا وانچ بووی، ژ ئیلا خوه‌ حه‌فت سه‌د سوارئید بژاره به‌ره‌ف کړی. قه‌سدا ئوردویا ضه‌مان خانچ ئای رومی کړی، دوو رۆژ و شه‌قان شه‌بخون کړی، به‌ری سوبه‌یچ هاتی بسه‌ر ئوردویا ضه‌مان خانچ گرتی و ژ چار کناران ئیروش برینه ئوردویچ، ئیدی خه‌لقی ئوردویچ په‌ریشان بووی، ئیکو ئیمکان بووی سواربووی و ره‌قینه و ئیدی مایه، ئیکو هاتنه‌ کوشتن و ئیکو هاتنه‌ ئه‌سیر کرن و ضه‌مان خان ژی گرتن و ئینانه نک سلیمان ئاغایی سیپکی، ئیجاری سلیمان ئاغا گوتیه ضه‌مان خانچ، کو چاوانه، نها ژن قه‌حبه‌کییه، هه‌رچه‌ند ضه‌مان خانچ ئەمان و داد کړی فایده‌ نه‌کړ، سلیمان ئاغا بخوه‌ دایه‌ شیری. سه‌ری ضه‌مان خان ژئی کرپه و به‌هیر ژوی ژی، سه‌د سه‌ر ژ عه‌جه‌مان ژئی کړی و قه‌ده‌ره‌کی ژئی ئه‌سیر کرپنه و ئوردویا وان ژی یه‌غما کړی و ژ سئ سه‌دی زۆرتری ئه‌سپچ ئه‌خته‌رمه‌ ئستاندی و ژ وی دهری کاغه‌ده‌ک ژ بوی سه‌رداری ره‌وانچ حسین قولی خانچ نویسی و دایه‌ ئه‌سیره‌کی، ژ بوی سه‌رداری فیکریه، کوخان ژن قه‌حبه‌تیا جامیران وه‌ها دبیتن، ئیجاری قه‌نج مه‌علومی وه‌بوو، کو ئەز عه‌شیرم، نه‌ ژن قه‌حبه‌مه‌ و بخوه‌ ژی سه‌ری ضه‌مان خانچ ئای رومی دگه‌ل سه‌رئید مایی و ئه‌سیران پری و چوویه نک مه‌حمود پاشایی والیچ وانچ، ئیجاری سرت مه‌حمود پاشا ژی قه‌وی زئیده ژ سلیمان ئاغایی سیپکی مه‌منوون بووی، ته‌حسین و ئافه‌رین کړی، ژ سه‌د خه‌لاتان زئیده‌تری داینه‌ توړین و ئاغا له‌رئید تایفا سیپکان و ئەو ته‌رزه شه‌جاعت و غیره‌تا سلیمان ئاغایی سیپکی نها ژی ل کوردستانی تیتته‌ گۆتن، ئەوی سلیمان ئاغای قه‌وی مه‌هینه‌کا باش هه‌بوویه‌ ناچی (هولج).

ئیجاری کچئید تایفا سیپکان ئستران ل سلیمان ئاغایی سیپکی گرتداینه. کو سوارچ (هولج) بقی ته‌رزی چوویه و سه‌ری ضه‌مان خان ل (عه‌بباس گولج) پری و ئینایه و هنده‌ ناموس کرپیه و نها ژی ئەو ئسترانئید سلیمان ئاغایی سیپکی، دنئقا ئەکرادان تیتنه‌ گۆتن، کورئید وی ژی هه‌ین، لاکین قه‌وی ژار بووینه‌ ل گوندئید ئالاشگری، بیئرو بووی، حسیکه‌ د دهره‌جه‌یا ره‌عیه‌یانانچ ساکن دبن..

سیپکی و زیلی: دوو عه‌شیرئید کوردانن.
 نه‌وازش: ئاره‌زووکرن، ره‌غه‌ت کرن، فارسبییه.
 چراغ دبن: گه‌ش دبن، روون دبن.
 قۆراند: لی خوری، لی حه‌یتاند.
 به‌رگیا وه‌لاتی: به‌رگیا وه‌لاتی، به‌ره‌قانی ژ وه‌لاتی.
 شه‌بخون: شه‌به‌بخون: هیرشا بشه‌فی، فارسبییه.
 ئیروش: ئیرش، هیرش، هجوم.
 یه‌غما کړی: تالان کړی، فارسبییه.
 بیئرو بووی: به‌جه‌بووی، ئاکنجی بووی، ساکن بووی. (بیئرو) ترکییه.

هیکایه‌تا چلن

نه‌قل دکهن کو دبه‌ری نها، زه‌مانچ بۆری تایفه‌یه‌کا له‌شکه‌ری رۆمیان هه‌بوویه، سوارچ له‌وه‌ند دگۆتن، ل حه‌موو وه‌لاتئید رۆمی ئەو له‌شکه‌رئید له‌وه‌ندان هه‌بوون و قه‌وی له‌شکه‌ره‌کی سه‌ربه‌ست و بی په‌روا بوو و گه‌له‌ک زولم و ته‌عه‌ددا ل گوندان و ره‌عیه و فه‌قیران دکرن و زاف جارن ئیتاعه‌تا پاشایی وه‌لاتان نه‌دکرن، هه‌ر بقی ته‌رزی رۆژ برۆژی جه‌بر و زولما وان زئیده بووی، توغیان و عسیان دکرن و بخوه‌ سه‌ری دچوونه‌ وه‌لاتان و دبوونه‌ میوان و دراف دستاندن و (عباد الله) د ئیشاندن، ئیدی ئەهلچ رۆمی ژ وی تایفا له‌وه‌ندان زئیده‌ عاجز بووی، ب ده‌فعات عه‌ریزه‌ داینه‌ خوندکاری، کو ئەمان داد ئەقان له‌وه‌ندان ئەم سووتینه، ئیدی خوندکار ئەو

لهشکه ریډ له ونداندان پیکشفه فرمانلوو کری ب حه موو نه ترافید وه لاتید رومع فرمان به لاف بووین، کو به لی نه مری پادشاهییه، تایفا له ونداندان حه موو مه زن و بچووک فرمانلونه، زن و دهستوره ل کی ده ری نه و تایفا شهقی ههین و پهیدا دبن بلانی نه وان بگرن و بکوژن و هه رچی ههسپ و نه شیاپیید وان ژی ههین بلانی ژ بو ی نه هالی وسه که نه پیید ولاتان بیتن، ئیدی لسه رقی نه مری خوندکاری ل تایفا له ونداندان بوویه فرمانا پادشاهی و ل عه ره بستانی و نه نادولی و مووسل و به غدایی دهست پیکرنه، نه و تایفا له ونداندان تهرهف ب تهرهف دگرتن و د شه لاندن و دکوشتن، عهینی وهکو پاشی ل تایفا (په نکه چه ریان) واقیعه بووی، ئیجاری ژ کناری سیواس و توقات و ناماسیه پی، قه ده ری دوو هزار سوارید له ونداندان بههف که تی و سه روکی حه موویان ژی له وند باش ناغاسی حافظ ناغا دگوتن، نه و ژی دگهل دوو هزار سوارید له ونداندان فرمانلوو ولاتید سیواس و هه م جیوارید وی خرابی کرن و مروث شه لاندن و ژ گوندان دراف دستاندن و د ئیورین، بقی ته رزی که سه کی قوه تا چونا به راییک و مقاوه مه تی نه بووی و ل کو هه سپید چی هه بوویه دستاندن، ل کو ده ری کوره کی نه مره د وړند هه بووی دره شانندن و تینان ژ بو ی خوه دکرنه کوله، خولاسه بقی وهجهی خرابی و عسیان، بهراخوه داینه تهرهفی مووسل و به غدایی و هاتن و لکی ده ری ژی ل رییان کو د ئیورین، دیسان (کذالک) هه سپید خه لقی و کورید نه مره د رادکیشان و دبرن و دراف ژ گوندان عه واید دستاندن، بقی ته رزی، بی ترس ب که یفا خوه، هه ر پوژئی دوو سی ساعهت دچوون و ل گوندان د ئیورین و جارنان ژی توتراغ دکرن، له وړانی ئیدی ژ که سه کی ترس و په روا وان نه بووی، نه قنه هاتینه و ژ دیاربه کری و دهشتا بشیریی و دهشتا جزیری بقی وهجهی بوینه و داخلی سینوری ولاتی به هدینان بووی، قه زایه ک به هدینان هه یه (ناکره) دبیزن، نه کرادن و سی سه د چارسه د مال دبن و میره کی وانی خوه جهی ژی میر شه مدین ناف هه بوویه، وهکو له وند ناغاسی (حافظ ناغا) نیزوکی هیشه تا ناکره پی بووی، باش

ناغای له ونداندان، ب قه ده ری پینجه ه سوار ژ پیششه ژ بو ی قوناغچی تی پی قریکرنه نک میر شه مدین، کو نه قه دوو هزار سوارید له ونداندان دوو سی پوژان بکه ی میوان، پاشی نه م دی بیورین و بچینه کناری مووسلی، وهکو باش ناغای له ونداندان دگهل وان سواران ژ پیششه هاتینه نیفا هیشه تا ناکره پی و بوینه میوانی میر شه مدینی، ئیدی میر شه مدین مولا حه زه دکه تن نه گه ر نه م نه قنه نه که یه میوان و بکه قنه حساری و بده نه بهر تفه نگان و ناسی بین، دبیتن کو نه قنه دوو هزار سواران و هنده جه هاتنه و فرمانلو بوینه و ژ جانید خوه بوینه پاشی ل مه غالب بین، ئی قه نج نه وه، کو نه م نه قنه ب نه زمانی شرین و لیب بیته نیفا هیشه تی، ئیدی پرس پرسیار نین، ژ خوه نه قنه فرمانلو نه ب طهرزه کی به لکو نه م نه قان له وندید فرمانلو به رزه و ته له ف بکن و نه قه مال و چه ک و نه شیاپیید وان ژی دمینتن ژ بو ی مه و سه ریډ چنده کان ژی و ژ ناغا له ریډ وان ژی دکه م و قریډ که مه مووسلی ژ بو ی و لیب وی ده ری و نه قه ژی گویا خزمه ته ک ژ بو ی رومی دبینم، خولاسه چند مروثان ژ نه ختیارید ناکره پی گازی نک خوه دکه تن و نه قی شپوری بخه ف دگهل وان نه ختیاران دکه تن، خهلقه هن کورت و هن درپژ دبیزن، ناخری خانما میر شه مدین کو کچا پاشایی (عیمادیه) پی بووی و ناخی (مه لکه خاتون) بو، نه و ژی لوی شپوری بووی، هنده کان ژ ری سپی پیډ ناکره پی گوتن کو به لی قه نج نه ق شوله، لاکین نه قه له وند ناغاسی حافظ ناغا، قه وی جا میره کی مه شهوره و هنده شه ر و ده عوا دیننه، دبتن کو به نه خاپتن و باوه ری به نه نینتن، پاشی شولا مه زایع بیتن و نه م و له وند له ه قندوو با بکه قن، نه قنه دوو هزار سواران، ئیدی بنیاتا مه بده رین، ئیدی مه لکه خانم دبیزیتن، کو نه، شولا هوه ژ کوشتنا حافظ ناغای نه بتن، بلا حافظ ناغا ل که لی بیته میوان، کوشتنا وی ل نه ستوی من، نه ز دی لیبه کی لوی بکه م و بی زه حمه ت نه وی بده مه کوشتن، هوون ته دبیری ل ئیدمایی بکن، خولاسه نه هلی ناکره پی مه زن و بچووک ل سه رقی شپوری ئیتیفاق کرینه و سو به پی

جەواب داينه باش ئاغايى له وهندان، كو به لى سه سه ران و سه چاوان بلانى
 حافز ئاغا بيتن، مالا وييه بيته ميوان، ئيجارى چەند مرۆف ژ ئەهلى
 ئاكره بى ژى دگهل باش ئاغا دچنه بهرايكا حافز ئاغاي و خەلقى هيشه ت
 ژى، ئەوان سوارىد له وهندانى دگهل حافز ئاغاي ل مالىد خوه پارقه دكهن و
قوتاغان حازر دكهن، لاكين حافز ئاغا بخوه دگهل چەند ئەتباعه كان، دى ل
 سه رى كه لى ل مير شه مدىنى بيته ميوان، خولاسه وهكو حافز ئاغا و
 سوارىد له وهندان نيزوكى ئاكره بى دىن، مير شه مدىن و ئەعيانيد هيشه تى
 پيئكه سوار دىن و دچنه بهراييا حافز ئاغاي و سوارىد له وهندان و دگهل
 به كودو مولاقى دىن و ژ سه د زىده بهه قرا خوهش و بيشى دكهن و
 سورتهن ژ هاتنا فانه گوي خوشنوود دىن، ئەقنه ب ئيعزاز و ب قه در و
 هر كه سه ك ژ له وهندان دچن و ل قوناغيد د ئيورين و حافز ئاغا ژى تيته
 سه رى كه لى و دببته ميوانى مير شه مدىن و ژ حه ره مى شه ريه ت و قاوه و
 كه يف پرسين و خوهش هاتن ژ بوى حافز ئاغاي قريدكه تن و خانم جه واپى
 قريدكه تن كو حافز سه سه ران هاتنه، ئەقنه مالاوى يه و ئەو براى منه،
 ئيدى بلانى ژ رۆمى و فه رمانلو بووينى ئەسله ن تو فكاران نه كه تن، ئەقنه
 وه لانتى مه سينوره و كوردستانه، حسيبكه حوكمى رۆمى ئيدى لثان كناران
 ناخه بتى، بلانى راحت بيتن، ئەف وه لانه پيئكه د ئوغه را وى دانه، وهكو
 مه لكه خانمى بقى ته رزى ته كليف و دل منايى ژ بوى حافز ئاغاي قريكره،
 ئەوى ژى ب ته مامى حسيب كرى ژ مه لكه خانمى و مير شه مدىن، قه وى
 زىده مه منون و رازى بوويه، خولاسه حافز ئاغا و له وهند وى شه قى لوى
 ده رى بووينه ميوان و هيسايى بووينه، سوبه بى مه لكه خانم بخوه هاتيه
 يالى ميران سلاشيا حافز ئاغاي و يه كو دوو ديتن و ديسانى ژ نووقه مه لكه
 خانمى زاف ته كليف و نه وازش ل حافز ئاغاي كرينه، كو ئەقنه مالاوه يه و تو
 عه يننى براى منى و هنده رى هاتى و رحه ت بووى، چەند رۆژه كان ل ئيره
 ساكن بىن، دا حه يونيد هه وه ژى هيسايى بىن، پاشى خودى سه لامه تى
 بده تن و ئەگه ر ته دقبتن كچه كا من هه يه، ئەز دى بده مه ته، ل نك مه

بمبینه، خولاسه ئى كه لام حافز ئاغاي ژى بشان خه به ريد مه لكه خانمى
 باوه رى كر، سى چار رۆژان ل ئاكره بى ساكن بووين، قه رار داى و جه واپ
 ژ بوى بولىك باشيد له وهندان قريكرى، ته نبه كرن، كو به لى ئەز و
 مه لكه خانم بووينه برا و خوه، ئيدى مه لكه خانم سى چار رۆژان ده ستورا
 چوونى ناده تن، بلانى ئاغا له ر و نه فه رات ژى چەند رۆژان هيسايى بىن،
 ئەم دى ب سه متى به غدايى و عه ره بيد چۆلى قه بچن، وهكو ئەف خه به را
 حافز ئاغاي گه هايه له وهندان، ئەوان قه وى ژ قى شۆلى حه ز كرن، له وراى
 ئەقنه مودديه ك بوو رحه ت نه بووينه، فه رمانلو و ژ رۆمى و ترسان و فكار
 دكرن، ئيدى گوي ژ ترسى ئەمىن بووين، دى چەند رۆژه كان ل ئاكره بى
 سه لامه ت راحت بىن، ئيدى قه رارا له وهندان بوويه مايىن، ئى كو جليد
 خوه دده ته شوشتن، ئى كوچه ك و سيلاحيد خوه دبه ن و دده نه ئوستان
 درستكرنى و بخوه ژى ئەمىن و هه سيابى ل قوناغيد خوه ساكن بووى،
 رۆژى جاره كنى وه قتنى نيقرۆ ژى تينه سه رى كه لى ديوانا حافز ئاغاي و
 هه ركه سه ك ديسانى دچته قوناغا خوه، مه لكه خانمى و مير شه مدىن ب
 خه به ران و ئيكرامان حافز ئاغا و له وهند داينه باوه رى، لاكين ژ بن ده ست
 ئەو ل ته داره كى بووين و مرۆف بخه ف قريكرينه گونديد نيزوكى ئاكره بى
 كو بلانى فلان شه قى حه موو چه ك و راتب گريداى، نيقا شه قى بيتنه نيقا
 هيشه تا ئاكره بى و بخوه ژى ته نبه يى غولاميد خوه كرينه كو شه قا چارى
 ساعه ت ل سى يان هون حه موو پيئكه بچه ك و سيلاح بخه ف لسه رى
 كه لى حازر و بدزى خه به ر قريكرينه ژ بوى خەلقى هيشه تى، كو به لى
 ئيشه قه ئەم دى شۆلا حافز ئاغاي دگهل ئەتباعيد لسه ر كه لى ته مام بكه ن،
 هون ژى دگهل له شكه ريد كو ژ گوندان دى بشه ف بيتن، نيقا شه قى بى
 ده نگ يه كو يه كو بسه ر قوناغيد له وهندان بگه رن و بشه لين، ئيكو ده ست
 هه لدگرن بكورن و ئيدى مايى حه بس بكه ن، حه تتا سوبه دبتن، ئيدى مير
 شه مدىن ئەف ته نبه يه ل ئاغا و خەلقى هيشه تى كرينه، وهكو بوويه شه قا
 چارى، گوي سوبه بى له وهند ژى دى بچن، شه قا دوشه نبى سه عه ت ل

سَيِّيان، مەلکەخانم گۆيا د سەکنە جلان دا تینتە نیشا بوخچەبەکی و
 ھەدیبە ژ بۆی براکی خوە حافظ ئاغای تینتن و تیتتە دیوانخانەیی نک حافظ
 ئاغای و دەمەکی ل ئۆدەیی پرووتنتن و حافظ ئاغای قەدەرەکی زێران ددەتە
 خوەا خوە مەلکە خانم و دگەل یەکو دوو خەبەر ددەن، میر شەمەدین ژ
 ئۆدەیی بەدەرکەفتن، گۆيا ژ بۆی دەستمیزی و بخەف تەنبیھی غولامید خوە
 دکەتن، کو وەکو ئەز دچمە ئۆدەیی، ھوون دەری ئۆدەیا قاوەخانەیی ل سەر
 ئەتباعید حافظ ئاغای گری بدەن و ھوون پیکفە وەرە نیشا دیوانخانەیی،
 ئیجاری سی چار غولامید میر شەمەدین دگەل میر بووینە دیوانخانەیی، کو
 حافظ ئاغای دگەل مەلکە خانم یارانی دکەتن، غولامەک میر شەمەدین گۆيا
 سووچادەیی ھلدگریت کو ژ بۆی میر شەمەدین راخستین کو ل سەر نمیزی
 بکەتن، سووچادەیی ژ ژوورقە داقتتە سەر حافظ ئاغای و دکەفتە سەر وی
 و غولامید مایی ژ سی چارەک روو دنە سەر حافظ ئاغای، ئیدی مەجالا
 حافظ ئاغای لباتی و رابوونی نابتن، حافظ ددەن بەر خەنجەرەن و غولامید ژ
 دەرقتە ژ ھیوم کرینە قاوەخانەیی سەر ئەتباعید حافظ ئاغای، ئیدی ئەوان
 ژ ئیمکانا دەست ھالینتی نەبووی، پیکفە شەلانەن و گریدان و خەلقی
 ھیشەتی ژ بی دەنگ یەکو یەکو قوناغید لەوەندەن باسقون کری، ئیکو
 دەست ھالانی کوشتن، ئیدمایی ھەموو شەلانەن و دەست گریدان، ئیدی
 سووچەیی میر شەمەدین سەری حافظ ئاغای و سەرید مروقتید کو ھاتبوونە
 کوشتن ژ کرەن و دگەل ھەسپنە وانێ بژارە و چی داينە چەند مروقتید خوە و
 فپیکرینە ژ بۆی والپی مووسلی و ئەحوالی حافظ ئاغای وەکو بووی نفیسی
 و ئەو لەوەندید کو گرتبوون، ئەو ژ ئازاد کرنە، ھەر کەس رووس و تازی
 ب کنارەکی چووینە، ئەو قەدەر مال و سیلاح و ئەشیایید وان لەوەندەن ژ
 بۆی میر شەمەدین و ئەھلی ئاکرەیی مایی، لاکین ئەف شۆلە ب جەسارەتە
 مەلکە خاتون بوی مەشھورە کرنە، میر شەمەدین ھندە تەدبیر و جەرگ
 نەبووینە ژ بۆی قی جەسارەتی، پاش فەوتا میر شەمەدین، مووددەبەکی
 میریتیا ئاکرەیی بخوە سەرگەھایە دەستی مەلکە خاتون و نھا ژ وی

سیلسیلەیی دیسانە بەگزا دە ل ئاکرەیی ھەین، لاکین حکومەت گەھایە
 دەستی رۆمی، بیانی حاکم بووینە، چەرخابە لەکی ب کەسەکی
 رانە دو ماندیبە.

لەو ھند: جۆرەکی عەسکەری ئوسمانلی بوو.
 بی پەروا بوو: سەر بەردای بوو.
 خوندکار: ئارمانج پی سولتان ئوسمانلیبە.
 فەرمانلو: فەرمان بۆ وان دەرکەفتیبە، سووچدار، گونەھبار.
 یەنکە چەری: یەنی چەری، ئینکیشاری، جۆرەکی عەسکەری ئوسمانلی بووینە.
 کۆلە: بەنی، بەندە، عەبد.
 لەو ھند ئاغاسی: ئاغای لەوەندەن، سەرۆکی لەوەندەن.
 پارقە دکەن: بەلاڤ دکەن.
 خۆشئود دین: کەیف خۆش دین، پەیقەکا فارسیبە.
 یا لی میتران: لای میتران، ئالی میتران ژ کۆچکی و جەھ روونشتنی.
 بولیک باش: ئامر بەتالیون، ئامر فەوج، بولیک باش، ترکیبە.
 خۆش: خوشک.
 لبات: بزاف، لقی، ھەرەکە.

نامه‌یه‌کا مه‌لا مه‌حموود بایه‌زیدی

ده‌بارهی شاعرید کوردان

پشتی مه‌همی چیرۆکێد مه‌لا مه‌حموودێ بایه‌زیدی فه‌گوه‌استینه سه‌ر ریتقیسا نوی و فه‌ره‌ه‌نگۆک ژێره‌ چیکری، ل‌فر مه‌ به‌فر زانی، زانیاریید وی ژێ ده‌بارهی هنده شاعرید کوردان دانینه به‌رچاڤ، کو وی د نامه‌یه‌کتیدا به‌لاڤ کرینه و ئەڤ ناڤ و نیشانه یۆ داناینه:

(ریساله‌یه‌که د به‌حسا شاعر و موسه‌نفید کوردستانی کو ب زمانێ کورمانجیه، جه و کتیب و شعر و حیکایه‌تا و قسه‌بیید وان به‌یان دکه).. ئەڤه ژێ به‌حسی وان شاعرانه ل‌دویڤ ریتکرنا مه‌لا مه‌حموودێ بایه‌زیدی..

شاعرێ به‌رێ:

عه‌لی حه‌ریبیه، دیوانچه‌یه‌ک هه‌به‌ شعر و قه‌ساید، حه‌ریر ژێ گونده‌که و جه و ناحیه‌یا شه‌مزینان د سنجاغا هه‌کاریاندا و شعر و ئەبیاتیید وی ژێ دنیتڤ کوردستانی قه‌وی زیده مه‌شه‌ور و مه‌عروفه، ته‌خمینه‌ن کو تاریخا چارسه‌دا هیج‌ه‌ته‌تی په‌یدا بوویه و دچار سه‌د و حه‌فتی و یه‌کتیدا مه‌رحوم بوویه و دنیتڤ حه‌ریرێ دا مه‌دفونه والله اعلم^(۱).

شاعرێ دووی:

مه‌لایێ جزیرییه، ئەسلی وی ژ جزیرا بوه‌تانه، ناڤی وی شیخ ئەحمه‌ده، د تاریخا پانسه‌د و چلییدا دنیتڤ جه‌زیریدا په‌یدا بوویه، دوی وه‌قتیدا، (میر عیماده‌دین) ل‌جزیرێ میریوو، خوه‌کا میر هه‌بوو ئەڤ شیخ ئەحمه‌د ژێ ل‌خوها میر عاشق بوویه، غه‌زه‌لیاتنه زه‌حف گۆتیه و دیوانچه‌یه‌ک ته‌رتیب کره، دیوانا مه‌لایێ جزیری دبیتن، قه‌وی دیوانه‌کا موسه‌له‌حه و زه‌حف ل‌نک ئەکرادان مه‌قبوله، پاشی میر (عمادالدین) ئەو شیخ ئەحمه‌د

جه‌ریان‌دییه کو عاشقی حه‌قیقیه و خوها خوه‌ دا به‌ شیخ ئەحمه‌د، قبول نه‌کره، ئەڤ شیخ ئەحمه‌د ژێ د تاریخا پانسه‌د و پینجی و شه‌شی مه‌رحوم بوویه و دنیتڤ جزیرێ مه‌دفونه و زیاره‌تگاها خه‌لقیه^(۲).

شاعرێ سیی:

فه‌قیی ته‌یرانه، کو ناڤی وی (مه‌مه‌ده) ه‌ئسلی وی ژ قه‌سه‌با (مه‌کسی)یه، تابعی وه‌لاتی هه‌کاریانه، د تاریخا حه‌فت سه‌د و دووی په‌یدا بوویه، حیکایه‌تا شیخ سهنه‌انی گۆتیه و قصه‌یا به‌رسیای ژێ مه‌وزۆن گۆتیه و قه‌ولی هه‌سپێ ره‌ش ژێ وه‌سانێ مه‌وزۆن گۆتیه و زه‌حف به‌یت و ئەشعار ژێ قه‌وی موله‌مه‌ع و ره‌نگین گۆتیه و ناڤی وی ژێ د شعریدا میم و حییه و میقداری حه‌فتی و پینج سالان عومر کره‌یه و د تاریخا حه‌فت سه‌د و حه‌فتیدا مه‌رحوم بوویه و ل‌مه‌کسی ژێ مه‌دفونه^(۳).

شاعرێ چاری:

مه‌لایێ باته‌یه، ناڤی وی ژێ مه‌لا ئەحمه‌ده، ئەسلی وی ژ (باته‌یی)یه، (باته) گونده‌که ژ گوندید هه‌کاریان، د تاریخا هه‌شت سه‌د و بیستی په‌یدا بوویه و زه‌حف شعر و ئەبیات گۆتیه، دیوانه‌کا مه‌خسوس هه‌به‌ قه‌وی قه‌نجه و مه‌لوده‌کا کرمانجی گۆتیه د کوردستانییدا ئەو مه‌قبوله و هه‌شتی سالان عومر کره‌یه و ل‌نه‌ه سه‌دا هیج‌ه‌ته‌تی مه‌رحوم بوویه، دنیتڤ گوندی باته‌یی ژێ مه‌دفونه والله اعلم^(۴).

شاعرێ پینجی:

ئهمه‌د خانیه، ئەسلی وی ژێ ژ تایفا هه‌کاریان ژ عه‌شیره‌تا خانیانه، بخوه‌ هاتیه بازیدی د تاریخا هزاریدا ته‌وه‌تون کره، د زمانێ کورمانجیدا مه‌موزین ناڤ کتیه‌ک عاشق و مه‌عشوقان گۆتیه و کتیه‌ک لوغه‌ت ژێ ب کرمانجی و عه‌ره‌بی گۆتیه، ناڤی نۆبه‌اره و زارۆکێد کوردستانی حه‌موو د پشتی قورئانی دخوون و زه‌حف ژێ غه‌زه‌لیات و ئەشعاران و به‌یت

بزمانی کرمانجی گوټیبه و د زمانی عه‌ره‌بی و فارسی و ترکی ژبی دیسان غه‌زه‌لیات و ئه‌شعاران و ئه‌بیات زه‌حف گوټینه و د علمی فنونان ژبی قه‌وی ماهر و صاحب عیرفانه و ژ شوعه‌رایید کوردستانی حه‌موویان ژبی مه‌شهور و فایقه، به‌لکه ژ حه‌موو شوعه‌ران مه‌قبول و مه‌مدوحه و د هزار و شیتست و سیدا ژبی مه‌رحوم بوویه و دنیتف بازیدیدا مزگه‌فته‌ک ژبی ب ناټی خوه بینا کریبه و بخوه ژبی ل کناری مزگه‌فتی مه‌دفونه، والله اعلم (۵).

شاعری شه‌شی:

ژ شاعرید کوردستانی خامله ناټی وی ژبی ئیسماعیله، ئه‌سلی وی ژ بازیدیبه، ژ شاطرید ئه‌حمه‌د خانیه، د هزار و شیتست و پینجی هبجره‌تی په‌یدا بوویه و د هزار و سهد و بیست و یه‌کیدا مه‌رحوم بوویه و کتیبه‌کا لوغه‌تان ژبی (گولزار) ناټ ته‌ئلیف کریه و ب کرمانجی و عه‌ره‌بی و فارسی، زارو دخوون و بغه‌یر (۶).. و ئه‌بیات ب زمانی کرمانجی گوټیبه، د جه‌دا مه‌شهور و مه‌عروفه و دنیتف بازیدیدا مه‌رحوم و مه‌دفون بوویه.

شاعری حه‌فتی:

شه‌ره‌ف خانه ژ میرید هه‌کاربانه و ژ نه‌سل عه‌ببایی، د هزار و سهد و یه‌کیدا ژبی ل جوله میرگی کو جهی حکومه‌تا هه‌کاربانه، په‌یدا بوویه، ئه‌شعار و ئه‌بیات ب زمانی کرمانجی و فارسی زه‌حف گوټیبه، د هزار و سهد و شیتست و یه‌کیدا مه‌رحوم بوویه و دنیتف جوله‌میرگی‌دا مه‌دفونه.

شاعری هه‌شتی:

مرادخانه، کود بازیدیدا، د تاریخا هزار و سهد و پینجی‌یدا ل بازیدی په‌یدا بوویه، ئه‌وی ژبی میقداره‌کی غه‌زه‌لیات و ئه‌شعاران ب زمانی کرمانجی گوټیبه و د هزار و سهد و نه‌وهد و نه‌هیدا مه‌رحوم بوویه و د بازیدیدا مه‌دفونه و پاشی وی ژ کرمانجان ئیدی شاعر په‌یدا نه‌بوویه حه‌تتا نها..

چهند گوټنه‌کید پیدی: ژایی ره‌شید فندی نه‌هاتینه نفیسن

* د ئه‌سلدا ناټی په‌رتووکا بازیدی (جامعی ریساله‌یان و حیکایه‌تان)ه، حیکایه‌ت ئه‌و چل بوون بیټ مه‌ل قیتره به‌لا‌فکرین، و ریساله‌ی، چهند بابه‌ته‌کن، بایه‌زیدی بو (آ.ژابا) نفیسنینه و هه‌می ل مفای که‌لتووری ملله‌تی کوردن، ئیک ژوان ریساله‌یا، کورته میژویا ژیان هه‌شت شاعرید کورده، ئه‌و ژبی ئه‌ون، یید مه‌به‌لا‌فکرین، ریساله‌یه‌کا دی ژبی، ئه‌و پیتشه‌کیبه، یا مه‌لا مه‌حمودی بو په‌رتووکا زمانی یا عه‌لی ته‌ره‌ماخی نفیسی، و مه‌ژی ئه‌و نامه د په‌رتووکا خو‌دا ئه‌وا مه‌لسه‌ر (ته‌ره‌ماخی) نفیسی به‌لا‌فکریه، له‌وما پیدی دووباره کرنی نینه، ریسالا دی ژبی ده‌رباره‌ی ناټید میتر و ژنید کوردانه، هه‌روه‌سا ریساله‌یه‌ک ژبی ده‌رباره‌ی ناټید عه‌شیرید کوردانه، نه‌مازه لده‌قه‌را بازیدی و هه‌کاریا، و هه‌ژمارا مایید هه‌ر عه‌شیره‌کی لدویف ته‌خمینا (بازیدی) کو ئه‌و هه‌ردوو نامه مه‌ل قیتره به‌لا‌ف نه‌کرن، ئانه‌کو ناما ناټا و ناټید عه‌شیره‌تا، چونکی ل په‌رتووکا د. فه‌ره‌اد پیربال به‌لا‌ف بووینه و پیدی دووباره شه‌گوه‌استتی ناکه‌ن.

په‌راویز [ژ نفیسن ره‌شید فندی]

(۱) ده‌رباره‌ی عه‌لی حه‌ریری تشتی گرنگ ئه‌وه، مه‌لا مه‌حمودی بایه‌زیدی ئاشکرا دکه‌ت، کو گوئده‌ک ل شه‌مزینا ل ده‌قه‌را هه‌کاریا هه‌یه بناټی (حهریر) و عه‌لی حه‌ریری ل ویری هاتیه سه‌ر دنیا‌یی و ل ویری مریه، بن گومانه (بایه‌زیدی) خه‌لکی ده‌قه‌رتیه و شاره‌زایه ل وی ده‌قه‌ری له‌وما گوتناوی به‌ر ناقله، و ئه‌و هه‌زید دی کو عه‌لی حه‌ریری خه‌لکی حه‌ریرا نیتیک شه‌قلاوویه و گوټی وی ل ویری یه‌ نه‌دراستن و هه‌تا نوکه‌ژی چو به‌لگید گومان‌ب بو نین، زاراقی شعرا وی ژبی زاراقی هه‌کاریه. ده‌رباره‌ی سالتید بوون و مریتد (حهریری) ئه‌وید (بایه‌زیدی) دیارکرن، ئه‌م هه‌تا نوکه‌ژی چو ژنی نزانین، سالا بوونا وی لجه‌م بایه‌زیدی ۴۰۰ مشه‌ختیه‌ی کو دکه‌قه به‌رامبه‌ر سالا ۱۰۰۹ز و سالا مرنا وی ۴۷۱ مشه‌ختیه‌ی کو

دكهفه بهرامبهر ساللا ۱۰۷۸ز، گهلهك دكهفنن لى دگهل هندی ژى، همر ئهم دزانين كو حهرىرى بهرى خانى هاتيه، ئانهكو بهرى ساللا ۱۶۵۱ز چونكى ناقى وى د مهم و زىتى دا هاتيه.

(۲) دهريارهى مهلاين جيزىرى، سالتيد بوون و مرنيد وى بييد بايهزىدى دانان، ههر دوو د چهوتن، چهوا چى دببتن ل ۵۴۰ ك بببت و له ۵۵۶ ك مرىبت، نانكو ۱۶ ساللا ژيا بيت؟ يا دروست ئهوه ئهوا ل قى دوماهين هاتيه ديار كرن، كو جيزىرى ل ساللا ۱۵۶۷ز بوويه و ههتا ساللا ۱۶۴۰؟ ز مابوو، تشتهكى بي گومانه كو وى و فهقىتى تهيران ل ساللا ۱۰۳۱ك ئانهكو ۱۶۲۱ز، هوزان پيگهگوتينه و داينه بهريتك، و جيزىرى لسهر دهمى (مير شهرهف) بين ساخ بوو، گهلهك پهسناوى كرىه و هوزانيد پهسنى بو دانايينه.

(۳) دهريارهى فهقىتى تهيران ژى، ئهو سالتيد بو ژيانا وى هاتينه دانان ههر دوو دچهوتن، فهقىتى تهيران ل ساللا ۱۵۶۴ز بوويه و مهعلوم نينه، كهنگى چويه بهر دلوقانبا خودى، لى ههروهكى مه گوتى ل ساللا ۱۶۲۱ز وى و جيزىرى هوزان ب ههقرا گوتينه، لى (بايهزىدى) زانبارييد باش ل سهر بهرههميد تهيران داينه مه، مينا ديوانا وى يا شعري و شىخى سهنعانى و بهرسيسى عابد و ههسپى رهش، ههروهسا گوتيه كو ناقى وى ميم و حيبه، ئانهكو (مح) كو كورتكرنا ناقى (محمد)ه.

(۴) دهريارهى مهلاين باتهى ژى، ئهو سالتيد بو ژيانا وى هاتينه دانان، ئانهكو ۸۲۰ و ۹۰۰ك، كو دكهفته بهرامبهر ۱۴۱۷ز و ۱۴۹۴ز بهزرا من نه دراستن، تشتنى ئهم دزانين كو (باتهى) بهرى ساللا ۱۷۶۷ز ژيايه، چونكى هوزانيد وى د دهستفيسه كيدا هه نه، كو لسالا ۱۷۶۷ز هاتيه نفيسين، بهزرا من (باتهى) ل سالتيد ناقههرا ۱۷۰۰ ههتا ۱۷۶۷ د ژيانيدا بوو، لى زانبارى دهريارهى مه وليدا وى و ديوانا وى گهلهك دراست و دروستن.

(۵) دهريارهى ئهمه دى خانى، ساللا بوونا وى گهلهكا مه علومه، وى بخوه د مهم و زينيدا ئاشكرا كرىه، كو ساللا ۱۰۶۱ك ب بهرامبهر ۱۶۵۱ز ههروهسا ساللا مرنا وى ژى وهسا تى زانين، كو ساللا ۱۷۰۷ز بيت، لى (بايهزىدى) ديسا زانبارييد باش داينه مه، ژ بو بهرههمى خانى، مهم و زين و نوبهار كو ئيكه مين فرههنگا عهره بى كوردبىه، كو زاروكيد كوردستانى وى نوبهارى، پشتى قورئانى دخوونن، ههروهسا ديار دكهت كو (خانى) ژبلى زمانى خوهي كوردى، فارسى و تركى و عهره بى ژى دزانين و هوزان پى فه هاندينه و پلان ناقداريا (خانى) دناف

كوردستانيدا ديار كرىه، ههروهسا تشتنى گرنگ ئهوه، بايهزىدى دببتى خانى ژ عهشيره تا خانايانه و ئهو ناف و نيشان (خانى) ژ ناقى عهشيره تى وهرگرتيه و نه ژ ناقى گوندى، ئهفه ژى تشتهكى گرنكه، چونكى بايهزىدى خهلكى دهقه رتبه و شاهزايه دوان باه تاندا، ههروهسا ديار دكهت، كو (خانى) ژ دهقه را ههكارىبايه و پشتى هنگى چويه بايهزدى..

(۶) چند په يشهك ژ دهستفيسى كهفتينه..

رینووسی یه کگرتوو

تکا له نووسهرانی به پیز ده که بین کاتی به ره مه کانیان بۆ ده زگای چاپ و بلاوکردنه وهی ناراس ده نیرن، ره چاوی ئەم رینووسی خواره وه بکه ن که رینووسی یه کگرتوو کوردییه و په سندرکراوی کۆری زانیاری کوردستانه:

یه که م: گیروگرتی پیتی (و).

نیشانه ی (و) له زمانی کوردیدا به شیوهی خواره وه دنوسری:

۱- پیتی (و) ی کۆنسۆنانت (دهنگدار). واته (و: w)

بۆ نمونه: **ئاوایی. وهره. هاوار. ناو**

دهنگی (و) لیته دا هه ندیک جار له زاراوی کرمانجیی سه روودا ده بی به دهنگی (ڤ)

Awayî (Avahî). were. Hawar. Av

۲- پیتی (و) ی کورت، واته (و) ی بزوینی کورت (و: u)

بۆ نمونه: **کورد. کورت. کوشت.**

Kurd. Kurt. Kust

۳- پیتی (ۆ) ی کراوه. واته (ۆ: o)

بۆ نمونه: **دۆل. گۆر. نۆ.**

Dol. Gor. No.

۴- پیتی (وو) ی درێژ، واته (وو) ی بزوینی درێژ (وو: û)

بۆ نمونه: **سوور. چوو. دوو.**

Sûr. Çû. Dû

هه هه هه: گیروگرتی پیتی (و) ی سه ره تای وشه.

هه ره وشه یه که به پیتی (و) ده ست پین بکات به یه که (و) دنوسریته.

بۆ نمونه: **وریا. ولات. وشه. ورد.**

wirya. wilat. wise. wird.

یه هه م: گیروگرتی پیتی (ی):

نیشانه ی (ی) له زمانی کوردیدا به شیوهی خواره وه به:

۱- پیتی (ی) ی بزوین. واته (ی: î).

بۆ نمونه: **زهوی - Zewî**

۲- پیتی (ی) ی کۆنسۆنانت. واته (ی: y)

بۆ نمونه: **یار - yar**

• **سه رنج ۱:** پیتیکی (ی) ی بزوینی فره کورت هه یه که له نووسینی کوردی به ئەلفویتی لاتینیدا نیشانه ی (i) ی بۆ دانراوه وه که له وشه کانی: Min - من، Kin - کن، ژن - jin. ئەم نیشانه یه له نووسینی کوردی به ئەلفویتی عه ره بیدا نییه.

• **سه رنج ۲:** نیشانه کانی (ی) ی بزوین و (ی) ی کۆنسۆنانت واته (î) و (y) له پیتی عه ره بیدا هه ردووکیان هه مان نیشانه ی (ی) یان هه یه به لام له راستیدا له یه کتر جیاوازن و له کاتی به دوا ی یه کتر هاتنیاندا ده بی هه ردووکیان بنوسریتن.

وه که: **نییه. چییه. دیارییه که. زهوییه که.**

Nîye. Çîye. Dîyarîyeke. Zewîyeke

• **سه رنج ۳:** له کاتی هاتنی سێ پیتی (ی) به دوا ی یه کتردا وه که له وشه کانی (ئاواییه که مان...) (کۆتاییه که ی...) (وه ستاییه که ی...) (کۆتایی به کاره که هیتا) ده بی به سه ره یه که وه بنوسریتن، واته سێ (ی) به شیوهی (بییب) به دوا ی یه کتردا دین.

(Westayîyeke....) (Kotayîy be Kareke hêna)

هه هه هه: گیروگرتی پیتی (ر) ی گران، واته (ر) ی نیشانه دار. ئەم پسته له هه ره کۆتیه کی وشه دا هات ده بی به نیشانه که یه وه بنوسریته. واته له سه ره تا و ناوه راست و کۆتایی وشه دا هه ره (ر) ی گرانی نیشانه داره.

وه که: **رۆژ. بریار. که پ.**

هه هه هه م: گیروگرتی پیتی (و) ی به یه که وه ده ستن (عطف):

پیتی (و) ی به یه که وه ده ستن، به شیوه یه کی جیاوازن له وشه ی پش خۆی و پاش خۆیه وه دنوسریته و مامه له به کی سه ره به خۆی له گه لدا ده کریته.

بۆ نمونه: **من و تو. ئاره زوو و وریا.**

• **سه رنج:** له هه ندیک وشه ی لیکدراودا پیتی (و) ی به یه که وه به ستن بووه به شتیک له هه ردوو وشه لیکدراوه که و به هه موویان وشه یه کی سه ره به خۆیان دروست کردوووه.

وه که: **کاروبار. ده نگوباس. ئەلفوین. هاتوچۆ.**

له م بارانه دا مامه له ی سه ره به خۆ له گه ل پیتی (و) ی به یه که وه به ستندا ناکریته و وشه که هه مووی به سه ره یه که وه دنوسریته وه که له نمونه کاندای پشمانان دا.

هه‌هه‌هه: وشه‌ی ناساده چ ناو بی زاراوه ده‌بی به‌سه‌ریه‌که‌وه وه‌کو یه‌ک وشه ده‌نووسرین. وه‌ک:

ناو: چه‌مچه‌مال. بیکه‌س. دلشاد. زوورگه‌زراو. بیتخال. نالپارتیز. میانداو. کانیکه‌وه. سپیگره.

زاراوه: رینوس. ریتیان. ده‌سه‌جی. جیبه‌جی. نیشتمانپه‌روهر. ده‌ستوس. ده‌سبازی. ولاتپارتیز. نازادپخواز. دووشه‌مه. سیتشه‌مه. پیتنجشه‌مه. یه‌کسه‌ر. راسته‌وخۆ. یه‌کشه‌وه (مانگی یه‌کشه‌وه).

هه‌هه‌هه: پیتی (ت) له کو‌تای کار (فرمان) دا ده‌شی بنووسریت و ده‌شی نه‌شنووسریت.

وه‌ک: دیت و ده‌روات (یان) دئ و ده‌روا.

هه‌هه‌هه: نیسبه‌ت له زمانی کوردیدا زۆریه‌ی جار به‌هۆی پیتی (ی) له کو‌تای ناودا ده‌کریت.

وه‌ک: پینجونی. هه‌ولیری. ده‌وکی. شیخانی.

هه‌روه‌ها ئەم نمونانه‌ی خواره‌وه:

ئه‌حمه‌دئاوا: ئه‌حمه‌د ناوایی

یارمجه: یارمجه‌یی.

توزخورماتوو: توزخورماتوویی.

شنۆ: شنۆیی.

ئاكری: ئاكرییی (یان) ئاكره‌یی.

لادئ: لادئیی.

• **سه‌رنج:** ئەو ناوانه‌ی خو‌یان به‌پیتی (ی) ته‌واو ده‌بن پیتوست ناکات (ی) نیسبه‌تیا‌ن بخ‌ریته‌ پال. وه‌ک:

سلیمانی: گامه‌ران سلیمانی.

کانیماسی: حاجی حوسین کانیماسی.

نامیدی: نازاد نامیدی.

نۆیه‌هه: هه‌ر وشه‌یه‌کی بیانی چ هات‌بیته‌ ناو زمانی کوردیه‌وه، یان هه‌ر ناو و وشه‌یه‌کی تر که له نووسینی کوردیدا دیتته‌ پیتشه‌وه، ده‌بی به‌رینووسی کوردی بنووسریت.

وه‌ک: نه‌للا. قه‌له‌م. نه‌که‌ر. قاهیره. نۆتۆمۆبیل. دۆستۆفسکی.

هه‌یه‌هه: ئامرازی (تر، ترین) که بۆ به‌راورد به‌کار دین ده‌بی به‌وشه‌کانی پیتش خو‌یان‌ه‌وه

بلک‌ترین. وه‌ک:

جوان: جوانتر - جوانترین.

خاو: خاو‌تر - خاو‌ترین.

• **سه‌رنج:** ئەم ئامرازی (تر) جیاوازه له وشه‌ی (تر) که به‌واته‌ی (دی، دیکه) دیت. ئەمه‌ی دوا‌یی ده‌بی به‌ جیاوازه له وشه‌ی پیتش خو‌ی ده‌نووسریت.

وه‌ک: مالتیکی تر، چیی ترم ناوی.

په‌زه‌یه‌هه: جیناوی نیشانه‌ی وه‌ک: ئەم. ئەو. ئەف.

ئەم جیناوانه‌ ئەگه‌ر ئاوه‌لکاری (کات - یان - شوین) یان به‌دوادا هات پیتیا‌نه‌وه ده‌لکین و ده‌بن به‌ یه‌ک وشه‌ی سه‌ریه‌خۆ.

وه‌ک: ئەمشه‌و. ئەمرۆ. ئەفسال. ئەمجاره‌. ئەمه‌ر و ئەویه‌ر. ئەفرۆ.

هه‌زه‌یه‌هه: نیشانه‌کانی نه‌ناسراوی وه‌ک (...یه‌ک، ...یک، ...ه‌ک) به‌ شیوه‌ی خواره‌وه ده‌چنه‌ سه‌ر وشه‌کانی پیتش خو‌یان:

۱- ئەگه‌ر وشه‌کان به‌ پیتشه‌ بزۆینه‌کانی (ا، ی، ه، ئ، ئ) ته‌واو بووبن ئەوا نیشانه‌ی (...یه‌ک) یان ده‌خ‌ریته‌ پال. وه‌ک:

چیا: چیا‌یه‌ک.

زه‌وی: زه‌ویه‌ک.

وینه: وینه‌یه‌ک.

دئ: دئیه‌ک.

۲- ئەگه‌ر وشه‌کان به‌ پیتشه‌ بزۆینی (وو) یان هه‌ر پیتیک‌ی ده‌نگدار (نه‌بزۆین: کۆنسۆنانت) ته‌واو بووبن ئەوا نیشانه‌ی (یک - له کرمانجیی خواروو) و نیشانه‌ی (ه‌ک) یان له کرمانجیی سه‌روودا ده‌چیته‌ سه‌ر.

خانوو: خانوویک، خانووه‌ک

گوند: گوندیک (کرمانجیی خواروو)، گونده‌ک (کرمانجیی سه‌روو).

ژن: ژنیک (کرمانجیی خواروو)، ژنه‌ک (کرمانجیی سه‌روو).

سێزه‌یه‌هه: گیروگرتنی پاشگره‌کانی (دا. را. وه. ده‌ه)

ئەم پاشگرانه به‌ وشه‌کانی پیتش خو‌یان‌ه‌وه ده‌لک‌ترین. وه‌ک:

دا: له دلدا (هه‌ر برینی که له دلدا هه‌یه‌ سارپێژی که‌ن). (خه‌میکم له

دلدا‌یه).

پا: له نامیدیږا (له وټرا به پټی هاتوین). (له خؤزا دلئی گؤږاوه).

وه: له چوارچراوه (له وټوه هاتوین).

هوه: به مالهوه (به مالهوه رویشستین).

(جارتیکی تر نووسیمهوه). (خانوده کهم کرپییهوه).

• سهرنج: پاشگری (دا) جیایه له وشه (دا) که فرمانه و چاوگه کهی (دان) ه.

وهک: تیرتکی له دلئی دا. تیرتکی له دلئی داوم. ئه م (دا) یه فرمان

به جیا دهنوسری.

هواره یه م: گیروگرفتی پیشگره کانی (هل. دا. پا. وه. دهر)

۱- ئه م پیشگرانه کاتج دهچنه سهر چاوگ یان فرمان یان ههر حاله تیتکی تر، پیتیانوه دهلکتین به مهرجی جیناوی لکاو نه که وتبیتنه نیوان پیشگر و وشه کهی دواى خوی. وهک:

* چاوگ:

هل: هلکردن. هلگرتن. هلکورمان. هلکتیشان.

دا: داپران. داخستن. داپمان. داکردن.

پا: پاگرتن. پاکیشان. پاپهرین.

وهر: وهرگرتن. وهرسووران.

دهر: دهرکردن. دهرهیتان.

* فرمان:

هل: هلگره. هلتمه خه. هلکشی.

دا: دانج. دامه بره.

پا: پاکیشه. پامه پهرپته.

وهر: وهرگره. وهرسوورپته.

دهر: دهرپته. دهرخه.

* حاله تی تر. وهک:

هلکشاو. هلنه کشا. دانراو. پاپه پریو. پانه پهرپریو. وهرگرتوو.

وهرگرته. دهرخراو. دهرکراو.

۲- ئه گهر جیناوی لکاو کهوته نیوان پیشگر و فرمانه کهی دواى خوی ئهوا به جیا دهنوسری و جیناوه که به پیشگره وه دهلکتینری.

هل: هلتم گرن. هللیان کهن. هللمان کیشن. هللمان مهواسن.

دا: دامان نه نایه. داپان خن. دای بره.

پا: پریان ده گرین. پام کیشه. پام پهرپته. پاشیان پهرپتن.

وهر: وهرمان گرتایه. وهری نهگری. وهریان سوورپته وه.

دهر: دهریان پهراندین. دهری خه.

پازه یه م: گیروگرفتی وشه لیکن دراو.

ئه گهر وشه دووه له دؤخی فرماندا بوو، به جیا دهنوسری:

ریک ده کهوین. پیتکیان هیتاینه وه. پیتک نه هاتین. یه کیان نه گرتوو.

دهستمان نه کهوت.

به لام ئه گهر وشه دووه له دؤخی چاوگ یان حاله تی تر دا بوو ئهوا ههر دوه وشه کهوه به یه کهوه دهلکتینری.

وهک: ریک کهوتن. پیتکهاتن. یه گرتن. دهسختن. یه گرتوو.

دهسکه وتوو. پیتکهاته.

شازه یه م: ئامرازی (ش) ی ته نکید کهوته ههر شوتینتکی وشه وه ده بی به به شیک له وشه که و نابج به هوئی له تیوونی وشه که. وهک: بشته وی ناتده می. نه شخوی. گوتی دیم... نه شهات. نه شمانگرتن. بشمانبه ن.